

opaskoiran joulu 2022

KOIRATARINOITA VAMMAISKOIRATYÖN JA
SOKEIDEN LASTEN JÄRJESTÖJEN HYVÄKSI

OPASKOIRAN JOULU 2022

Koiratarinoita vammaiskoiratyön ja sokeiden lasten järjestöjen hyväksi

11. vuosikerta

Julkaisija: Opaskoiran Joulu ry, www.opaskoiranjoulu.fi

Vastaava toimittaja: Juha Herttuainen, juha@opaskoiranjoulu.fi

Toimituksen osoite: Apinu iela 14, Carnikava, LV-2163 Latvia

Taitto/ulkoasu: Ali Kinnunen, ali@opaskoiranjoulu.fi

Ilmoitusmyynti: PrintMix Oy, www.printmix.fi

Kirjapaino: ADverts, www.adverts.lv

Opaskoiran Joulu -kirja julkaistaan myös Näkövammaisten liiton luetusohjelmassa sekä näköispainoksena Opaskoiran Joulu ry:n kotisivuilla

Tilaukset: Juha Herttuainen, juha@opaskoiranjoulu.fi, puh. 040 353 1979.

Kirjan hinta 15 euroa, (5 kirjaa tai enemmän 10 euroa/kpl), postikulut lisätään.

Kannen kuva: Merja Helander

OPASKOIRAN JOULU RY

Puheenjohtaja: Erkki Virtanen

puheenjohtaja@opaskoiranjoulu.fi, puh. 045 612 9865

Sihteeri: Juha Herttuainen, juha@opaskoiranjoulu.fi

Sähköposti: info@opaskoiranjoulu.fi

Kotisivut: www.opaskoiranjoulu.fi

Puhelin: +358 40 353 1979

Y-tunnus: 2561927-2

PANKKI/IBAN: FI67 5133 0020 0648 11 / BIC: OKOYFIHH

ISSN 2323-4024

SISÄLTÖ

- 4 Toimittajalta**
Juha Herttuainen
- 6 Uusi kuurijalkainen Cēsisissä**
Beate Bringule
- 10 Heidi tunnistaa äänestä sata lintua**
Marianne Tenhami
- 16 Zaigan pentukoulussa**
Ligita Damberga
- 20 Tulisieluiset Tenhamit**
Katarina Anhava
- 28 Intialainen kynttilämeri**
Ari Suutarla
- 30 Se löytyi sittenkin!**
Santa Aumeistere
- 34 Viktors**
Ligita Damberga
- 36 Kinkunsulatuslenkki**
Janne Silas
- 42 Opaskoira perheenjäsenen silmin**
Pirkko-Liisa Ojanen
- 44 Juha Herttuainen, 50 vuotta opaskoiratyössä**
Katarina Anhava
- 54 Muutaman mutkan kautta Finnairille**
Marianne Tenhami
- 58 Koiramainen viikonloppu**
Merja Helander
- 62 Onneksi!**
Riitta-Kaisa Voipio
- 64 Opaskoiran kanssa arkistoissa**
Ali Kinnunen
- 66 Parranpärinää**
Juha Herttuainen
- 78 Ottis-sarjakuva**
Sari Hyvönen

TOIMITTAJALTA

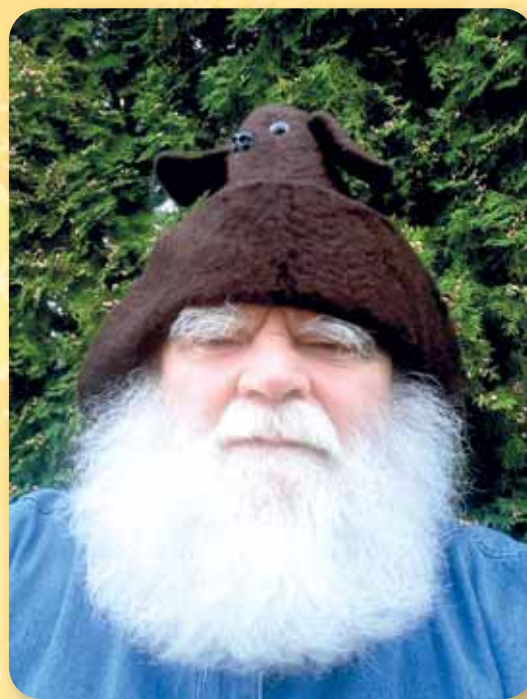
Kaikenlaisia koiria on meidän vammais- ja virkakoiriemme lisäksi liikenteessä. Uusina tulokkaina ovat koronan vuoksi hankitut koirat, joita ihmiset haalivat seurakseen, kun joutuivat etätöihin. Toinen ja varsinaisen kenneltoiminnan ulkopuolella oleva koiraporukka on tai ns. *rescue*-koirat, joita ihmiset hankkivat "säälissä" tai muuten turvatakseen niille hyvän loppuelämän.

Paljon on ihmisillä vielä epätietoisuutta varsinkin hankittaessa ensimmäistä koiraa. Onko ihastuttu jonkin koiratyypin ulkonäköön tai johonkin muuhun ominaisuuteen, minkä vuoksi sellainen koira täytyy välttämättä saada? Jopa jotkut politiikassa mukana olevat ihmiset pitävät menestyksen valttina sitä, että on "pelastanut" esimerkiksi Venäjältä löydetyt katukoiran.

Valitettavan moni on joutunut näinä ammoisina aikoina koirahankinnoissaan pettymään. Koira ei olekaan sellainen, jonka sen toivoisi olevan. Sitähän täytyy myös ulkoiluttaa ja hoitaa asianmukaisella tavalla. Rescue- tai muu puutteellisin tiedoin hankittu koira onkin sairas, sillä on vaikea loistartunta tai käyttäytymishäiriö. Ajan mittaan ei auta muu kuin luopua koirasta jopa lopettamalla tai viemällä se hylättyjen koirien tarhan koppiin.

Vastuu koirien markkinoinnissa on oltava sekä myyjällä että ostajalla. Monessa Euroopan maassa täytyy todistaa, että on käynyt koiranomistajakurssin, ennen kuin voi ostaa koiran. Koiran omistajalla tai hoitajalla tulee olla tästä todisteena ns. koiranajokortti. Ajokortin omaava koiran omistaja voi pitää jopa pyöräillessään koiransa vapaana kaupunkien keskustoissa, kunhan pystyy todistamaan erityisellä ajokortin lisäosalla, että pystyy hallitsemaan ja myös hallitsee koiransa kaikissa tilanteissa. – Vaimo **Zaigalta** oli vähällä Sveitsissä jäädä pentu ostamatta, kun hänellä ei ollut esittää koiranajokorttia!

Meidän vammaiskoiratyössämme ei juuri ole ongelmia koiranpidossa. Koiria tuottavat laitokset ja myöskin kohderyhmät, koirien hoitoperheet ja varsinaiset käyttäjät ovat toimineet koirahommissa hyvin. Kohderyhmiä neuvotaan tarpeen mukaan koiri-

en ruokinnassa ja hoidossa. Käyttäjien tulee käyttää riittävästi koiransa, muuten ei koiranpito onnistu. Mahdollisiin väärinkäyttöihin puututaan heti. Mielestäni koirapalvelujen tuottajilla tulisi olla toiminnossaan yhtenäiset vaatimukset. Henkilökuntien pätevyys ja työtilojen vaatimusten taso on kirjava, lieneekö niitä virallisesti ollenkaan? Ainaakaan minä, yhteensä 50 vuotta kolmella opaskoirakoululla työskennellyt, en ole kertaakaan tavannut alan tarkastajia, saati nähnyt kirjallista ohjeistusta.

Opaskoiran käyttöönottokatselmuksia tehdään Latviassa yhdessä johtavan kouluttajan ja ulkopuolisen alan asiantuntijan toimesta. Katselmuksissa meillä on käynyt asiantuntijana suomalainen opaskoirien koulutuksesta ja käytöstä hyvin perillä oleva henkilö, joka on myös palveluskoirakokeiden ylituomari. Käytäntö on osoittautunut hyväksi.

Hyvää joulua lukijoille!
Juha Herttuainen

Santen

PURALID-HUOLTOTIIMI PUHDISTAA JA RAUHOITTAÄ

PURALID LIOGEL

- LUOMITULEHDUKSEN OIREISIIN

PURALID LIOGEL on hellävarainen geeli, joka puhdistaa ja rauhoittaa silmäluomia ja silmänympärysaluetta pitkäaikaisesti.

Kysy lisää apteekistasi.

WWW.PURALID.FI

**Rauhoittaa. Puhdistaa.
Helpottaa luomitulehdusta.**

PP-PURALG-FI-0009. 09/2022

Maitohappobakteerijauhe

PETGÜIDE®

SUOLISTO

- Valmistettu Suomessa!
- *Lactobacillus acidophilus* D2/CSL CECT 4529 -kanta
Ainoa suolistomikrobiston tasapainottamiseen viranomaishyväksytty* *Lactobacillus* kanta
- Säilyy huoneenlämmössä

Koirille ja kissoille Tasapainottamaan suolisto- mikrobisto

Apteekista, eläinlääkäriltä ja lemmikkitarvikeliikkeistä.

BIOFARM biofarm.fi

Made in Finland
by Biofarm

75 g
ja
150 g

EFSA
APPROVED

LICENSED BY

GÜTGUIDE®

Musiikki on muutakin kuin ääntä – se näkyy, tuntuu, hoitaa ja koskettaa

TunneMusiikin peruskurssit keväällä 2023

- 4 vrk kurseja Salossa, Lehmirannan lomakeskuksessa
  - +50-vuotiaille vapaaehtoistoiminnasta ja musiikista kiinnostuneille
  - Aiempaa musiikillista osaamista ei vaadita
  - Kurssi on osallistujille maksuton
- Yhteistyössä Näkövammaisten liitto ry ja Kuuloliitto ry.

Täytä hakulomake Eläkeliiton verkkosivuilla tai kysy lisätietoja:

Heidi Oilimo, musiikkisuunnittelija
p. 040 7257132
heidi.oilimo@elakeliitto.fi
www.elakeliitto.fi

Eläkeliitto

UUSI KUUSIJALKAINEN CĒSISISSÄ

*Teksti: Beāte Bringule
Kuvat: Juha Herttuainen*

Tämä tarina kertoo yhdestä Latvian nuorimmasta opaskoirasta Darasta. Koira asuu ja työskentelee Vidzemen kaudneimmassa ja tapahtumarikkaimmassa kaupungissa Cēsisissa. Siellä syntyi Latvian kansallislippu, syntyi ja varttui latvialainen säveltäjä **Alfreds Kalnins**, ja hänen mukaansa nimetty musiikkilukio kookaa ja kasvattaa nuoria latvialaisia muusikoita. Cēsis on yksi niistä kaupungeista, jotka voivat olla ylpeitä akustisesta konserttialistaan. Eläminen ja työskentely vilkkaassa kaupungissa on suurin ilo, jota koira voi toivoa.

Tapasimme Daran kanssa sokeille erittäin tärkeänä päivänä, kansainvälisenä valkoisen kepin päivänä 15. lokakuuta 2021. Minua kosketti hänen elämänilonsa ja nuoruuden kipinä ja ennen kaikkea hänen hännänheilutuksensa ja labradorin tyypillinen halu ystäväysty. Suuri samankaltaisuus edellisen opaskoirani Zanen kanssa aiheutti paljon jännitystä. Tämä koira oli myös musta labradori ja koiran luonne oli hyvin samanlainen kuin Daralla. Tapaamisesta teki erityisen tunteellisen se, että ensimmäinen opaskoirani Zane oli asunut jonkin aikaa sijaisperheessä terveysongelmien vuoksi, minkä vuoksi jouduin luottamaan vain valkoiseen keppiin sekä tyytymään tyhjiin ja elottomaan asuntoon. Ensimmäisellä pienellä koeajolla sekä minä että kouluttaja ymmärsimme, että Dara hyväksyy minut ja minun oli aloitetta-

va harjoittelu.

Näin alkoi yhteinen opiskelumme Riian kaduilla, joilla kaupungin liikenne on jatkuvasti vilkasta, puhumattakaan koiran nenään tuoksuvista jalankulkijoista. Kaikki tämä oli minulle ja Daralle suuri haaste ja jännitys samaan aikaan, koska koiran ja minun välillä ei vielä ollut keskinäistä luottamusta. Koulutusta jatkettaessa koira osoitti yhä enemmän kykyjään ja yhteistyöhaluaan.

Mutta mitä sankaritar itse sanoo tästä ajasta?

”Se oli päivä, jolloin kouluttaja vei minut muiden koirien kanssa toiselle kävelyllä metsään. Auto ei kuitenkaan ajanut normaalireitillä. Se kääntyi toiselle tielle. Ajoimme erään talon portille, josta tuli ulos useita ihmisiä. En oikein ymmärtänyt, miksi. Odotimme vain, mitä seuraavaksi tapahtuu. Tässä kouluttaja, joka oli tähän asti ollut emäntäni, nousi autosta avatakseen häkkinä ja vei minut naisen luo. Hänellä oli kädessä valkoinen keppi. Tajusin heti, että hän oli sokea, koska minulla ei ollut keinoa saada katsekontaktia tähän naiseen. Kouluttaja tervehti naista ja kutsui häntä **Beāteksi**. Tätä seurasi kouluttajan lupa tavata Beāte ja hän sai myös luvan silittää minua. Beāte silitti minua ja tunsin hänen ilonsa, joten vastasin heti heiluttamalla häntääni. Ja sitten tuli jotain epätavallista. Kouluttaja antoi Beātellemme valjaat puettavaksi päälleni. Lähdimme pienelle koekävelyllä kadulla, jolla olimme. Minulle oli suuri yllätys, että hän tiesi kuinka työskennellä kanssani. Sitten hämmennyin, koska rakas kouluttajani jättäytyi kauemmaksi ja muuttui samalla ikään kuin tuntemattomaksi muukalaiseksi.”

”En oikein tiennyt pystyisinkö toimimaan, joten katsoin takaisin todellista emäntääni. Hän antoi luvan mennä ja minä menin, koska emäntäkin tuli. Kuljetettava matka oli aluksi hyvin lyhyt, mutta pidin todel-

Beate ja Dara lähdössä lenkille. Opaskoira kulkee tavallisesti käyttäjänsä vasemmalla puolella.

Beatella on kädessään ns. merkkikeppi, jolla hän voi tunnustella kadunreunoja, portaita ja reitillä olevia esteitä.

la naisen turvallisuudesta ja luottamuksesta. Minusta tuntui, että hän tiesi mitä oli tekemässä.

Sen jälkeen harjoituksemme alkoivat jo Riian kaduilla ja sain nauttia sokean naisen johtamisen vakavasta työstä. Sitä vaikeutti myös se, ettei Beäte tiennyt, mitä reittejä kuljemme. Tietenkin kouluttaja tuli mukaan kaikille. Aloin ymmärtää, että minun on johdettava häntä sen sijaan, että olisin jumissa siellä toisessa päässä."

"Treenien aikana tajusin ajan myötä, että todellinen emäntäni olisi Beäte. Kouluttaja oli se, joka koulutti minut. Kyllä, koulutusprosessissa on aivan tavallista, että ihminen ja koira koiranohjaajan ohjauksessa harjoittelevat paikassa, jota uusi omistaja ei tunne. Ihmiselle se on stressaavaa aikaa, mutta yhteistyö koiran ja ohjaajan välillä kehittyy koko ajan koulutuksen aikana. Yhteisen luottamuksen kautta koira oppii nopeammin, että sen on johdettava ja kuunneltava ohjaajan antamia käskyjä. Kymmenen päivän kuluttua koitti suuri muutos – mentiin Cësiisiin ja käveltiin uusilla reiteillä.

Harjoittelimme Riian kaduilla jonkin aikaa. Sitten tapahtui jotain mielenkiintoista: nuori emäntä alkoi pakata laukkuja. Tajusin, että matkalle lähdetään. Ja niin siinä kävi, saavuimme asuinpaikkakunnallemme koulutusautolla – hip, hip, huraa! Minut laitettiin autossa tuttuun häkkiin ja lähdimme ajamaan. Ajoimme hyvin pitkän ajan päästäksemme paikkaan, jota en ollut koskaan ennen nähnyt. Ihmiset sanoivat sen olevan Cësis ja että uusi emäntäni asui täällä.

Beäte toivotti minut tervetulleeksi kotiinsa niin rakastavasti, ettei hän voinut olla enää rakastettavampi. Huoneessa oli jo erityinen makuuamme, joka oli vuorattu peitoilla. Ennen kuin pääsin sinne, tietysti selvitin, oliko huoneessa jotain, mikä voisi vaarantaa minut. Kun tajusin, ettei mitään ollut, opin nuk-

kumaan uudessa sängyssä ja huokaisin helpotuksesta. Pidän todella uudesta kodistani!"

Harjoitukset jatkuivat Cësisissä

"Sitten alkoivat harjoitukset Cësin kaduilla, eikä tietenkään unohdettu tottelevaisuuden perusharjoituksia. Kaikki tämä kouluttajan ohjauksessa. Siellä oli erilaisia kävelyreittejä: reitti töihin, kauppa ja muut tarvitsemani paikat. Intensiivistä työtä kahden viikon ajan!"

"Kyllä, sitten aloimme kävellä ilman kouluttajaa ympäri Cësisistä. Kaikki vaikutti minusta niin mielenkiintoiselta, että halusin haistella. Mutta voi, komento nozi – neosties! eli ei-nuuski! lopetti haistelun. Äh, ei ole enää mitään tekemistä! Vastaaan tuli mies, joka kantoi lihapussia. ja nenäni käynnistyi vahingossa. Voi, mutta mikään ei voita Beäten tarkkaavuutta! Tunnettu komento: nozi – neosties kuului taas. Älä tee siis mitään ylimääräistä – jatka työskentelyä."

"Olen jo tyytyväinen, mutta ärsyttäviä tekijöitä on silti paljon. Ihmiset, jotka haluavat puhua minulle, erilaiset tuoksut ja äänet jossain nurkan takana. Koirat, jotka haluavat leikkiä ja niin edelleen. Mutta työni on tämä – jos se toimii, niin loppuun asti, ilman sivuaskelaita! Pian koitti se päivä, joka oli melkein kuin tunnetutkimus – kouluttaja lähti ja emäntä jäi yksin kanssani."

"Siitä se vain on. Kouluttaja lähti ja minä seisoin kasvotusten nuoren emännän kanssa. Se pelotti minua hieman, koska eläminen sellaisen ihmisen kanssa, jonka kanssa ei saa katsekontaktia, on täysin erilaista kuin elämä sellaisen ihmisen kanssa, josta voi lukea aivan kaiken. Huolestuttavaa oli myös se, että menimme kaduille yksin, nimittäin Beäte ja minä.

Mitä jos jokin menee pieleen? En ollut tottunut luottamaan sokeaan. Tietysti kouluttaja on jo työskennellyt kanssani sokean tapaan, mutta se on eri asia kuin jos sinä opaskoirona joutuisit kasvokkain tällaisessa tilanteessa ja kaiken lisäksi kaikki on totta. Tunsin silti, että emäntä luotti minuun. En todellakaan luottanut häneen täysin, koska en tiennyt, pystyisikö hän antamaan tiettyjä komentoja, jotta voisin seurata Beätea tietyllä reitillä? Minua hämmensi, että henkilö, jonka silmät eivät ole missään, pystyisi kävelemään kaduilla ja tietämään missä on.

Siinä vaiheessa kun tajusin, että ei ollut syytä huoleen ja Beäteen kanssa kävely oli yhtä turvallista kuin kouluttajan kanssa, saatoimme kulkea ilman välikohtauksia.”

Vaikka Dara on ollut kanssani vasta kolme kuukautta, se on korvaamaton apulainen ja paras ystävä. Lisäksi on osoittautunut, että sen toissijaisena ammattinsa on merkkikoira, sillä se osaa myös varoittaa lähestyvistä epileptikohtauksista, mikä puolestaan tekee elämästäni paljon rauhallisempaa ja turvallisempaa.

Dara kertoo seuraavaa: ”Kun tapasin Beäteen, hänessä oli niin epätavallinen tuoksu. Ihmiset eivät tunne sitä, mutta koiraneni haistaa sen. Kun haistan tämän tuoksun, varoitan aina emäntää. Hetken kuluttua Beäte tulee uneliaaksi ja välttää melua. Myöhemmin, kun emäntä puhui kouluttajan kanssa, kuulin hänen puhuvan näistä tapauksista. Haistan pieninkin epileptisen kohtauksen lähestyvän. Kun ymmärrän, että voin auttaa Beätea myös tällä tavalla, tulen vielä onnellisemmaksi, sillä se on elämäni tehtävä –auta ihmistä niin paljon kuin voit! Emäntä ei koskaan unohda kehua minua siitä. Autan myös Beätea hyppäämällä kylpyyn, jotta hän voi pestä tassut pois suolasta. Aluksi tuskin pidin siitä, mutta sitten tajusin, että hän halusi vain lievittää suolan ärsytystä. Kiitän häntä siitä! Tietysti hännän kanssa!”

Voin antaa suuret kiitokset myös Daralle! Eikä vain epileptikohtausten varoittamisen vuoksi. Lyhyen työuransa aikana hän on jo pelastanut minut liikkuvista autoista työntämällä minut nopeasti jalkakäytävälle sekä vienyt minut pois vastaantulevan lumen raivaustraktorin luota. Suurin ihailun aihe minulle on kuitenkin se, että Dara pystyy nopeasti sopeutumaan Latvian nopeasti muuttuviin sääoloihin. Tänä syvää lunta, seuraavana päivänä lumen ja veden sekoitusta sekä jäätä niin paljon, ettei pysty seisomaan jaloillaan. Kaiken tämän koira ottaa vastaan ja tekee kärsivällisesti vaikeaa työtään. On jopa käynyt niin, että kun liukastun, koira pitää minut kehoillaan nojaten pystyssä. Ilman koiraakaan saattaisin kaatua ja jopa loukkaantua. Ja silti Daran näennäisen pieni koko kätkee sen verran voimaa ja energiaa, että se riittää minulle. Koiran kanssa työskentely sekä sen

ilo ja energia ovat parhaita vitamiineja terveydelle. Suuri kiitos Daralle tästä kaikesta!

Olen iloinen, että olen tavannut tämän koiran, enkä mitään muuta! Tietysti paljon enemmän on tehtävä yhdessä, pitää esimerkiksi mennä ensimmäiseen konserttiin, oppia jäljellä olevat reitit, saavuttaa täysi luottamus toisiimme ja ennen kaikkea Daran on tiedettävä, mitä urut ovat.

Beäte-emäntä on Latvian ainoa sokea urkuri. Hän työskentelee henkisesti vammaisten laulunopettajakeskuksessa. Luonnollisesti ajan myötä Dara hankkii myös ammattimaisen musiikinkuuntelijan taidot.

Toivotamme Daralle onnea kansainväliseen opaskoirakokeeseen ja ennen kaikkea emännälle rakkautta palkita ystävänsä! Äläkä unohda, että sinun Dara, täytyy myös rakastaa emäntääsi, niin olet onnellisin kaikista koirista!

”Tietenkin, miten muuten! - Bum, bum, bum!” häntä hakkaa lattiaa!

Harjoittelua katuliikenteessä. Kouluttaja Zaiga Kļaviņa kulkee koirakon takana.

HEIDI TUNNISTAA ÄÄNESTÄ SATA LINTUA

Teksti: Marianne Tenhami

Kuvat: Heidi Koivusen kotiarkisto

Heidi Koivunen on lapsesta asti nauttinut luonnossa liikkumisesta. Sen myötä mukaan ovat tulleet lintujen äänien kuuntelu ja äänittäminen.

Vantaalainen Heidi Koivunen, 44, on lapsesta asti liikkunut luonnossa. Hän nauttii luonnon rauhoittavasta vaikutuksesta kehoon ja mieleen, koska luonnossa liikkuminen laskee stressitasoa.

- Äitini otti minut pikkutyttöä aina mukaansa metsään. Sain käteeni litran kannun, johon keräsin mustikoita. Niiden loputtua siirryttiin seuraavalle mätälle mustikoiden poimimista jatkamaan. Rakkaus luontoon juontaa lapsuudesta asti, hän selittää.

Pajulintu laulaa mollissa, peippo duurissa

Heidi syntyi keskosena ja joutui happikaappiin, missä happi tuhosi hänen silmänpohjansa. Kymmenvuotiaaksi asti hän näki toisella silmällä värit ja näki lukea isokokoista tekstiä, jos se oli ihan lähellä hänen silmiään. Liikkumisessakin näönjäänteestä oli huomattavasti apua.

- En nähnyt kauas enkä tarkasti, mutta näin minne mennä: näin suojatiet sekä missä kävelemäni tie tai katu menee, hän kertoo. Kymmenvuotiaana näkö hävisi muutamassa kuukaudessa. Siitä lähtien nainen on ollut täysin sokea. Monien näkövammaisten lasten tavoin Heidistäkin oli kiehtovaa äänittää erilaisia ääniä, tilanteita ja tapahtumia ympäristöstään. Aikuisena äänitysten mielenkiinnon kohteet muuttuivat. Koska linnut kiinnostivat häntä, oli alettava selvittää mikä lintu laulaa tietyllä tavalla.

- Linnun ääni piti äänittää niin, että voin kysyä nyt jo edesmenneeltä, sokealta lintumieheltä **Hannes Tiiralta**, mikä lintu laulaa näin. Hän tiesi linnuista

Heidi linnunlaulua tallentamassa edellisen oppaansa Oton kanssa.

valtavasti, Heidi muistelee. Hannes opetti näkövammaisille suunnatussa Lintujen yö -tapahtumassa Heidin erottamaan Suomen yleisimmän linnun, pajulinun peiposta: pajulintu laulaa mollissa, peippo duurissa ja pajulintu laulaa hitaammin.

Vuonna 2016 järjestetty Lintujen yö oli alkusysäys Heidin lintuharrastukselle ja lintujen äänien äänittämiseksi. Hän jätti digisanelimensa pidemmiksi ajoiksi mökkinsä pihalle ja opetteli editoimaan tietokoneella äänityksiään niin, että voi lähettää haluamiinsa pätkiä Hannekselle tunnistettavaksi. Editointiohjelmina hän on käyttänyt Audacity ja Goldwave, jotka ovat saavutettavia sokeiden apuvälineille ja ruudunlukuohjelmille. Mikrofonin koko on lintujenäänien äänittämisen myötä kasvanut pienestä isoon paraboloidimikrofoniin.

-Se on iso mikrofoni, jonka ympärillä on halkaisijaltaan 60 senttimetrin muovikupu, joka kerää ääntä ja vahvistaa sitä mikrofoniin. Sillä äänitetyt pätkät ovat hyvin tarkkoja ja se ottaa ääniä todella kaukaa. Moni lintuharrastajakin on sanonut kuulevansa uusia sävyjä lintujen äänissä, hän ihastelee.

Heidi nykyisen oppaansa Costin kanssa Sallaajärvellä.

Heidi ja Costi Muuramenjoella.

Nälkä kasvaa syödessä

Mökin pihan lintujen lisäksi Heidin digisanelimelle on päätyneet lintuja muun muassa Sipoonkorvesta, Parikkalasta ja Helsingin Vanhankaupunginlahdelta.

- Maaliskuisena iltana 2017 tallensin Sipoonkorvesta upean lehtopöllön äänen. Ensin linnun ääni kuului todella kaukaa niin, että sen juuri ja juuri kuuli. Tietysti oli päästävä lähemmäksi kuuntelemaan sitä. Siirryimme autolla seuraavalle parkkipaikalle ja sitten se kuului uskomattoman hyvin, kertoo Heidi onnellisena matkien lehtopöllön ääntä.

- Ei paleltanut sormia eikä varpaita yhtään, pidin metallista mikrofonia hanskat kädessä, hän jatkaa. Sympaattinen lintu hänen mielestään on lehtokurppa.

- Se kurnuttaa kuin sammakko ja väliin tulee korkea zip. Lentäessään soidinlennossa se muodostaa kahdeksikon, lintuharrastaja kuvailee.

Tällä hetkellä Heidi on äänittänyt yli sadan linnun ääntä ja nälkä kasvaa syödessä.

- Kaikki yleisimmät lintujen äänet on äänitetty. Varis tosin vielä puuttuu. Pitäisi päästä mökin pihaa kauemmaksi erilaisiin luontokohteisiin. Haluaisin saaristoon meren äärelle, missä kuulisi muutakin kuin kirkuvat lokit.

Erilaista opastusta luonnossa

Lintujen kuuntelun ja niiden äänien lisäksi Heidin intohimona on luonnossa liikkuminen. Hän sai ensimmäisen opaskoiransa vuonna 2004 ja nyt valjaissa on kolmas opaskoira. Kaikki opaskoirat ovat liikkuneet hänen kanssaan luonnossa. Kaksi niistä on käyttäjänsä tavoin nauttinut luonnossa liikkumisesta.

- Kun ensimmäiseni kanssa menin poluille, se vinokui hiljaa malttamattomana ja veto oli kova. Välillä vauhdin nopeus haittasi luonnossa opastamista: jos poluilla oli isoja kiviä ja juuria, se kyllä kierteli niitä mutta ei kovin paljon hidastanut esteiden edessä niin, että jouduin osittain kävelemään juurien ja kivien päältä. Toinen opaskoirani oli rauhallisempi. Se kyllä opasti hyvin luonnossa, mutta ei pitänyt yhtään siitä, että sen varpaat ja varvasvälikarvat kasvuivat. Homma ei huvittanut ja koira alkoi jumittaa. Kun olosuhteet olivat kuivat ja koiraherralle täydelliset, se opasti luonnossa hienosti ja malttia tarkkaan opastamiseen riitti. Nykyiselläni on kahden edeltäjänsä hyvät ominaisuudet: se ei vedä liikaa, mutta meno on kuitenkin reipasta ja tarkkaa. Koira on erittäin motivoitunut työhönsä. Viime syksynä kävelimme nykyiseni kanssa Liesjärven kansallispuistossa Hyypiönkierroksen, missä noustaan kallion päälle erittäin kivistä, juurakkoista reittiä pitkin. Kyynelet

Onnelliset – Heidi Rauno Peltoniemen ja Costin kanssa.

Heidi ja Costi Pyhä-Häkin Kotajärvenkierroksella.

tulivat silmiini koiran opastaessa niin hienosti ja tarkasti vaikeassa maastossa. Perässämme tulevan näkevän ihmisen ei tarvinnut puuttua koiran työskentelyyn millään tavoin, hän iloitsee.

Heidi liikkuu luonnossa mieluummin opaskoiran kuin ihmisoppaan kanssa.

- Opaskoiran kanssa voi itse määritellä vauhtinsa ja liikkuminen on vapaampaa. On ahdistavaa, kun ihmisoppaan kanssa joudut olemaan niin lähellä häntä, eikä liikkuminen ihmisoppaan opastamana edes oikein onnistu varsinkaan kapealla polulla. Tilannetta vielä hankaloittavat mahdolliset selässä olevat reput ja rinkat, hän perustelee.

Eihän tämä mitään rakettitiedettä ole

Vaikka Heidi liikkuukin luonnossa mieluummin opaskoiran kuin ihmisoppaan kanssa, ihmisen näkeviä silmiä kuitenkin tarvitaan avuksi.

- Vaikka opaskoiran kanssa voi liikkua itsenäisesti ja monipuolisesti, vierailta luontoreiteillä tarvitsen peräämme näkevät ihmissilmät. Luontoreiteillä on usein monia eri polkuja ja jos paikka on minulle vieras, en osaa antaa opaskoiralleni tarvittavia käskyjä, kun en tiedä miten reitti menee. Poluilla voi usein olla mitä kummallisimpia kohtia ja ympäristö on hyvin vaihtelevaa: kaatunut puu, jonka vieressä on monttu tai kivi. On hyvä, että näkevä ihminen kertoo takaamme, mitä on tulossa. Kyllähän opaskoira esteet kiertää, eikä varmasti vie minnekään rotkoon, mutta on hyvä tietää etukäteen eteen tulevista esteistä. Jos vasemmalla puolella parinkymmenen sentin päässä on iso pudotus, tuo turvallisuutta, kun tiedän siitä aikaisemmin ja osaan olla varovainen. Sokeilla on näkeviä huonompi tasapaino. Joissain hyvää tasapainoa vaativissa kohdissa, kuten yhden heiluvan laudan pitkospuilla voin tarvita tukea niin, että tasapainoni säilyy, nainen havainnollistaa.

Heidi on pahoillaan siitä, miten vähän näkeviä ihmissilmiä on saatavana sekä linturetkille kaveriksi että opaskoiran ja hänen avuksi liikkumaan luontoon.

-Olen kyllästymiseen asti huhuillut Facebookissa ja livenä kyselty ihmisiä mukaan. Facebookissa on ryhmiä, missä näkevät ja näkövammaiset voisivat kohdata toisiaan ja lähteä yhdessä luontoon liikkumaan. Hyvin vähän sitä kautta kuitenkin ketään löytyy, hän toteaa. Näkevä luontokaveri löytyi kuitenkin Facebookin Näkemättä kaunis -yhteisön kautta, jossa tiedotetaan näkeville näkövammaisuudesta ja jossa Heidi on yhtenä kirjoittajana.

- Kirjoitin Näkemättä kaunis -yhteisöön vammattoman ja vammaisen ystävydestä. Sen jälkeen minuun otti yhteyttä **Elina** ja vaihdoimme sähköposteja luontojuttujen tiimoilta. Hän ehdotti, että voisi lähteä kanssani jonnekin, Heidi kertoo iloisena. Kak-

sikko patikoi ensimmäisen kerran Leivonmäen kansallispuistossa ja toisella kerralla Jyväskylän ja Saarijärven luontopoluilla.

-Elinalla ei ollut ennestään kokemusta näkövammaisista, opastamisesta, opaskoirista tai peesaamisesta, mutta hän vain totesi, että eihän tämä mitään rakettitiedettä ole, Heidi hymyilee. Hän iloitsee jokaisesta kerrasta, jolloin saa näkevät ihmissilmät mukaan linturetkille ja luontoreiteille itsensä ja opaskoiransa seuraksi. Hänestä on kiehtovaa liikkua luonnossa eri vuodenaikoina.

- Talvella on kivaa mennä luontopoluilla, koska esteet ovat lumen peitossa. Espoon Hanikan vaativa luontopolku runsaine tasoeroineen ja pitkospuineen on helppoa maastoa talvella, koska voi kävellä pitkospuiden vieressä lumessa. Koska luontopolulla kuljetaan paljon, polun kivikkoisen, juurakkoisen osuus on tasoittunut. Lumikenkäilyssä on hienoa, kun kevättalven aurinko lämmittää ja kuulee ensimmäiset linnut. Keväällä lintukonsertti luonnossa vain yltyy ja luonto on tulvillaan upeita tuoksuja, kuten hento koivunlehden ja kielon tuoksu. Aikaisin kevätaamuina kaste voimistaa ihania tuoksuja. Kesällä ja syksyllä tuoksut ovat erilaiset: kesällä kangasmetsä tuoksuu kuivalle ja syksyllä tuoksuvat maa ja sienet. Nuotiolla istuskelu ja koko luonnossa liikkumisen tunnelma on niin ikään hienoa. Kun olet rämpinyt haastavassa maastossa, on todella itsensä voittanut olo kotiin palatessa, Heidi sanoo.

ZAIGAN PENTUKOULUSSA

*Teksti: Ligita Damberga
Kuvat: Zaigan koirakoulu*

Palvelukoirayhdistys TEODORS'n pää-
tavoitteena on auttaa sokeita ja liikun-
tarajoitteisia. Opas- ja avustajakoirat on
kasvatettu ja koulutettu erityisesti tähän
tarkoitukseen. Se on pitkä prosessi, joka
vaatii tekijöiltään hyvää asiantuntemus-
ta koirien jalostuksesta, kasvatuksesta ja
koulutuksesta.

Kun koira saavuttaa noin vuoden iän, si-
tä aletaan kouluttaa erityisen kynologin
(suom. kouluttaja) toimesta noin 10-12
kuukautta, kunnes se on valmis läpäise-
mään palvelukoiralta vaadittavat soveltu-
vuustestit. Pentujen joukossa on laaja valikoima eri-
laisia fyysisiltä ja henkisiltä ominaisuuksiltaan olevia
yksilöitä. Vain harvat niistä läpäisevät kaikki sovel-
tuvuustestit. Teodors-yhdistyksen kynologi **Zaiga
Kļaviņa**, on perustanut erityisen *pentukoulun*, jon-
ka avulla voidaan vaikuttaa koiranpentujen kehityk-
seen niiden kasvukaudella myönteisesti, jolloin use-
ammista pennuista tulee hyviä palvelukoiria,

Ensimmäiset kuukaudet pennun elämässä ovat erit-
tään tärkeitä sen kehityksen kannalta. On myös tär-

Domino

Bravo

Baiba, Andis ja Mango

Zaiga ja Scarlett

Varttuneet koirat ja hevoset toimivat osaltaan "hyvien käytöstopojen opettajina" pennuille.

keää, että pentu pääsee hyvään kasvatusperheeseen, jossa se voi kehittyä kunnan koirakansalaiseksi. Hyvin hoidetulla ja kasvatetulla pennulla on edessään myös hyvä aikuisen koiran elämä.

Mikäli kasvuperhe ei kiinnitä pennun hoitoon ja kasvatukseen riittävää huomiota, pennun kehitys saattaa häiriintyä. Pennun tulee saada sopivasti myös erityistä sosiaalistamista, joka osaltaan ohjaa sen kehitystä toivottuun suuntaan. Jos pentua ei ollenkaan sosiaalisteta, seurauksena sen kehitys ei edisty toivotulla tavalla eikä se läpäise palveluskoirakoulutukseen vaadittavia testejä.

Zaigan pentukoulussa kiinnitetään erittäin paljon huomiota kasvatusperheiden koulutukseen. Ihanekasvatusperheitä ovat tasapainoiset, työhaluiset, liikkuvat ja aktiiviset perheet. Kasvattaja (Zaigan koirakoulu) testaa pennun kuuden, seitsemän ja kahdeksan viikon ikäisinä. Kun pentu on läpäissyt kaikki kolme testiä, se luovutetaan kasvatusperheeseen varttumaan koulutusikänsä saakka eli 12-14 kuukauden ikäiseksi.

Ensimmäinen pentukoulu järjestetään pennun kasvatusperheessä pennun ollessa noin kahden kuukauden ikäinen. Silloin pentu saa myös tarvittavat rokotukset ja sen täytyy olla jonkun aikaa karanteenissa kasvatusperheessä. Kasvatusperheet saavat erityisäänitteitä, joille on tallennettu erilaisia ääniä, kuten ukkosmyrskyä, ilotulitusta, jarrujen kirskimis-

ta, jne. Näitä äänitteitä kuunnellaan pennun syödessä, minkä seurauksena pentu tottuu erilaisiin ääniin. Myöhemmin pentu ei enää häiriinny äänistä ja siitä kehittyy tasapainoinen yksilö.

Seuraava pentukoulu on kolmen kuukauden ikäisenä. Pennun sosiaalistaminen on erittäin tärkeää ja se aloitetaan kokoontumalla useamman pennun ryhmässä, jossa opetellaan erilaisia tarpeellisia taitoja. Sijaisperheille on luotu erityinen WhatsApp-ryhmä, jossa he voivat kommunikoida keskenään ja esittää kysymyksiä kouluttajalle.

Tämän jälkeen pennut tapaavat kouluttajan johdolla kahdesti kuukaudessa. Harjoittelut pidetään sisällä ja kaupungilla. Pennut oppivat käyttäytymään hyvin kadulla, julkisessa liikenteessä, olemaan hyppäämättä ihmisiä ja esineitä vasten ja olemaan reagoimatta erilaisiin ärsykkeisiin. Tärkeää on oppia myös määrättyjä perusasioita, kuten pysyminen paikallaan, hyvä kotikäyttäytyminen, ruoan odottaminen rauhassa, kotiin yksin jääminen sekä rauhallinen käyttäytyminen muiden eläinten kanssa. Tätä tarkoitusta varten tunneille tuodaan erilaisia eläimiä: kissoja, hevosia ja lintuja, jotka ruokitaan erikseen etukäteen. Pennun on opittava olemaan reagoimatta niihin.

Kynologi Zaiga ohjaa koulutuksessaan käyttäen hyväkseen alan viimeaikaista ulkomaisia kokemuksia. Hän lukee paljon ja kommunikoi kollegoidensa kanssa ympäri maailman.

TULLAAN TUTUIKSI TULISIELUISET TENHAMIT

*Teksti: Katarina Anhava
Kuvat: Mariannen arkisto*

Sirpa Tenhami odotti kaksosia vuonna 1972. Tyttö ja poika syntyivät melkein kolme kuukautta etuaikaisina. Poika eli vain kolme päivää, mutta tyttö, 900 grammaa, jäi henkiin. Hän vietti keskoskaapissa kolmisen kuukautta, kunnes pääsi siirtymään omaan kotiin Helsingin Lauttasaareen. Äidille se oli valtava helpotus.

Terveysongelmia

Marianne-vauvan silmät tekivät väreilyliikettä, mutta äidille sanottiin, että se on keskosille aika tyypillistä. Oli isompia huolia, Mariannelle tehtiin kymmenen kuukauden iässä suuri sydänleikkaus. Haava oli pitkä ja toimenpiteen jälkeen lapsella ei alkuun ollut ääntä, kun hänellä oli leikkauksen ajan ollut tuubi kurkussa. Vasta vuositarkastuksessa huomattiin, ettei hän näe normaalisti. Täysin sokea hän ei kuitenkaan ollut. Oletus oli, että keskoskaapissa annettu lisähappi oli kasvattanut lasiaiseen sidekudosta, joka aiheutti näkövammaan. Tämä oli tietenkin kauhea shokki vanhemmille, joille asia vielä esitettiin aika ikävällä tavalla.

Yhdistystoimintaa ja vertaistukea

Alkujärkytyksestä toivuttuaan Sirpa alkoi hankkia tietoa. Tuttavapiirissä ei ollut ketään sokeaa, kaikki oli aivan uutta. **Leena Erkkilä** Sokeiden Keskusliitossa (nykyään Näkövammaisten liitto) oli hyvä pikulasten ohjaaja, hän järjesti retkiä ja tapahtumaviihkonloppuja näkövammaisille lapsille ja heidän vanhemmilleen. Näissä riennoissa alettiin käydä, kun

Marianne oli noin 2,5-vuotias ja ne jatkuivat aina kuuden vuoden ikään. Sieltä sai hyviä vinkkejä siitä, mitä kaikkea näkövammaiselle lapselle pitää opettaa helpottaakseen tätä orientoitumaan tähän maailmaan. Tapaamisia oli vuosittain ja sieltä saatu vertaistuki oli äärimmäisen tärkeää. Sirpa oli mukana myös Näkövammaisten Lasten Vanhemmat -yhdistyksessä (nyk. Näkövammaiset Lapset), joka on perustettu samana vuonna kun Marianne syntyi. Yhdistys järjesti lapsille tapahtumia ja toimintaa, joihin piti myös hankkia sponsorirahoitusta. Oli todella antoisaa olla järjestämässä lapsille jotain kivaa, johon heillä ei välttämättä olisi ollut muuten mahdollisuutta osallistua. Vertaistuki oli kuitenkin ehkä ihan parasta, mitä sitä kautta sai, ja joistain ihmisistä tuli hyviä ystäviä. Kaikkia vanhempia yhdistystoiminta ei kiinnosta tai heillä ei ole siihen aikaa, mutta Sirpa on osallistunut siihen mielellään. Erilaisiin ihmisiin tutustuminen on ollut rikkautta ja muiden auttamisesta tulee itsellekin hyvä mieli.

Taaperoaika

Alkuun Marianne oli päivähoitossa Roihuvuoren mummolassa, isän vanhempien luona. Kaksivuotiaa-

"Kaikkea saa ja pitääkin kokeilla – lapsena ja aikuisena!"

Kohti vanhojentansseja.

na hän siirtyi päiväkotiin ja pärjasi siellä hyvin. Tuoloin hiljattain voimaan tulleen lain mukaan vammaisen lapsi vie päivähoitossa kahden lapsen paikan, eikä päiväkotiin pääsyn kanssa ollut ongelmia. Marianne ei pidetty pumpulissa, Sirpa vei hänet kaksivuotiaana luistinradalle ja hän oppi luistelemaan. Talvet olivat niin vähälumisia, että Marianne ei oikein oppinut hiihtämään. Lapsi nautti kaikesta, missä on vauhtia. Linnanmäelläkin hauskipia olivat ne vekottimet, jotka kulkivat lujaa tai kieppuivat hurjasti.

Opintielle

Viisivuotiaana näkövammaisten lasten koulukypsyys testattiin Lastenlinnassa. Siihen aikaan he aloittivat koulun 6-vuotiaana Jyväskylän Näkövammaistenkoulussa (nyk. Valteri-koulu Onerva). Sirpa ei epäillyt koulun opetuksen tasoa, mutta ei halunnut lähettää Marianneä sisäoppilaitokseen. Hän ajatteli, että siellä sokeat käyvät koulua omassa kuplassaan 15-vuotiaiksi, jolloin heidän pitäisi pahimmassa murrosiässä siirtyä näkevien koulumaailmaan. Heillä ei yhtäkkiä ole kavereita ja kaikki on vierasta. Sirpalle oli selvää, että hän haluaa Mariannen lähikouluun ja elä-

mään mahdollisimman tavallista elämää. Marianne todettiin matemaattisesti lahjakkaaksi ja sanottiin hänen leikkivän viehättävästi. Hän oli jopa esimerkiksi lääkäreiden aamupalaverissa, koska liikkui niin hyvin, vaikkei nähnyt juuri mitään. Hänelle kuitenkin suositeltiin jotain tukeaa koulunkäynnin aloittamiseksi. Marianne alkoi käydä kerran viikossa Svenska Blindskolanissa (nyk. Valteriskolan Skilla), Eirassa. Lapset puhuivat siellä sekä suomea että ruotsia, mutta opettajat vain ruotsia. Siellä opetettiin valmiuksia mennä näkevien kouluun. Marianne muistelee, että häneltä kysyttiin, haluaako hän mennä näkevien kouluun vai jatkaa ruotsinkielisessä sokeainkoulussa. Hän valitsi näkevien koulun, koska siellä voi puhua suomea.

Sirpan silmistä lyövät edelleen kipinät ja ääni muuttuu määrätietoiseksi, kun hän muistelee kaikkia niitä asioita, jotka piti selvittää, kun halusi saada lapsensa tavalliseen kouluun. Sokeiden Keskusliitto ja Jyväskylän Näkövammaistenkoulu vierittivät vastuuta toinen toisilleen ja tiedonsaanti oli vaikeaa, oli parempi selvittää asiat itse. Ei ollut nettiä, vaan puhelinlangat lauloivat, kun Sirpa soitteli mm. Kouluvirastoon ja Kelaan. Puolison kanssa sovittiin, että äiti paneutuu Mariannen asioiden hoitoon ja isälle jää tienäminen. Sirpakin oli koko ajan työelämässä, mutta rytmitti työnsä Mariannen tarpeiden mukaan.

Tenhamit menivät Myllykallion koululle palaveriin, jonka Marianne vieläkin muistaa epämiellyttävänä tapahtumana. Siellä eräs narisevaääninen pelottava

Ylioppilas.

nainen, Opettajien ammattijärjestön jäsen, ilmoitti ykskantaan: "Tuon paikka on Jyväskylässä!" Rehtori oli mukava matalaääninen mies, joka oli valmis kokeiluun, jos joku opettaja ottaa Mariannen luokalleen. Vanhalta kuulostava, turvallisen tuntuinen **Marjatta Piironen** sanoi, että Marianne voi tulla hänen luokalleen. Opettaja kävi Jyväskylässä opettelemassa pistekirjoituksen ja miten näkövammaista lasta tulisi opettaa. Marianne oli ensimmäisiä sokeita, joka kävi näkevien kouluu.

Oletettiin, että näkövammaisen lapsen täytyy osata lukea ja kirjoittaa, kun hän menee kouluun. Sirpa oli opetellut pistekirjoituksen ja opetti sen Mariannelle helppojen sanojen avulla – tämä oppi lukemaan alta aikayksikön. Kirjojen saaminen pistekirjoitukselle oli ongelma. Kun apua ei tullut muualta, Sirpa kirjoitti näkevien Aapisen sivuille pistekirjoituksella kaikki sanat ja tapahtumat mitä kullakin sivulla oli, jotta Marianne pystyi seuraamaan opetusta. Koska hän näki vielä isokokoisia kirjaimia, hän kokeili tekstiä suurentavaa lukutelevisiota. Hänen silmänsä kuitenkin väsyivät nopeasti, ja todettiin, että hänen oli parempi käyttää pistekirjoitusta. Kouluviraston juristin kanssa piti neuvotella, saako Marianne Helsingin kaupungilta suuremman työpöydän, koska pistekirjoituskone vei tilaa. Sirpa toimi alkuun Mariannen kouluavustajana, mutta kolmannella luokalla häntä ei enää tarvittu.

Matikkamyrkytys

Eräänä sunnuntaina 8-vuotias Marianne teki kotona matikanläksyjä. Hänelle tuli kova päänsärky ja hän alkoi oksentaa. Kun oireet jatkuivat vielä seuraavana päivänä ja silmät näyttivät erilaisilta, hänet vietiin silmäklinikalle, jossa todettiin, että oikeaan silmään oli tullut glaukooma, ja silmä sokeutui kokonaan. Kun järkytyksestä selvittiin, alettiin sanoa vitseinä, että Marianne sai matikkamyrkytyksen, matematiikka kun ei ollut tytön lempiaineita.

Pistekirjoitus kiinnosti muitakin lapsia ja jossain vaiheessa koko luokka osasi pistekirjoitusta ja monilla oli Jyväskylän koulusta pistekirjekaveri. Oli tästä muiden taidosta haittaakin; Marianne oli jättänyt suuren ihastuksensa pulpetille rakkauskirjeen, jonka joku toinen poika äkkäsi ensin ja luki ääneen koko luokalle – Marianne olisi halunnut vajota maan alle.

Jyväskylän koulusta saatiin pistekirjoja ja Marianne oli siellä välillä viikon tukijaksoilla, joilla opetettiin mm. opiskelutekniikoita, liikkumistaitoa ja Versa Brailleen käyttöä. Hänellä oli puhuvan laskin ja Versa Braille I, jonka muistiin kirjoitettiin pistekirjoitusta, mutta jonka tulostimelta pystyi printtaamaan tavallista tekstiä. Useat oppilaat olivat monivammaisia ja opetuksessa he olivat normikoulua jäljessä, mitä Mariannen mukaan kuvaa hyvin se, että hän sai Jyväskylässä matikankokeista kymppejä. Jaksojen parasta antia oli muihin samanikäisiin sokeisiin tutus-

tuminen. Jyväskylän koulua käyvät pääsivät kotiin vain joka toinen viikonloppu, joten kotiympyrät jäivät heille vieraammiksi, samoin normiyhteiskunta, aivan kuten Sirpa oli arvellut.

Myllykallion koulussa oli sokea musiikinopettaja, joka piti aika tiukkaa kuria. Marianne ei muista, että lapset olisivat tehneet tämän tunneilla jäynää, käyttäen opettajan sokeutta hyväkseen. "Sijaisia kyllä räökkäsimme", hän muistelee. Musiikinopettaja piti Mariannelle pistenuottitunteja kerran viikossa koulun jälkeen. Musiikki on ollut mieluinen harrastus, lapsena Marianne kävi pianotunneilla ja harrastaa edelleen laulua. Marianne myös luki paljon ja lapsena kuunteli äänikirjoja, jotka nykyään saavat hänet nukahtamaan nopeasti. Hän lukee vieläkin mielellään, mutta kuuntelee äänikirjoja vain, jos kirjaa ei ole saatavana pisteillä.

8-vuotiaana Marianne pääsi käymään talleilla kavereinsa kanssa, joka ratsasti. Ratsastuksesta tuli rakas harrastus, joka tosin jäi teininä katkolle, kun Marianne löysi pojat. Marianne alkoi myöhemmin ratsastaa uudestaan ja mikään ei ole niin hienoa kuin laukata maastossa.

Vielä neljännellä luokalla Marianne erotti kirkaat päävärit ja piirsi hajutusseilla. Hän muistelee nähneensä esimerkiksi ihmishahmot ja heidän vaatteidensa värit, mutta ei kasvojen piirteitä. Hän näki suojatien viivat, mutta ei katukylttejä. Hän pystyi liikkumaan tutuissa paikoissa, eikä alakoulumatkalla tarvinnut edes ylittää katua. Lauttasaaresta Mariannelle on edelleen näkömuistoja.

Kasvukipuja

Yläasteelle Marianne meni Lauttasaaren Yhteiskouluun, jonne matkaa oli noin 600 metriä. Hän pystyi kulkemaan kouluun yksin, reitillä ei ollut isojen katu-ten ylityksiä. Sirpa muistaa edelleen kanslistin sanat, kun tämä kuuli, että kouluun on tulossa näkövammainen: "Tulkoon vaan tänne, ei se täällä pärjää!"

Päiväkodissa ja ala-asteella Marianne sai kavereita kuin kuka muu tahansa, mutta jokin muuttui viiden- nelellä luokalla. Hänen kanssaan ei enää oltu, vanhatkin kaverit hylkäsivät hänet. Marianne ei muista, että siihen olisi liittynyt mitään suurta draamaa, niin kuin joskus tyttöjen välisissä suhteissa voi tapahtua. Kukaan ei vaan halunnut olla hänen kanssaan ja ryhmässä tuli ihan hiljaista, kun hän tuli paikalle. Suora kiusaaminen olisi ehkä ollut helpompaa ja sitä vastaan olisi voinut puolustautua, mutta sosiaalinen eristäminen oli henkisesti aika raskasta. Sitä jatkui viisi vuotta, aina yläasteen loppuun saakka. Marianne oli aikaisemmin tykännyt koulusta, mutta nyt sinne oli ikävä mennä. Samaan ajanjaksoon liittyi muitakin mullistuksia; paremman silmän näkö heikkeni niin, että 12-vuotiaana hän näki enää auringon valon. Hänen olisi pitänyt alkaa käyttää valkoista keppiä, mikä hävetti ja teki hänestä vielä erilaisemman

Opaskoira Ninni, Mariannen ensimmäinen opas.

Opaskoira Pekko, Mariannen toinen opas.

kuin muut. Hän myös sai kouluavustajan, jonka tehtävä oli valmistaa oppimateriaalia opettajien monisteista, kantaa Mariannen Versa Braillea luokasta toiseen ja kertoa mitä opettajat olivat kirjoittaneet kalvoille, jos nämä eivät itse sitä tehneet. Jos muilla oli liikunnassa joukkuepelejä, tuli avustaja valvomaan kun Marianne ui tai aerobiccasi. Avustaja oli mukana myös käsityötunneilla. Avustajan tarkoitus oli tietenkin helpottaa oppilaan elämää, mutta Mariannesta tuntui, että tämä vain kasvatti muuria hänen ja kaverien välillä. Marianne kapinoi eikä kainostellut sanoa mielipidettään, joten avustajat vaihtuivat hyvin tiheään tahtiin.

Onneksi samaan aikaan Marianne kävi näkövammaisille järjestetyillä leireillä ja tapahtumissa ja sai paljon ystäviä eri puolelta Suomea. Lauttasaassa ei ollut ketään hänen ikäistään näkövammaista, joten hän soitteli kavereilleen maratoonikaukopuheluita tai kirjoitti pistekirjeitä. Näiden kavereiden ja näkevän serkkunsa kanssa hän myös läpikävi kaikki teinijutut.

Sinuiksi kepin kanssa

Nykyään sokeat lapset alkavat harjoitella valkoisen kepin käyttöä leikin varjolla jo 3-vuotiaana, jolloin he oppivat taidon helposti eivätkä muut lapset pidä asiaa ihmeellisenä. Sirpa oli kysellyt asiaa Näkövammaisten Keskusliitosta, koska lapsi oli liikkuva ja kepeistä olisi ollut hyötyä. Marianne sai kepin vasta 12-vuotiaana, jolloin häneltä puuttui liikkumisnäkö kokonaan. Mariannen ajatuksissa yläasteella häneltä hävisivät näkö ja kaverit ja samaan aikaan tulivat valkoinen keppi ja avustaja, joten näillä asioilla oli varmaan jokin yhteys, ja keppiäkin vastaan piti kapinoida. Marianne mieluummin törmäili ja käveli harhaan kuin käytti keppiä. Kaikki muuttui, kun hän oli 14-vuotiaana käymässä Kööpenhaminassa kirje-

Nykyinen opas Onni.

kaverinsa luona. Tytöt olivat lähdössä Tivoliin ja **Linnette** kysyi missä Mariannen keppi on. Marianne sanoi vähätellen, ettei tarvitse sitä. Mieli muuttui, kun hän huomasi miten Linnette kepitti näppärästi menemään. Marianne alkoi opetella kepin käyttöä kotiin palattuaan.

Lukioaika

Lukion ensimmäiselle luokalle tuli uusi tyttö, jonka kanssa Marianne ystäväystyi. Muut olivat kysyneet tytöltä miten hän jaksaa olla tuon sokean kanssa, mutta tyttö ei heistä piitannut. Koulussa alkoi olla taas kiva käydä.

Lukion kirjojen hankkiminen oli Sirpan vastuulla. Yläasteella Sirpa oli välillä joutunut lukemaan Mariannelle koulukirjoja ääneen, kun pistekirjat eivät olleet tulleet ajallaan. Vieläkin kirjat tulivat hieman jälkijunassa ja veivät hirvittävästi tilaa. Lukion ensimmäisessä matikankirjassa oli 32 paksua pistesidosta, jotka olivat alkuun varastossa kotona autotallissa. Onneksi koulusta saatiin käyttöön huone, jossa kirjoja sai säilyttää ja josta Marianne kävi itse hake-massa kulloinkin tarvittavan niteen. Nykyään lapset opiskelevat pistekirjojen ohella elektronisista kirjoista.

Lukiossakin Mariannelle oli määrätty avustaja. Rehtori halusi ottaa kunnian siitä, että heidän koulusaan on sokea oppilas, joka pärjää hyvin. Marianne marssi rehtorin kansliaan ja sanoi, että jos haluat että täällä on sokea, joka jatkossakin pärjää hyvin, niin

hänellä ei ole avustajaa. Rehtori mietti hetken ja kysyi, miten Marianne on ajatellut selvittää. Marianne kertoi ja rehtori sanoi, että kokeillaan. Se kokeilu jatkui, kunnes Marianne kirjoitti ylioppilaaksi.

Nykyään kaikilla näkövammaisilla lapsilla on tietokone ja kouluavustaja. Mariannen mielestä avustajan tarve pitäisi harkita tapauskohtaisesti ja kysyä lapsenkin mielipidettä.

Maailma kutsuu

Sirpa oli halunnut kasvattaa Mariannesta itsenäisen, omillaan toimeen tulevan ihmisen, mutta sydän nousi kurkkuun, kun 16-vuotias Marianne ilmoitti haluavansa lähteä junalla interreilaten Euroopan halki Espanjaan näkövammaisten kesäleirille 24-vuotiaan heikkonäköisen poikakaverinsa kanssa. Marianne muistelee, että äiti ei olisi päästänyt, mutta isä puhui hänet ympäri. Nuoret pärjäsivät hyvin, ihmiset olivat olleet avuliaita, kun näkivät Mariannen rinkassa roikkuvan valkoisen kepin.

Samana syksynä, vuonna 1989, Marianne lähti vaihto-oppilaaksi Pennsylvaniaan, Philadelphiaan. Hän olisi halunnut mennä normaaliin lukioon, mutta Amerikassa näkövammaiset eivät olleet vielä 1980-luvun lopussa tavallisissa kouluissa. Marianne tutustui amerikkalaiseen sokeaan, joka oli käynyt kaksi vuotta näkevien koulua. Pojan oli pakko siirtyä sokeiden kouluun, kun perheen rahat loppuivat. Suomessa valtio kustantaa näkövammaisten oppimateriaalin ja apuvälineet, Jenkeissä näin ei ollut.

Sirpa ulkoiluttaa Pekkoa.

Overbrook School for the Blind -koulussa oli kansainvälinen ohjelma, jolla oli 30 näkövammaista viidestätoista eri maasta. Koulu oli sisäoppilaitos, jossa oli kova kuri. Marianne oli viettänyt Suomessa jo aika villiä elämää ja kokeillut kaikkia teinijuttuja, joten Nuori Kapinallinen heräsi taas kerran. Illalla 21.30. piti poikien ja tyttöjen vetäytyä omiin kerroksiinsa ja ovi lukittiin. Ha! Marianne houkutteli muutaman muun tytön mukaansa ja he kiipesivät palotikkaita poikien kerrokseen. Viikonloppuisin nuoret asuivat isäntäperheissä, kaksi aina samassa taloudessa. Ensimmäisessä perheessä Marianne sai ratsastaa, mutta perheen äiti käytti alkoholia ja lääkkeitä sekaisin, joten Marianne vaihtoi perhettä. Uudessa perheessä oli näkevä tyttö, joka tutustutti Mariannen omiin kavereihinsa. Sirpan kuulemassa versiossa pyhäaamu-na käytiin kirkossa, kuten Amerikassa on tapana, Marianne taas kertoi, että he kävivät salaa bilettämässä amerikkalaisten kavereiden kanssa ja valehtelivat koululle olevansa jossain muualla. Molemmat versiot pitävät paikkansa, mutta äidille ei kerrottu ihan kaikkea. Jenkkivuosi oli hyvä kokemus ja kielitaito koheni. Marianne sai kavereita eri puolilta maailmaa.

Suomessa lukio jatkui ja Marianne kirjoitti ylioppilaaksi aika hyvin arvosanoin. Hän arvelee, että normaali koulu oli parempi tie kuin sokeainkoulu, vaikka välillä oli rankkaa. Kukaan opettaja ei tehnyt numeroa sokeudesta. Itsenäisyyttä Marianne ainakin oppi, hän muutti kotoa yhteen poikakaverinsa kanssa 19-vuotiaana.

Koulun jälkeen

Kirjoitusten jälkeen Marianne pyrki lukemaan germaanista filologiaa, mutta ei (onneksi) päässyt. Hän piti välivuoden, jolloin oli töissä Näkövammaisten Keskusliiton kansainvälisellä osastolla. Hän käänsi saksaa, englantia, ruotsia ja ranskaa, kirjoitti kirjeitä sanelusta ja emännöi ulkomaalaisia vieraita. Hän opiskeli Laajasalon Kristillisessä opistossa (nyk. Laajasalon opisto) lehti- ja radiotyön perus- ja jatkokursseja ja valmistui toimittajaksi. Kielet kuitenkin kiinnostivat, joten hän lähti opiskelemaan saksan ja englannin kääntämistä ja tulkkaamista Itä-Suomen Yliopiston Savonlinnassa sijaitsevalle kansainvälisen viestinnän laitokselle. Kieliharjoittelut hän teki Itävallasissa. Kaikki tulkkauksen opintopisteet Mariannella on, mutta kun kääntäminen kolmantena vuonna meni hirveän teoreettiseksi ja poikaystäväkin asui Helsingissä, niin Marianne jätti opinnot kesken.

Marianne päätti opiskella silloisessa Arlainstituutissa hierojaksi, josta jatkoi myös koiria- ja hevoshierojaksi. Kaikista opinnoista on ollut hyötyä, sillä Marianne tekee freelancerina tulkkaushommia ja käännöksiä, kirjoittaa näkövammaisten julkaisuihin ja käy hieromassa niin ihmisiä kuin koiria ja hevosia.

Näkövammaisten liitto kurssitti Mariannen alueohjaajaksi, ja hän opetti näkövammaistaitoja hiljattain

Marianne, Pekko ja haastateltava Latviassa.

sokeutuneille. Näiden kurssien järjestäminen päättyi aika pian, ehkä määrärahat loppuivat. Marianne kouluttaa ammattioppilaitoksissa eri ammattiryhmiä näkövammaisen kohtaamiseen ja asiakaspalveluun. Näitä ovat olleet mm. bussi- ja taksikuskit, lähihoitajat, kosmetologit ja kampaajat. Marianne on käynyt kouluissa kertomassa lapsille ja nuorille näkövammaisista. Korona-aikana tämä kaikki oli katkolla.

Opaskoirat

Marianne näki 5-vuotiaana Sokeain Keskusliiton sopeutumisvalmennuskurssilla ison ruskean koiran, jolla oli kahva selässä. Hän kysyi miksi koiralla on kahva selässä ja sen käyttäjä selitti, että se on opaskoira. Marianne sanoi haluavansa isona tuollaisen. Vuonna 1996 hän pani hakemuksen menemään ja sai ensimmäisen oppaansa Ninnin marraskuussa 1999, 23 vuotta sitten. Hän kulkee mieluummin koiran kuin kepin kanssa, ei siksi että keppi enää hävettäisi, mutta koiran kanssa pääsee liikkumaan paljon vapaammin, nopeammin ja laajemmalla alueella. Koiria on ollut kolme, labbis Ninni, se Maailman Paras, kultaisen ja labbiksen sekoitus Pekko ja nyt taas labbis, Onni.

Mariannen ensimmäisestä koirasta lähtien Sirpa on ollut mukana opaskoiratyössä peesarina. Kun uusia reittejä opetellaan, täytyy näkevän kulkea koiraa

kon perässä. Näkevä kertoo, miten koira toimii, tekeekö se oikein suojatien ylitykset etc. Sirpalla on ollut Opaskoirakoululta myös kolme hoitopentua, joista viimeisin on nyt 12-vuotias. Siitä tuli maailman paras opas.

Marianne on matkustanut paljon ulkomailla kahden ensimmäisen oppaansa kanssa. Hänen mukanaan ulkomailla on helpompi olla sokeana, ihmiset puhuvat suoraan sinulle eivätkä koiralle. Ehkä koiralle puhuminen on jotenkin suomalainen juttu (näkevän toimittajan kommentti: kun kävelen kadulla koirani kanssa, niin kyllä vieraat ihmiset alkavat puhua ensin koiralle ja sitten mahdollisesti minulle).

Marianne on Opaskoirayhdistyksen hallituksen jäsen sekä yhteyshenkilö Euroopan Opaskoiraliittoon (European Guide Dog Federation). Sen tiimoilta hän on syyskuussa lähdössä kansainväliseen opaskoirakonferenssiin, Kreikkaan. Into järjestötyöhön ei ole perinnöllistä, Marianne ei koe sen olevan ihan hänen omin juttunsa.

Marianne on ollut vuodesta 1996 mukana Näkövammaistatterissa. Hän myös laulaa pop-voittoa musiikkia Näkövammaisten Kulttuuripalvelun lauluryhmässä. Hän harrastaa uimista ja lukemista. Onnin kanssa hän liikkuu 8-13 km päivässä. Sokea ei tarvitse extreme-rataa saadakseen jännitystä elämäänsä, riittää kun lähtee päivällä kiertämään Lauttasaarta. On äitejä lapsineen, lenkkeilijöitä, ihmisvilinää, polkupyöriä, skuttetteja ja toisia koiria. Koira tuijote-

Sirpa Tenhami.

taan, sille ei anneta työrauhaa ja jotkut ohittavat sen väärältä, koiran puolelta, jolloin opaskoiran työ häiriintyy. Pyörän pitäisi hiljentää ja soittaa kelloa, samoin skuutin. Ihmisten ja toisten koirien pitäisi ohittaa opaskoira ripeästi opaskoirankäyttäjän puolelta siten, että omistajat ovat koirien välissä. Marianne on jäänyt kaksi kertaa auton ja kerran bussin alle, syy on aina ollut kuskin. Varsinkin sähköautot ovat pelottavia, kun niitä ei kuule. Mutta illan tullen saari rauhoittuu ja on nautinto päästä juoksemaan Onnin kanssa rannalla, kun siellä ei ole muita ihmisiä.

Summa summarum

Kun katsoo aikaa taaksepäin, niin Mariannen sokeus on ollut elämää rikastuttava tekijä. Sirpa ei vaihtaisi osaansa kenenkään kanssa, niin paljon hän on oppinut ja saanut. Marianne puolestaan sanoo, ettei ole hirveästi asiaa edes pohtinut, koska on kuitenkin saanut elää normaalia, täysipainoista elämää. Sokeus on vain yksi hänen ominaisuutensa. Opetus: Älä haikaile sen perään, mitä olisi voinut olla, vaan keskity nauttimaan siitä mitä on!

Juha Herttuainen Mariannen haastattelussa.

Ja haastattelut jatkuvat!

INTIALAINEN KYNTTILÄMERI

Teksti: Ari Suutarla

Muutama aika takaperin olin käymässä Intiassa. Tehtävänä oli tarkistaa joitakin *Abilis-säätiön* suomalaisia avustuskohhteita sekä tavata vammaisjärjestöjen väkeä ynnä alan viranomaisia. Tuona aikana olin *Abilis-säätiön* hallituksen varapuheenjohtaja, siis asteikossa tuolloin vielä elossa olleesta puheenjohtajasta Kalle Könkkölästä seuraava.

Almanakan kannalta käynti osui muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien vammaisten päivään eli joulukuun kolmanteen, jota juhlittiin eri puolilla laajaa maata monin näyttävien seremonioin.

Järjestäjillä oli tiedossa, että parhaillaan olen vierilemassa Intiassa nimenomaan *Abiliksen* lippua liehuttaen. Siksi olin saanut henkilökohtaisen kutsun olla läsnä pääkaupunki Delhin suurjuhlassa, jossa vammaisten ihmisten asiaa tahdottiin pitää näkyvästi ja kuuluvasti esillä.

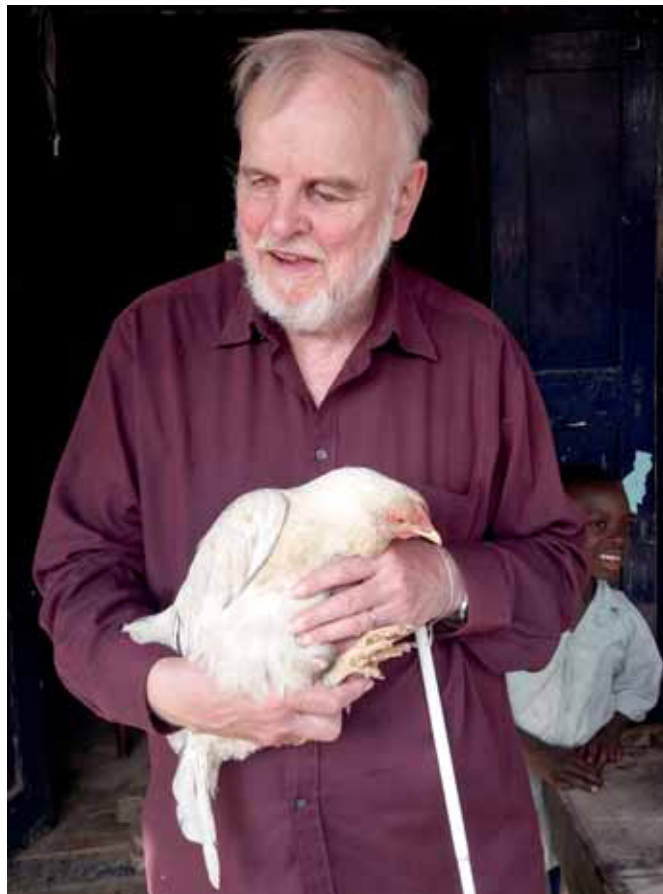
Kaupungin jokin urheiluareena oli varattu tapahtumalle. Paikalle oli kokoontunut useita tuhansia eri tavoin vammaisia henkilöitä eri puolilta laajaa ja väkirikasta valtakuntaa.

Minut sekä Suomesta tullut avustajani ohjattiin kutsuvierasaitioon, jossa oli paikkoja yli tuhannelle henkilölle.

Hakeutumiseni aitioon herätti läsnäolijoissa selvästi näkyvää huomiota. Väen paljouden keskellä olin ainoa henkilö, jonka käsipuolella puikkelehti Intiassa täysin tuntematon olento, näkövammaisten opaskoira.

Koiran johdosta esimerkiksi lehdistön ihmiset olivat tavattoman kiinnostuneita, kuka olen ja mistä tulen, miten koira toimii ja löytyvätkö reitit.

Koira oli herättänyt suurta huomiota jo aikaisempina päivinä liikkuessamme eri puolilla maata. Eri-

Eräällä Ugandan matkalla Ari sai lahjaksi kanan nimeksi Abilis.

näisiä taistelujuha oli käyty siitä, voiko opaskoira tulla lentokoneen matkustamoon vai ei. Tähän asti nämä väännöt olivat päättyneet meidän hyväksemme. Mutta ihan helposti taistelujuha ei ollut käyty.

Heti matkan alkupuolella meidät oli väkivalloin poistettu lentokoneesta, johon paikkavarauksemme oli asiallisesti tehty ja tarkistettu Helsingistä läh-

Ari nykyisen oppaansa Alman kanssa.

tiessä.

Helsingissä siihen aikaan Finnairin paikkavarauksissa sattui työskentelemään virkailijana **Kenneth Ekholm**, yhtä sokea opaskoiran käyttäjä kuin minäkin. Hän tunsu systeemit ja oli varmistanut varaukset asiantuntemuksella ja tietoisena mahdollisista sudenkuopista.

Poistaminen lentokoneesta oli sattunut intialaisittain vauraan Bangaloren lentoasemalla. Edessä oli yö ja lentomatkaa alle tuhat kilometriä. Mutta niin vain seisomme koirinemme ja laukkuinemme pimenessä intialaisessa illassa tietämättä, miten päästä eteenpäin.

Kyseessä oli päivän viimeinen lento, joten koneen lähdettyä lentoasema tyhjeni ihmisistä.

Soitin Bangaloren vammaisjärjestön ihmisille, joita oli ollut saattamassa meitä, että täällä yhä ollaan ih-

mettelemässä.

Sen yön vietto ratkesi siten, että lentoyhtiön laskuun istuttiin taksissa ja ajeltiin tämä muutaman sadan kilometrin matka. Tätä intialaista yötä pomppuilla tiellä, pyhien lehmien seassa en varmaan unohda ikänä.

Joka tapauksessa aamulla oltiin *Chennain yliopistolla*, missä minulla oli määrä olla kokous ja esitelmä vammaisten henkilöiden elämästä. Pulmia oli ollut kaupunkien nimien kanssa sen hahmottamiseksi, missä ollaan. Tämäkin miljoonakaupunki oli aikaisemmalla nimeltään ollut Madras, minkä minun maantiedon kirjani oli opettanut.

Saattoväkemme Bangaloreessa oli ryhtynyt toimiin. Etenkin lehdistölle oli kerrottu, miten suomalainen asiantuntija valtuuskuntineen on vastoin kansainvälisiä määräyksiä heitetty ulos lennolta.

Luentotilaisuudesta Chennain yliopistolla ei tullut mitään. Kimpussani hääri koko päivän lehtiväkeä ja eri televisioyhtiöiden kuvaajia, ja tarinaa maailmalle lähti saman tien.

Hetkessä minun opaskoirani oli tunnettu eläin kautta maan, ja siksi huomio kiintyi koiraan YK:n vammaisten päivän tilaisuudessa.

Mutta palataan takaisin tilaisuuden juhla-areenalle.

Tuhansille eri tavoin vammaisille osanottajille oli jaettu ilmapalloja ja kynttilöitä, jotka sytytettiin samaan aikaan.

En tiedä, minkälaisia ohjeita järjestäjät olivat jakaneeet rekvisiitan käytöstä, ilmapalloista ja kynttilöistä, mutta niin siinä äkisti vain kävi, että ilman täytti valtava humaus, jonka sai aikaan ilmapallojen räjähtäminen niiden jouduttua liian likelle palavaa kynttilämerta.

Äkisti ulvoivat sireenit, ja erilaisia hälytysajoneuvoja syöksähteli väen seassa. Niiden kyytiin autettiin paniikin valtaan joutuneita vammaisia henkilöitä. Ennen muuta kehitysvammaiset tuntuivat olevan poissa tolaltaan.

Kun tapahtunutta aikanaan raportoitiin, kävi ilmi, että kaikki olivat saaneet säilyttää henkensä, mutta useita oli loukkaantunut väen ryntäillessä.

Juhla keskeytyi, ja väki hajaantui – kuka minnekin.

Ongelmat lentoyhtiöiden kanssa eivät vielä olleet ohi. Kenneth oli varannut paluulennot Delhistä Finnairin kanssa saman allianssin eli British Airwaysin lennolle. Kun aikanaan tarjosin koiran kanssa itseäni Euroopan lennolle, BA:n lähtöselvityksessä sanottiin, että heillä ei Intian ilmatilassa ole lupa kuljettaa eläimiä.

Varaus saatiin vaihdetuksi toisen allianssin Luftansan lennolle Frankfurtiin. Tosin välilaskun aikana Azerbaidzhanissa rajaviranomaiset repivät vahingossa minun passini irti kansistaan, ja sitä oli Frankfurtissa työläs todistaa saksalaisille alkuperäiseksi matkustusasiakirjaksi. Muutoinkin mahdoin passin kuvaan verrattuna näyttää ties miltä roistolta intialaisten kynttilöiden polttamine kulmakarvoineni.

Santa ja labradorinnoutajaoppilas Pecans työpaikkansa portilla.

SE LÖYTYI SITTEENKIN!

Santa Aumeisterin tarina

Teksti: Santa Aumeistere

Kuvat: Santan ja Juhan albumi

Minulla on ollut yhteinen kieli koirien kanssa pienestä pitäen. Isoäidin koirat olivat ketjukoiria. Se on vanha pahe, jonka toivon pian katoavan Latvian maasta. Monet vierailijat ja kaukaisemmat sukulaiset pelkäsivät kulkea näiden koirien ohi. Peitin ne peitoilla nukkumaan ja piilotin saatevarjon alle sateen sattuessa.

Jos biologian opettajani lukiossa ei olisi vaihtunut, olisin luultavasti halunnut opiskella eläinlääkäriksi. Päätin mennä historialinjalle. Elämä vei takaisin siihen, mikä oli minulle rakasta. Jo lapsena todella halusin olla ihmisten auttamiseen ja koirien parissa työskentelyyn liittyvissä tehtävissä.

Pian tulee vuosi siitä, kun aloitin unelmatyössäni, jota harjoittelin sitkeästi neljä vuotta ja joka jatkuu eh-

kä koko loppuelämäni. Teen työtä koirien apukouluuttajana englantilaisessa hyväntekeväisyysjärjestössä, jonka nimi on *Canine Partners*. Apulaiskoira on koira, joka auttaa liikuntarajoitteisia (suom. = avustajakoira).

Ohitan väliosan siitä, mitä tapahtui historioitsijoiden aikana ja palaan koirien pariin. Aloitan siitä, että useiden vuosien poissaolon jälkeen olin palannut Latviaan ja työskentelin jo toisessa ammatissaani, Latvian television Nelos-studiolla. Työ oli mielenkiintoista, mutta sen mukana tuli valtava määrä stressiä. Yhä useammin aloin ajatella, että elämme vain kerran ja kannattaako antaa hiusten harmaantua stressin tai koettujen kauniiden hetkien takia? Oli selvää, etten olisi siellä missä minun pitäisi olla, vielä 32-vuotiaana...

En edes tiedä, mikä sai minut kirjoittamaan kirjeen Latvian Palvelukoira yhdistys "TEODORS'ille".

Santa pyörätuolissa. Musta labradorinnoutaja Xylia totutetaan pyörätuolin vierellä kulkemiseen.

Santa opettaa Pecansia avustamaan vaatteiden ja kenkien riisumisessa.

Xylia ja Santa. Koulutusta aktivointilelun avulla.

**Seuraavana päivänä sain vastauksen:
"Nähdään pian!"**

Tapasin **Zaigan** ja kerroin asiani samoin kuin olin kertonut kirjeessä. Kerroin yhdistykselle mediataitoni, mutta he kouluttaisivat minut opaskoiran kouluttajaksi! Noin kaksi päivää tapaamisen jälkeen Zaiga soitti ja kysyi, olenko valmis ottamaan haltuuni koi-

ran ja kouluttamaan sitä. Minun ei tarvinnut kauaa miettiä. Sanoin: kyllä!

Hyvin pian Zuzi-niminen koira saapui kotiini. Sen kanssa alkoivat ensimmäiset oppitunnit. Periaatteessa opiskelimme molemmat, minä ja Zuzi. Menin jokaiseen tapaamiseen Zaigan tai **Juhan** kanssa silmät ja korvat auki. Koetin omaksua kaiken mahdollisen tiedon. Nyt taaksepäin katsoessani tiedän, kuinka paljon virheitä tein.

Kävelimme pitkiä matkoja Riian kaduilla. Pysähdyimme ennen ylityksiä jokaisessa tienreunassa. Sanoin suomeksi "odota" tuhansia kertoja Zuzille. Istuimme välillä tunnin-pari kahviloissa, koska koirat ovat hyviä oppimaan tekemään 'ei mitään' ja olemaan kärsivällisiä. Eräessä sellaisessa tilanteessa kahvilaan tullessani eräs nainen päätti huutaa minulle: "Mitä te teette koiran kanssa kahvilassa?" Toisen kerran minulle huudettiin julkisessa wc:ssä, kun Zuzi ja minä olimme kopissa. Vessan hoitaja huusi kaikille sisään tuleville, että siellä oli vihainen koira, jota piti varoa, mikä tietysti oli kaukana totuudesta. Toisen kerran muuan herrasmies halusi väkisin tyrkyttää keitettyä kanan luuta rauhalliselle Zuzille, josta se olisi voinut tukehtua. Mutta samalla on selvää, miksi ihmiset päättävät käyttäytyä niin. He eivät tiedä, mitä nämä seurakoirat ovat. Monet latvialaiset eivät vielääkään tiedä tällaisista koirista. Kaikki kävelyni eivät suinkaan olleet täynnä negatiivisia tarinoita, vaan näin usein ihmisten hymyilevän, kun he kohtasivat hienosti käyttäytyvän koiran. Kerran meni ohitseni äiti ja lapsi kysyi äidiltä: "Miksi koiralla on punainen risti? Onko se koiralääkäri?" No, silloin minunkin piti hymyillä!

Uusi ura urkenee...

Kun minulle kävi yhä selvemmäksi, että rakastan koirien kanssa työskentelyä niin paljon, että halusin yhdistää elämäni siihen. Mutta valitettavasti Latviasa ei voi ansaita rahaa kouluttamalla palvelukoiria. Se on sydämen työtä. Minulla ei vielääkään ole tarpeeksi taitoja, tietoja ja koulutusta, jotta voisin rauhallisesti julistaa itseni asiantuntijaksi. Ymmärsin, että minun piti jättää työni televisiossa ja opiskella lisää. Tietysti välillä oli myös pohdiskeluja elämästä itsestään ja siitä, että ei tiedä mitä globaalisti ajatteleamalla haluaa.

Olin kumppanini kanssa Suomessa lehmätilalla, jossa siivottiin navettaa, hoidettiin vasikoita ja sen lisäksi Juhan ystävä **Taina** opetti minulle paljon eläinten käyttäytymisestä. Hän opetti minua 'puhumaan' hevosille ja ymmärtämään hevosten lisäksi lehmiiä ja koiria. Kolmessa kuukaudessa tutustuin ainakin 15 koiraan, koin vakavan koirataistelun ja opin mitä naksautus tarkoittaa koiran (eläinten) koulutuksessa.

Kolmen kuukauden kuluttua palasin Latviaan, jotta voisimme luovuttaa Zuzin hänen uudelle omista-

jalleen, **Lolitalle**, yhteistyössä Zaigan kanssa. Kahden viikon ajan marraskuun tienoilla heräsin viideltä aamulla ja menin tapaamaan Lolitaa ja Zuzia heidän taloonsa. Näiden kahden viikon aikana meidän piti olla yhdessä kaikkialla, minne Lolita meni. Piti oppia Lolitan reitit ja kertoa Lolitalle, kuinka palvelukoirat oppivat. Seitsemältä illalla olin yleensä kotona lähtökseni taas seuraavana päivänä takaisin seikkailuihin. Lolita ja Zuzi työskentelivät erittäin hyvin yhdessä ja kurssin lopussa se oli suurin tyydytys, mitä minulla on koskaan ollut elämässäni. Lolita ja Zuzi liikkuvat edelleen yhdessä kaupungin kaduilla ja heidän tiimihenkensä on ihana! Suoritetuani tämän koulutusvaiheen Zuzin ja Lolitan kanssa, minulle oli selvää, että haluan tehdä tällaista työtä.

Olin jäänyt työttömäksi, mutta minulla oli vähän säästöjä. Yhdessä ystäväni kanssa päätimme kokeilla onneamme Portugalissa. Asuimme yhden kuukauden Lissabonissa ja toisen maaseudulla talossa, jossa oli kuusi kanaa, kahdeksan hanhea, yksi lammas, yksi aasi, yksi papukaija, 17 kissaa ja neljä koira. Kaksi koira purivat toisiaan luuhun asti ja minulla oli katkaistavana myöhemmin vielä yksi koira taistelu. Koirat oppivat paljon, mitä saa ja mitä ei saa tehdä.

Hetkessä oli selvää, etten opi portugalia. Ilman paikallista kielitaitoa Portugalista olisi ollut vaikea löytää työtä, puhumattakaan koirankouluttajan työstä. Aloin katsoa taaksepäin Isoon-Britanniaan, jossa olin asunut kuusi vuotta aiemmin. Britit rakastavat koiriaan, joten he ovat yksi johtavista koirien käyttäytymisen asiantuntijoista. Heillä on myös yksi maailman suurimmista opaskoirien hyväntekeväisyysjärjestöistä, jossa voi ansaita itsenäisiä tuloja kouluttamalla koiria.

Aloin hakea töitä koirankouluttajana Iossa-Britanniassa jo Portugalissa ollessani. Minut kutsuttiin haastatteluun Skotlantiin. Olkoon niin, sinne mentiin! Hyvä että minulla on sisaruksia! Siskoni auttoi minua paljon Britanniassa ollessani kustantamalla majoitus- ja muita kuluja. Joten suuri kiitos hänelle!

Skotlannin haastattelussa minulle kerrottiin, että koira-alan työnhakuhaastatteluihin tullaan joskus 5-6 vuoden ajan, kunnes haastateltuja vihdoinkin palkataan. Koulutuksen lisäksi hakijoilla tulee olla myös kokemusta ko. alalta. Kaikista ehdokkaista olin todella heikoin hakija. Tajusin, että unelmani ei sillä kertaa toteutuisi.

Pohdittuani tilannetta sisuunnuin ja tein suunnitelman kokemuksen keräämisestä aloittamalla ihan alusta. Päätin jatkaa aloittamaani polkua ja kukaan muu ei voisi estää minua, paitsi minä itse.

Töitä Britanniasta!

Sain työpaikan, jossa työnantajana oli nuori mies, joka oli myös matkan alussa. Hän oli perustanut *koirien päiväkeskuksen*.

Sinne tuli joka aamu 10-15 ja myöhemmin noin 40 koira hoitoomme ja illalla ne palasivat koteihinsa. Iossa-Britanniassa on laki, jonka mukaan koiria ei saa jättää yksin yli neljäksi tunniksi. Tämä on avannut mahdollisuuden tällaisten päivähoitopaikkojen perustamiseen.

Aloitin aivan alhaalta, siivoten koiratiloja ja pitäen huolta koirien hyvinvoinnista. Mutta pelkästään se työ ei riittänyt tulevaisuuden suunnitelmieni toteuttamiseen. Sain suoritettua tutkinnon koiran käyttäytymisen perusperiaatteista. Kävin myös parilla kursilla ja työnantajani antoi minulle mahdollisuuden suunnitella ja pitää pentukurssseja. Hän itse halusi järjestää varttuneemmille pennuille ns. *teini-oppitunteja*. Jonkin ajan kuluttua minäkin annoin jo yksityisiä neuvoja ihmisille siitä, kuinka heidän pitäisi käsitellä lemmikkiään. Kaikki tämä tapahtui Covid-pandemian aikana ja bisnes kasvoi 300 %, kun kaikki kotona olleet ajattelivat haluavansa koiria. Nyt valittavasti monet näistä pandemiakoirista ovat eläintarhoissa.

Työskentelin päiväkeskuksessa kaksi ja puoli vuotta. Lähetin silloin tällöin ansioluetteloni palvelukoirajärjestöille. Selvityksen jälkeen Iossa-Britanniassa on monia erilaisia tällaisia organisaatioita ja ajattelisin, että olisi siistiä työskennellä missä tahansa niistä, ei vain opaskoiraorganisaatioissa. Näistä järjestöistä voi lukea lisää osoitteesta: <https://www.assistance-dogs.org.uk/>

Tänä aikana kävin kolmessa haastattelussa. Minua ei hyväksytty mihinkään. Otin senkin kokemuksena - ehkä vähän kipeänä, mutta kuitenkin. Mutta nytkin luulen, etten ole vielä valmis työhöni, en tiedä vielä tarpeeksi.

Kun menin haastatteluun nykyiseen työpaikkaani, muistan hyvin, kun astuimme alueelle. Ajattelin, miten on mahdollista työskennellä niin kauniissa paikassa? Olin syvästi huolissani, mutta on hyvä, että minulla oli **Alberto**, rakastajani, joka on ollut olkapääni näiden vuosien ajan. Hän tietää aina oikeat sanat rohkaistakseen minua.

Nyt uudessa työpaikassani on aikaa kulunut jo kymmenen kuukautta. Menen joka päivä töihin tarmoa täynnä ja innostuneena. Mitä teemme tänään, mitä opetan koiralle tänään, mitä koira opettaa minulle, minne menemme tänään, mitä yhdessä koemme ja niin edelleen. Tämä kymmenen kuukautta on hyvin lyhyt aika, mutta työni kautta etenen päivä päivältä kokeneemmaksi ammattilaiseksi.

En pidä mitään asiaa itsestäänselvyytenä, vaan otan jokaisen päivän etuoikeutena olla siellä missä olen ja tehdä mitä teen.

Kiitän kaikkia ihmisiä, jotka ovat olleet matkallani ja tukeneet, opettaneet, olleet kärsivällisiä ja rakastavia. Elämäntarkoitus, se löytyi sittenkin! Kiitos!

Koivunen Oy

KAUPPIAAT

KNF LABORATORIOT

KLIININEN NEUROFYSIOLOGIA

AJANVARAUS ARKISIN KLO 9-16
Puh. 010 346 5540 | www.knf.fi

Pohjoinen Hesperiankatu 17 c, 00260 Helsinki

Laadukasta palvelua ja ketterää kumppanuutta.

Alhotie 14, 04430 Järvenpää
Puh: 09-2797 280

Fax: 09-2712 465 Sähköposti: info@mer-yhtiot.fi

www.mer-yhtiot.fi

icare

BILIA

www.bilia.fi

JK-Rakennustyöt
Rakenne Oy
www.jk-rakenne.com © 050 407 8792

Länsirannikon Väst kustens
eläinklinikka djurklinik

Kvartsikatu 1,
65300 Vaasa
puh. 06-3564 600

www.leklinikka.net

Täyden palvelun
tilitoimisto

TILI-TUPA

Keskuskatu 7
11100 Riihimäki
Puh (019) 751 533
Fax (019) 738 071
Email: posti@tilitupa.com

www.tilitupa.com

POHJANMAAN
SA-SÄHKÖ

Varastokatu 8
65100 VAASA
puh. 06 312 2810

www.sa-sahko.fi

Viktors

Teksti: Ligita Damberga

Kuvat: Viktors Sergejevs'in albumi

Olen sopinut **Viktors Sergejevs'in** kanssa tapaamisajan. Seison hänen talonsa portilla ja hetken kuluttua tulee luokseni hymyilevä, hoikka, urheilullinen mies, jolla on harmaat hiukset ja perässä musta labradori. Viktors kutsuu minut vieraanvaraisesti sisälle kotiinsa. Hän kattaa pöydän ja hetken kuluttua juttelemme jo kuin vanhat tutut. *Neira*-opaskoira eli Viktorsin silmät ja apulainen kävelee pois, mutta tarkkailee koko ajan isäntäänsä. Viktors katsoo koiraansa hellästi ja lisää, että se on hänelle suuri tuki jokapäiväisessä elämässä.

Viktors'in näkö alkoi kadota viisivuotiaana. Lääkäreiden arvio oli ankara: mikään apu sairauden hoitoon ei ole mahdollinen. Täytyi varautua siihen, että poika sokeutuu hitaasti ja joutuu sopeutumaan uusiin olosuhteisiin, Elettävä on kuitenkin joka tilanteessa. Tämä on myös Viktorsin elämän motiivi, hän koettaa aina sopeutua olosuhteisiin ja täytyy sanoa, että erittäin onnistuneesti. Hän valmistui sokeiden koulusta ja työskenteli sitten tehtaalla. Nyt hän on 1-ryhmän vammaisen ja mestari omassa kodissaan.

Ilonaiheena kasvihuone

Viktors'in suurimpia ilonaiheita ovat hänen kasvihuoneensa. Niissä kasvavat kurkut, tomaatit ja paprikat. Jokainen kurkku on huolellisesti sidottu. Rikkaruohoja ei ole ja penkkien reunoja on vahvistettu, jotta taimia ei vahingossa murskata. Yksinkertainen automaattinen kastelujärjestelmä on luotu. Katselin kateudella suurta kurkkusatoa ja ajattelin, mikä menestyjä hän on! Hän on oikeutetusti ylpeä työstään. Jokainen taimi ja jokainen hedelmä on hänen viljelemänsä.

Toisaalta, kotona Viktors on sopeuttanut monia asioita tarpeisiinsa. On puhuva monitoimikeitin, jossa on laaja valikoima ruokareseptejä. On myös teekup-

Viktors ja Neiran pentu.

pi piippaimella, jotta vesi ei valu reunojen yli. Hän vastaa talonsa lämmityksestä, joka tapahtuu pellettikattilalla. Kattilan lämpötilaa ja monia muita asioita on seurattava. Kysyin, kuinka hän hoitaa kaiken?

Viktors opaskoirakokeissa Hyvinkäällä 2018.

Neiran pennut.

Talon ympärillä on kaunis nurmikko. Kysyn, leikkaako poika sitä? Viktors nauraa äänekkäästi, ottaa ruohonleikkurin ja huomaan, kuinka huolellisesti osaa sen itse tehdä. Hän sanoo jakavansa nurmikon mielessään neliöiksi ja sitten leikkaavansa. Monet ovat ihmetelleet, kuinka hän voi tehdä sen.

Viktors kertoo ylpeänä lapsistaan – pojasta ja tyttärestä. Nyt he molemmat odottavat puolisoidensa kanssa lastenlapsia.

Ihmisten joukossa Viktors on erittäin seurallinen. Hän kertoo osallistuneensa usein kotimaisiin ja kansainvälisiin opaskoirakokeisiin, Sokeainyhdistyksen järjestämät urheilutapahtumat ovat Viktorsin vastuulla.

Viktors halusi saksanpaimenkoiran oppaakseen

Useita vuosia sitten Viktors osoitti Teodors-palvelukoira-ryhdistykseen opaskoiran hankintapyynnön. Mutta hän halusi vain saksanpaimenkoiran. Valitettavasti Teodors'illa ei niitä ollut, oli vain labradoreja. Oli mahdotonta löytää sopivia saksanpaimenkoiran pentuja opaskoirakoulutukseen Latviassa.

Mutta aika kului. Viktors, joka oli hyvin seurallinen, auttoi usein kynologi **Zaigaa** koirien hoidossa. Kerran tapahtui, että Zaiga joutui lähtemään viikoksi matkoille ja hän pyysi Viktorsia huolehtimaan Alfa-nimisestä labradorista. Kun Zaiga palasi, Viktors kertoi innoissaan kuinka fiksu ja fantastinen Alfa oli! Niinpä jonkin ajan kuluttua Viktors huoli oppaakseen labradorinnoutaja Neiran ja nyt he ovat olleet yhdessä seitsemän vuotta. Viktorsilla on aikaisempaa kokemusta myös koira-asioissa. Hänen vaimonsa on kynologi, hän itse on työskennellyt erilaisissa koiratapahtumissa avustajana.

Kerran sattui, että Viktorsin opaskoira Neira tapasi yhden naapurin koirista, joka oli tunkeutunut puutarhaan aidan alitse. Tuloksena Neira synnytti yhdeksän tervettä pentua. Kynologi Zaiga suhtautui näiden pentujen testaamiseen melko skeptisesti, koska isä on tuntematon. Mutta nähtyään, kuinka kärsivällisesti, hellästi ja tarkasti Viktors hoiti Neiran pentuja, hän päätti testata ne. Seurauksena kolme pentua jäi koulutukseen ja Sebastian-nimisestä pennusta tuli erinomainen opaskoira. Neira astutettiin myös toisen kerran, tällä kertaa sille syntyi seitsemän pentua, joista kolme valittiin koulutukseen sopiviksi. Yksi niistä on jo läpäissyt opaskoiran soveltuvuuskokeen ja kaksi vielä opiskelee. Zaiga kertoo, että Viktors osaa erottaa toisistaan jokaisen pennun eli voi kertoa jokaisen käyttäytymisestä. Hän pitää niistä erinomaista huolta ja on erittäin tarkka niiden ruokinnassa. Tätä tarkoitusta varten hänellä on jopa puhuva elektroninen vaaka. Viktors on ollut suuri apu myös koiratestien toteuttamisessa.

Olen juonut kaksi kupillista herkullista teetä ja nyt on aika sanoa hyvästit. Kun lähdän, Viktors tuo minulle pussin täynnä kotitekoisia kurkkuja. Hienoa oli tavata näin vahva, älykäs, vieraanvarainen ja avuli- as ihminen!

KINKUNSUULATUS- LENKKI

Teksti: Janne Sila, kuvat: Valeriina Silas

Joulupäivällisen jälkeen lähdin opaskoirani Hugon kanssa kinkunsulatuslenkille. Käveltyämme pikkupakkasessa kilometrin verran, lähestyimme Näsijärveä, jossa oli melkoinen aallokko. Arvelin järven olevan vain osittain jäässä, sillä aallokon helinä kuulosti niin ihmeellisen kauniilta. Matkaa oli taittunut pari kilometriä lisää, kun käännymme isompaa tietä oikealle. Hugo riemastui, sillä sitä tietä lähtisimme aina pitkälle lenkille. Mutta nytpä menisimmekin ihan uuteen paikkaan.

Alussa reitti oli Hugolle vielä tuttua. Muuttaman kilometrin ja usean kääntymisen jälkeen kävelyalusta vaihtui hiekkaiseksi. Edessä poikittain kulkevalta Vaasantieltä kuului liikenteen ääniä. Olimme siis oikealla tiellä ja menossa kohti alikulkutunnelia.

Käännymme vasemmalla olevaan metsään, jossa Hugo ei ollut koskaan käynyt. Ennen Koska ennen maan jäätymistä oli ollut kosteaa, joten polku tuntui jalan alla pehmeältä. Annoin Hugon valita polun, jossa olisi eniten hajujälkiä. Oikealta kuuluva Vaasantien liikenteen ääni antaisi minulle lisätietoa kulkemastamme suunnasta. Päästin Hugon polun varteen pisalle. Ympäriellä oli hiljaista. Mitään taloa tässä ei voinut olla, sen verran ryteikköistä maasto oli ollut. Päätin siis tehdä tästä paikasta myös oman hotellihelpotukseni. Juuri kun olin hamuamassa housujeni etumusta, jostain takaa kuului rapinaa. Peruin nopeasti aikomukseni ja jatkoin matkaa syyttömän näköisenä.

Hugo näytti mahtavasti vauhdin hidastuksilla ja pienillä koukkauksilla märkiä paikkoja, kuoppia ja

kohoumia, joten kävelin vain joustavalla askeleella koiran vierellä. Tai, no, kävelin lähes perässä, sillä polku oli niin kapea, että jouduin kurottamaan valjaskättäni kauas eteenpäin ja pitämään selkääni köyryssä.

Yllättäviä esteitä

Hugon valitsema polku muutti jatkuvasti suuntaansa. Vaasantien liikenteen äänet kuuluivatkin välillä oikealta, edestä tai vasemmalta. Alueella liikkui paljon kauriita, jäniksiä ja kettuja, joten koiran nenäle riitti puuhaa. Polku nousi välillä jyrkästi ylöspäin,

Hugo

Janne ja lapset koulumatkalla.

Janne ja Hugo.

kiemurteli ja laskeutui alaspäin. Pikkupakkasen takia kivet, juuret ja hieman soinen maasto voisi olla jäässä ja siten liukas. Eräällä tasaisella osuudella Hugo pysähtyi, vaikka mielestäni siihen ei pitänyt olla mitään syytä. Pyysin sitä jatkamaan. Koira eteni metrin ja toppasi taas. Arvelin että se oli todennut suunnan vääräksi ja halusi palata. Pysähdykselle oli kuitenkin ihan eri syy. Kokeillessani kepillä etumaastoa, löysin nimittäin pääni korkeudella olevan paksun puun oksan. En ollut kuullut estettä lainkaan. Kehuin kovasti opastani, painoin pääni alas ja jatkoimme matkaa. Pääsimme juuri puun alle, kun Hugo toppasi taas. Kömpiessäni eteenpäin koukkuasennossa, kuulin edessäni jonkun uuden esteen. Keppini löysi vahvan risun, johon olisin raapaissut kasvoni. Hugo siirtyi niin paljon oikealle kuin pystyi ja minä kihnutin itseni pusikon reunaan hipoen ohi esteiden. Kiitos Juhalle, joka opettaa koko koulutusajan myös näitä maasto-olosuhteita.

Pari kilometriä kuljettuamme polku leveni ja tulimme avarampaan maastoon. Hugo kulki milloin oike-

aa, milloin vasenta laitaa, jottei meidän kummankaan jalat kastuisi. Maa tosin oli härmässä, eikä varsinaisia vesilammikoita ollut, ellei jäänyt paikalleen seisoskelemaan. Kerran pusikossa suhahti joku, mutta emme jääneet arvailemaan mikä se olisi ollut.

Vaasantien äänet kuuluivat nyt taas oikealta. Olimme siis todennäköisesti ainakin menossa oikeaan suuntaan. Seuraavaksi meidän pitäisi löytää hiekkatie. Aloin jo vaipua epätoivoon. Sitten Hugo kääntyi poikittain eteeni estäen kulkuni. Varmistin koirakkepillä, että edessä oli hiekkatie. Kävelimme sitä kymmenisen minuuttia. Silloin tunsin jalkojeni alla asfaltin. Edestä kuuluvat äänimerkeillä varustetut liikennevalot vahvistivat lopullisesti sen, että olin taas kartalla.

Tolppa- ja esteviidakossa

Kulkusuuntaamme nähden poikittain edessä kulki vilkasliikenteinen Myllypuronkatu. Kadun ylittävä suojatie oli kuitenkin yli 20 metriä meistä vasemmalla. Liikennevalojen äänimerkin antaessa luvan kääntymme ensin vasemmalle ylittääksemme vieressä kulkevan kadun. Nyt pitäisi kävellä Myllypuronkadun ylittävän liikennevalotolpan äänimerkkiä kohti. Valkoinen keppini kolahti yllättäen johonkin oikealla puolella olevaan kovaan esineeseen. Kepillä ja kädellä tunnustellen totesin löytäneeni muovisen työmaaesteen. Pyysin Hugoa uudestaan etsimään tavoitteena olevaa liikennevalotolppaa, mutta aitoja oli nyt joka puolella, risteilyämme niiden seassa oikea kulkusuunta katosi minulta. Hugo vei kuitenkin lopulta meidät piippaavan liikennevalotolpan lähelle. Kurotin kädelläni työmaaesteen yli ja läpsäisin kädelläni aparaattia. Se ei kuitenkaan kilahtanut. Kotelon päällä oleva ylityssuunnan ilmaiseva nuoli osoitti vastakkaiseen suuntaan kuin sen olisi pitänyt näyttää. Käänneltyäni aivosopukoita uuteen järjestykseen totesin löytäneeni sen liikennevalotolpan, joka oli ollut äskeisen ylityksen vastakkaisella puolella.

Nollasin ajatukseni. Kuuntelin liikenteen ääniä uudestaan. Päättelin tavoitteena olevan liikennevalotolpan todennäköisen sijainnin, osoitin sinne kepilläni ja pyysin Hugoa etsimään tolppaa. No, edessä oli taas sellainen muovinen työmaaeste. Hugo kiersi sen ja löysi hiekkaisen alustan, joka johti johonkin. Mitään piipparia en enää kuullut, sillä esteet olivat tässä kohtaa niin korkeita. Liikenne vain kohisi oikealla puolellani. Silloin takaani kuului ihmisolenon ääni, joka kysyi, tarvitsisinko apua.

Vaistomainen vastaukseni oli, että en minä mitään apua tarvitse, kyllä tästä selvitään. Onneksi otin järjen käteeni ja annoin hänelle luvan auttaa. Miehen kyynärpäässä roikkuen palasimme takaisin sille väärälle tolppalle, kävelimme toista hiekkapintaista väylää ohi niiden muovisten työmaaesteiden ja ylitimme metallisen sillan. Mies sanoi, että tässä on kai-

vantoja joka puolella ja aidoilla eroteltu melkoinen työmaa. Liikennevalotolpalle on mahdotonta päästä ilman kaksi metriä pitkää käsivartta. Pelastajamme kertoi meille sopivan ylityshetken. Silloin ylitimme vikkelaasti punaista päin kävelen Myllypuronkadun.

Perin tyytyväisinä selviytymisestämme kävelimme kotia kohti. Päästäessani Hugoa nuuskimaan pusikkoa fasaani toivotteli meille joulutervehdyksiä. Muutaman sadan metrin jälkeen Hugo vihjaisi minulle oikealle kääntyvästä hiekkatiestä. Mikäs siinä, käveläänpä tuosta puiston poikki.

Polkujen sijaan täällä risteili hiekkateitä sinne sun tänne. Myöskään täällä Hugo ei ollut käynyt koskaan aikaisemmin. Kaukana etuvasemmalla haukahi ilmeisesti aika iso koira. Samalta suunnalta kuului miehen ääni, johon vastasi etuoikealta nuoren naisen ääni. Kummastelin hiukan heidän keskusteluun, sillä äänet olivat melko kaukana toisistaan. Jatkoin Hugon perässä matkaani tuntemattomaan.

Koirapuistokin löytyi!

Kun vauhti kiihtyi liikaa, pysähdyin ja kysyin Hugolta mihin sitä nyt noin kova kiire on. Arvelin kuulevani edestä toisen koiran tassujen ääniä. Kysyin olettamaltani koiralta, oletko irti. Nuorehko nainen vah-

Opaskoiran Joulun kansikuvassa.

visti ujosti, että on tämä irti. Pyysin häntä, rennosti, mutta ehkä hieman ylimielisesti, että voisitkohan ottaa koirasi kiinni, sillä minulla on tällainen opaskoira, jonka on vaikea opastaa, jos edessä leikkii vapaana oleva koira. Hän vastasi, että totta kai, otan tämän koirani kiinni. Hetken päästä hän kuitenkin jatkoi, että tämä on koirapuisto, jossa koirat ovat yleensä irti.

Olin ihmeissäni. Miten olimme päätyneet koirapuistoon. Käännyin ympäri, olin katsovinani taakseni ja kysyin häneltä, onko tämän koirapuiston portti siis auki. Ei, kyllä tämä portti on kiinni, sanoi nainen nyt jo ihan läheltä. Nyt jopa minulla välähti, että olin tullut koirapuiston portille, olin ulkopuolella ja hän sisäpuolella.

En yleensä käy koirapuistoissa, mutta nyt kysyin, voisinkohan minä tulla myös sinne koirapuistoon? Hän vastasi hiukan vältellen, että kyllä se sopii. Aloin tehdä suunnitelmia siitä, miten löydän koirapuiston portin? Miten onnistun avaamaan sen mahdollisimman tyylikkäästi ja itseäni munaamatta? Nainen keskeytti pohdintani lisäämällä, että odotteli erästä kaveria, jolla on iso uroskoira. Tämä uros ei oikein pitänyt muista uroksista. Tajusin olevani ikään kuin kolmas pyörä tuon naaraan ja uroksen koirapuistotaapaamisessa.

Lähdin pettyneenä johonkin suuntaan. Kävelin vain Hugon perässä, joka lopulta löysi meidät ulos tuosta puistosta. Ja mikä hienointa, arvelin tietäväni sijaintimme. Vielä olisi pari kilometriä matkaa kotiin. Hugo hoiti sen esimerkillisen mallikkaasti, joka ikiseen risteuksen reunaan pysähtymällä. Perillä ainakin osa vatsassani olevasta kinkusta oli sulanut.

Hyviä joulunpyhiä kaikille!

Kuvakooste Jannen ja Hugon yhteisistä hetkistä.

OPASKOIRA PERHEENJÄSEN SILMIN!

Teksti ja kuvat: Pirkko-Liisa Ojanen

Olen 65 -vuotias sairaanhoitaja diakonis-
sa ja naimisissa rovastin kanssa, joten
olen myös ruustinna. Koko lapsuuden
olisin halunnut koiran, mutta eihän se
monestakaan syystä ollut mahdollista.

Opas Manu

Sain kuitenkin "ensimmäisen koiran " vuonna -82
mentyäni naimisiin **Mikon** kanssa. Samalla tutus-
tuimme opas Manun kanssa. Aluksi minua katsot-
tiin hiukan alta kulmien, mutta vähitellen totuimme
toisiimme. Hiukan tuntui siltä, että olin tullut sotke-
maan hänen ja isäntänsä elämää. Hoitajan taitojani
sain toteuttaa, kun aivan aluksi hoitelin Manun pa-
tinpoistosta tullutta haavaa. Minä olin se, joka antoi
ruokaa, joten meillä meni ihan hyvin.

Opas Mörrri

Manun jäätyä eläkkeelle perheeseen muutti touko-
kuussa -85 opas Mörrri. Yksi ensimmäisiä muistoja
hänenstä oli, kun menimme ristiäisiin ja Mörrri oli jä-
tettävä kotiin odottamaan sellaiseen paikkaan, ettei
pääse tekemään mitään mahdollisia pahojaan. Ruo-
kailutilassa oli vedettävä paljeovi ja sen taakse hän
jäi. Tullessamme kotiin koira olikin ovella vastassa.
Hämmästyks oli suuri... mistä ihmeen rakosesta pää-
si vilahtamaan pois.

Samaisena vuonna lokakuussa syntyi esikoisemme.
Rotinaksi tuotu kuivakakku odotti keittiön pöydällä
kahvinjuojia. Ja mitä kummaa missä kakku... hävin-
nyt parempiin suihin!!

Mörrin aika oli sairastumisen takia loppuillaan al-
kutelvella -95. Isäntä oli joutunut lähtemään uutta
opasta kurssilta hakemaan ja ikävin tehtävä jäi mi-
nulle... piikille vienti!

Opas Sissi

Opas Sissi saapui taloon helmikuussa -95. Ensimmäi-
nen kohtaaminen oli, kun koiraneiti tuli ovesta, juok-
si makuuhuoneeseen ja hyppäsi keskelle sänkyä. Sis-
si oli meillä tyttöjen ollessa pieniä, joten tottui hyvin
lasten leikkeihin ja meteliin. Jotenkin vaan tyttökoir-
at tuntuivat olevan erilaisia kuin pojat.

Sissi lähti kesällä -02 viettämään eläkepäiviä Mikon
siskon perheeseen. Eli siellä onnellisena elämänsä
loppuun.

Grafu

Elokuussa tuli sitten herra Grafu, ehkä vähän nais-
mainen koirapoika. Ensitapaaminen oli, kun hän
hyppäsi kevyen gasellimaisesti autosta ja pää pys-
tyssä käveli sisälle. Grafu oli herrasmies, lähti joka il-
ta viemään kanssani autoa talliin. Hyppäsi apukus-
kin paikalle, istui siinä selkä suorana, kun auto oli tal-
lissa, hyppäsi pois. Grafu hymyili!

Syksy -10 oli surullinen. Grafu sairastui yhtäkkiä ja
loppu oli vaikea. Eräänä iltana näytti siltä, että nyt
oli aika päästää Grafu koirien taivaaseen.

Niinpä jälleen odotettiin, että minkähänlainen koi-
ruus muuttaa nyt perheeseen.

Opas Ropo

Opas Ropo, tavallista isokokoisempi koirapoika tu-
li marraskuussa -10 Lappeenrantaan. Kuvissa näytti,
että hän on isompi kuin edeltäjänsä. Ensimmäinen

*Mäkylässä vuonna 1974 Manua noutamassa. Vasemmalta Mikko Ojanen ja Manu, eläintenhoitaja Helena Grönqvist, Soini Rautiainen ja Zeus, johtaja/kouluttaja Lasse Haarala sekä Vilho Häyrynen ja Maisa
Kuva: Juha Herttuainen*

kohtaaminen oli meillä, kun ovesta tuli sisälle Ropo, asteli olohuoneeseen, meni astiakaapin luo, nosti jalkaa ja lorotti aikamoisen lätäkön lattialle.

Ropo oli varmaan koirista kovapäisin näin emännän silmissä. Eikä oikein ollut luottoa siihen pysykö se omalla pihalla. Kerran Ropo oli livahtanut pihaa pitemmälle ja huudettaessa tuli vihdoinkin takaisin hampaissaan miehen käsine. Kenen – jäi ikuisiksi arvoitukseksi?

Ropo oli melkein koko elämänsä todella allerginen monille asioille. Vuosien aikana hänestä tuli rauhallinen, mutta ei paljoakaan kaivannut minun rapsutuksiani – enemmänkin tykkäsi perheen nuorisosta. Keväällä -20 todettiin Ropolla kasvain ja ajatus siitä, että hän olisi jäänyt vielä eläkepäiviä viettämään perheeseen, kariutui. Viimeisen piikin päivä piti sopia ja sehän oli tosi surullista.

Ippu

Ja niin toukokuussa -20 saapui innokas neiti Ippu. Hän on todellinen hellyydenkipeä. Tulee hakemaan rapsutuksia ja on hyvin kotiutunut. Ippu on vaan joutunut totuttelemaan kummallisiin pieniin ihmisiin, lapsenlapsiimme, -19, -20 ja -21 syntyneisiin. Ippu kuuluu vahvasti tähän joukkoon ja tietysti toivon terveyttä ja pitkää ikää hänelle.

Kaikki koirat kuten me ihmisetkin ovat erilaisia. Onhan tämä ollut mielenkiintoinen matka näin monen koiran kanssa. Luopuminen niistä on aina haikaa vaikeaa jokaiselle perheenjäsenelle, mutta elämänsä tähän on!

JUHA HERTTUAINEN, 50 VUOTTA OPASKOIRATYÖSSÄ

Teksti: Katarina Anhava

Kuvat: Juha Herttuaisen albumi

Viisikymmentä vuotta on pitkä taival missä tahansa ammatissa. Kurkistetaan mitä vuodet ovat pitäneet sisällään, millaista työ on ollut ja mitä **Juhalle** nykyään kuuluu.

Alussa oli suo, kuokka ja Juha

Juha kasvoi pienviljelijän perheessä Kerimäellä, Hälvän saarella, keskellä Puruvettä. Varsin vaatimaton oli torppa; ei sähköä eikä puhelinta, kantovesi ja ulkokuusi. Kivisiä peltoja viljeltiin, oli muutama lehmä, hevonen ja kanoja. Velipojalla metsästyskoiria. Vanhemmat kuolivat varhain ja jo ennen armeijaa Juha päätti, että kotitalalle hän ei jää, ei sieltä leipä irtoa. Ammatinvalinta vaan oli hieman hakusessa.

Armeijassa Juha kävi lääkintäkoulun ja ambulanssitouhu kiinnostasi, vaan ei ollut sopivaa ajokorttia eikä lääkintävahtimestarin koulutusta. Elettiin vuotta 1972 eikä töitä ollut hirveästi tarjolla kouluttamattomalle ihmiselle. Armeijan lääkäri oli kuullut, että Opaskoirakoululla oli aukeamassa harjoittelijan paikka. Juha oli ikänsä pelannut eläinten kanssa, mutta hänellä ei ollut koirakokemusta. Hän soitti kuitenkin Sotasokeiden puheenjohtaja everstiluutnantti **Palokankaalle**, jota tietenkin puhutteli sotilaallisen kaavan mukaan. Syksyllä aukeaisi paikka, jonka Palokangas lupasi Juhalle. Vaan annapas olla, ei mennyt kuin kaksi viikkoa, kun koulun kolmihenkisessä työntekijäkunnassa kävi joukkoirtisanoutu-

minen ja Espoosta tuli puhelu Kerimäelle, sovitusti lähimpään naapuriin, jossa oli puhelin: "Voitko tulla heti?"

Mene Mäkkylään

Juha matkusti junalla Helsinkiin ja kun ei ollut bus-sirahaa, käveli kymmenen kilometriä Opaskoirakoululle, joka sijaitsi Mäkkylässä, juuri Espoon rajan toisella puolella. Esimies **Lasse Haarala** lupasi nuorelle harjoittelijalle kapean leivän, paljon raitista ilmaa ja riittävästi liikuntaa. Se lupaus piti, koko työura oli melkoista taloudellista kituuttamista. Koulun tontilla oli henkilökunnan asuntoja, jollaisen Juhakin sai. Elannosta haettiin Häälimppua ja piimää, jotka olivat harjoittelijan peruselintarvikkeita.

Työhön kuului ihan kaikki tarhojen siivoamisesta kouluttamisen opetteluun Lassen johdolla. Lasse oli jo konkari, ollut koululla vuodesta 1950. Tuolloin saksanpaimenkoira oli yleisin opaskoirarotu, labradorinnoutaja oli vasta kokeilussa. Sotasokeilla alkoi olla jo ikää ja he tykkäsivät labradoreista, koska nämä eivät ole niin rajuja kuin saksanpaimenet. Lasse opetti Kerimäen pojalle, että saksalaisella on pystyt korvat ja labradorilla lupat – ei kotipuolessa ollut rotukoiria. Sokeista Juhalla sentään oli jotain kokemusta, naapuri parin kilometrin päässä oli sokea, samoin yksi sukulainen lähisaarella.

Koiria oli kymmenkunta koulutuksessa olevaa aikuista ja yksi narttu pentujen kanssa. Oppaiden menekki oli pientä, koska yhteiskunta ei maksanut koiria kuin sotasokeille. Heitä oli parisen sataa ja melkein kaikille myönnettiin opas. Kun heidän koiratarpeensa oli täytetty, myi koulu ylimääräiset koirat Ruotsiin. Ensimmäisenä työpäivänään Juha lähtikin viemään testattuja, vielä kouluttamattomia koiria länsinaapuriin. Siellä sokeiden asioita oli ajettu pa-

Ylhäältä Mäkkylän opaskoirakoulu ja asuinrakennus, Lasse Haarala, Markus Palokangas, peesarit vasemmalta Heikki Saastamoinen, Leino Similä ja Esko Palosvirta.

remmin kuin meillä. Meillä oli siviilisoikeiden ja sota-soikeiden välillä kauheat tappelut opaskoirista eikä keskustelu aina ollut ihan asiallista. Aika pian Juhan tultua alalle saivat työssäkäyvät sokeat anoa opaskoira Sosiaaliministeriöstä työmatkoja varten. Sokeille perheenmännille ei myönnetty koiria, mutta muutamassa vuodessa sekin asia korjaantui.

Koiratarve lisääntyy

Työt lisääntyivät, kun koiria myönnettiin myös siviilisoikeille. Koululla oli kovat vaatimukset nuorille harjoittelijoille, heidän piti kouluttaa kahdeksan koiraa vuodessa. Koirien lenkitys oli samalla opetustilanne, valjaat niskassa. Työpäivä oli jatkuvaa menoa eikä aluksi ollut edes eläinhoitajia erikseen, vaan kouluttajat hoitivat myös tarhojen siivouksen ja koirien muun hoidon. Hoitajia palkattiin vasta muutama vuoden päästä, mutta eivät hekään tehneet iltahommia, niissä vuoroteltiin. Koirat piti tietenkin hoitaa joka päivä, synnytykset valvoa ja katsoa että emällä ja pennuilla menee kaikki mukavasti. Luantai oli normaali työpäivä, mutta sunnuntaista sai lisää liksaa. Kouluttajilla oli myös lupa ottaa muun työn oheen yksi ylimääräinen siviilikoira saamaan tottelevaisuuskoulutusta, mistä sai vähän lisätuloa.

Koirat asuivat tarhalla, kaksi-kolme samassa häkissä, josta oli luukku betonipohjaiseen ulkotarhaan. Koululla oli myös **Saki Paatsaman** perustama klinikka, jossa oli jopa röntgenlaitteet. Sinne tuli koulun koirien lisäksi potilaita myös omalta kylältä ja siellä pidettiin joitain joukkotarkastuksia. Mevet on joskus maininnut olevansa Suomen ensimmäinen eläinklinikka, mutta Opaskoirakoululla oli se ensimmäinen. Paatsamalla oli monta rautaa tulella, joten aika pian klinikalla alkoivat tarvittaessa käydä legendaariset eläinlääkärit **Jorma Jussila**, **Kaj Sittnikow** ja **Kai Skutnabb**, tuolloin vielä nuoria sällejä. **Marjatta Snellman** aktiivisena labradoriharrastajana oli vuosikautia Opaskoirakoulun asiantuntijaeläinlääkäri, mitä tuli terveys- ja jalostusasioihin.

Kasvatustyöstä

Opaskoirakoulu on kasvattanut labradoreja 60-luvulta, saksanpaimenkoiria vielä kauemmin. Pentuja on joskus ostettu muilta kasvattajilta, mutta suurin osa on ollut omaa tuotantoa, kennelnimellä Opas. Vierasta verta on saatu käyttämällä siitokseen ulkopuolisia uroksia. Labradoreihin alkoi tulla kaikenlaisia terveystauteja, kuten lonkkavikaa, kyynärnivelen kasvuhäiriötä, epilepsiaa ja sokeuttavia silmätauteja. Luonteissa oli välillä epätasaisuutta, oli paljon riehakkaita koiria, mutta näihin asioihin pystyttiin vaikuttamaan siitoskoirien huolellisella valinnalla. Ehdittiin kuitenkin mieltä pitääkö labradori korvata jollain muulla rodulla ja kokeeksi koulutettiin oppaiksi jokunen berninpaimenkoira ja kul-

tainennoutaja, sekä labradorin ja kultaisen risteytyksiä, mutta kyllä labradori rotuna on opaskoiraksi parhaiten soveltuva, tasainen puurtaja. Kultaiseennoutajaan verrattuna labradori on oikea työmyyrä, tekee eikä meinaa. Kultainen oppii kyllä temppuja, mutta ei ole niin kiinnostunut työnteosta. Kasvatustyö koululla jatkuu, vaikka vuoden 2016 jälkeen ei Opas-kennelnimellä näy koiria rekisteröidyn Kennelliittoon. Kennelliiton jalostustietokannan mukaan viimeiset Opas-saksanpaimenkoirat ovat syntyneet vuonna 2005, sen jälkeen syntyi vain labradoreja. Roturisteytykset eivät tietenkään näy tietokannassa. Juhan aikana koulun kasvateista päätyi pitkällä aikavälillä oppaiksi noin puolet.

Pennut sijoitetaan hoitoperheisiin, joille annetaan ohjeet, jotka sopisivat kaikille uusille pennunostajille. Koirien täytyy oppia liikkumaan ihmisten seassa, ne eivät saa kerjätä pöydästä, eivät tulla sänkyyn eivätkä sohvalle. Niitä ei saa ylen määrin riehaannuttaa, mutta ne saavat olla pentuja ja kasvaa tasapainoisiksi koiriksi. Hillitty käytös liikenteessä on tarpeen ja koira pitää pysäyttää ennen kadun ylitystä, mutta ei niiden tarvitse vielä silloin itse osata pysähtyä. Seuraamaan opetettua koiraa ei välttämättä saa vetämään valjaissa, mikä kuuluu oppaan toimenkuvaan. Mitään varsinaisia opastustaitoja niille ei pidä yrittää opettaa. Hoitoperheiltä ei vaadittu aikaisempaa koirakokemusta, koiria annettiin ihan tavallisille ihmisille. Yksi edellytys oli, että jonkun aikuisen ihmisen pitäisi olla kotona päivisin, sillä labradorinnoutajan toinen nimi on labradorinjysijä – yksin jäädessään pentu saattaa panna koko kämpän remonttiin.

Alkuun koirat tulivat koulutukseen jopa alle vuoden iässä, myöhemmin noin 14-kuisina, jolloin pahin pentuvaihe on ohi. Niille tehtiin terveystarkastukset ja soveltuvuustestit, jolloin karsittiin sairaat, arat, ylivilkkaat ja riistaveriset. Peruskoulutus kesti puoli vuotta, josta viimeiset kolme viikkoa oli yhteistyökoulutusta sokean kanssa. Lasse etevänä ihmistuntijana pani ensimmäistä kertaa tapaamansa sokeat harvaan riviin pihamaalle ja koirat toiseen riviin ja vähän katseltuaan jakoi koirat sokeille. Harvoin niitä jouduttiin vaihtamaan. Myöhemmin toteutettujen infokurssien myötä kouluttajat pääsivät etukäteen tutustumaan tuleviin ohjaajiin. Kurssin jälkeen kouluttajat pohtivat keskenään, mikä koira voisi kenellekin sopia. Piti varautua siihen, että yhteistyökurssilla koiria voidaan vielä vaihtaa, mieluiten päittäin kahden ohjaajan välillä, ettei koko pakkaa tarvitse sekoittaa. Ajan myötä Juhankin ihmistuntemus parani. Työssä palkitsevinta oli se, kun koira lähti hommiin ja sai nähdä, että se toimii. Joskus harvoin koiria on tullut takaisin, kun kemiat käyttäjän kanssa eivät vaan käy yksiin. Kun koira on annettu jollekulle muulle sokealle, ei ole ollut ongelmia. Eivät kaikki ihmisetkään sovi yhteen. Joskus koiria on tullut takaisin, jos sokea ei käyttänyt opasta tarpeeksi. Vaati-

*Ylhäältä:
Talviverkoilla
nuorena
miehenä,
siianpyynnissä
aikuisena,
laiturilla
Latviassa
Zaiga-vaimon
kanssa ja
Hälvässä opas-
pentujen kanssa.*

Zaiga ja Juha juhannustunnelmissa 2013.

mus on, että koira täytyy käyttää, kun se on apuvälineeksi luokiteltu. Pahoinpitelyjä on ollut hyvin vähän, mutta niihin puututtiin heti, jos sellaista tuli tietoon.

Oppia ulkomailta

Koulu teki yhteistyötä Ruotsin Opaskoirakoulun kanssa ja norjalaiset puolestaan ovat saaneet opinsa Suomesta. Juha oli edennyt päälliköksi ja pääsi tutustumaan eri kouluihin ulkomaille, kun Vantaalle piti rakentaa uusi koulu. Koiratilojen viihtyvyys oli muualla parempi, Suomessa koiratallit olivat aika alkeelliset. Yhtenä talvena Mäkkylässä halkesivat putket, eikä siellä voinut pitää koiria. Kurssit siirrettiin Onnelaan, näkövammaisten loma- ja kurssikeskukseen, Tuusulanjärven rannalle. Itä-Hakkilan tilat tehtiin koirien kannalta mukavammiksi ja pentutilat laajemmiksi. Koiria sinne mahtui viitisenkymmentä. Työntekijöitä oli toistakymmentä ja viikonlopputuuraajat erikseen, eli työ ei ollut enää niin sitovaa. Eläinhoitajat hoitivat synnytysvalvonnan, vaikka Juha arvelee, että ehti urallaan olla mukana noin sadassa synnytyksessä.

Koulutus oli muissa maissa aika samanlaista. Suomen erikoisuus oli oikean puolen kävely. Pyörätiet yleistyivät ja koira olisi pitänyt saada kulkemaan tien oikeaa laitaa. Eiväthän ne siellä halunneet pysyä; ohjaaja käveli oikeaa laitaa, koira veti vasemmalle ja he täyttivät koko pyörätien. Lasse kokeili eri konsteja, kunnes keksi nakata koiran oikeaan käteeseen ja sillä puolella koira kulki kiltisti oikeaa laitaa. Yksinker-

Juha ja Aleksejs Volkovs.

Oikealla ylhäältä: opaskoirakokeet Tallinnassa 2019, Marja ja Esko Vainionpää Riiassa, koetuumari ja peesari Allan Aula ja Juha, Juha ja Brutus, Zaiga ja Juha sokeain lasten leirillä Latviassa 2019.

tainen ratkaisu, kun sen vaan oivalsi. Tätä taitoa Juha on esitellyt ulkomailla ja siellä ihmeteltiin, miten olettekin tämän keksineet.

Ei voi sanoa, että yksikään koulu Euroopassa olisi ollut yli muiden. Englannissa opaskoirien koulutus oli alkanut jo 30-luvulla, mutta siellä on kangistuttu kaavoihin – tuntui ettei heidän touhunsa ole muuttunut ajan saatossa yhtään. Amerikassa asunnot olivat niin isoja, että sokeat tarvitsivat opaskoiran vie-mään heitä huoneesta toiseen, mutta ulkona pääsi liikkumaan huonosti, kun sieltä puuttuivat jalankul-kuväylät – kaikkialle mentiin autolla. Moskovan kou-lullakin Juha kävi ja oppi, että venäläiset ovat eläin-ystäviä. Mitä etelämmäksi Euroopassa mentiin, sitä tehotomammilta työpäivät vaikuttivat. Kyllä siellä kuitenkin ihan hyviä opaskoiria leivottiin.

Koulutusmenetelmät ovat vanhoilla konkareilla pysy-neet suunnilleen samoina. Kehuminen on hyvä tapa palkata koiraa, samoin vapaaksi laskeminen harjoi-tuksen päätteeksi. Eräs tullin koirahjaaja kertoi, et-tä hänen koiransa mielestä paras palkka on paini oh-jaajan kanssa työpäivän jälkeen. Juhan mukaan am-mattilaiset tiesivät jo 50 vuotta sitten, että pakot-teilla saatetaan nopeasti pilata hyväkin koira. Jämp-ti täytyy tietysti olla, mutta opetus perustuu palkit-semiseen ja siihen, että koira tekee työtä mielellään. Haaralan Lasse oli hyvä ihan puheella virittämään koiria sopivaan työmoodiin ilman että kuitenkaan villitsi niitä.

Nykyään kaikki tietävät, miten tärkeää pentujen so-siaalistaminen on. Tuolloin se oli käsitteenäkin meil-lä aivan tuntematon, oppi haettiin Amerikasta. Kou-lulla kävi sen jälkeen vieraita ihmisiä seurustelemas-sa pentujen kanssa, ja niille tehtiin alue, jossa oli kii-peilytelineitä ja keinulautoja, portaita ja mitä kaik-kea voi kuvitella. Pennut kävivät omin päinkin kei-kuttamassa lautoja, oppivat leikin varjolla. Koulut-tajat alkoivat järjestää hoitoperheille pentukouluja. Juha muistaa pitäneensä aivan ensimmäistä pentu-koulua vesisateessa Vuosaaren sillan alla 11.9.2001. Samaan aikaan kun maailma seurasi epäuskoisena televisioista New Yorkin kaksoistornien sortumista, opetti Juha perheille pentujen tutkimista, hoitotoi-miin rauhoittumista ja remmikäyttäytymistä. Tavoit-teena oli pitää perheille kolme pentukoulutilaisuut-ta, tarvittaessa käytiin joskus kotonakin neuvomas-sa. Tämä osoitautui hyväksi käytännöksi ja koulut-tajat näkivät omin silmin, miten pennuilla ja perheil-lä menee.

Uusia tuulia Baltiaan

Noin 30 vuotta sitten Neuvosto-Virosta pääsi joku-nen virolainen sokea osallistumaan Suomessa jär-jestettyyn näkövammaismelontaan. Kävi ilmi, ettei

Virossa ollut ollenkaan opaskoiria, lukuun ottamat-ta muutamaa Venäjällä huonosti toiminutta opas-ta, jotka Viro oli saanut lahjoituksena. Virolaiset sai-vat Suomessa kokeilla opaskoiran kanssa kulkemis-ta ja innostuivat kovasti. Juha kavereineen lähti kat-somaan, miten virolaisia sokeita voitaisiin auttaa, ja he saivat polkaistua käyntiin Viron opaskoiratoimin-nan. Vielä reilut kymmenen vuotta sitten Latviassa oli sama tilanne ja Juha päätyi vironsuhteiden kaut-ta opettamaan nykyistä vaimoan **Zaigaa** opaskoi-rien koulutuksessa. Samoihin aikoihin Opaskoirakoulun toimintaa myllerrettiin ja kurseja olisi pitä-nyt pitää Itäkeskuksessa sijaitsevassa liris-keskuk-sessa, joka soveltuu huonosti opaskoiratouhuun. Ju-ha alensi itsensä takaisin kouluttajaksi ja ilmoitti et-tei tule lirikseen hommiin, vaan jää kohta eläkkeel-le. Hän muutti lapsuudenkotiinsa Kerimäelle ja jat-koi töitä etäkouluttajana sekä opaskoiratyön kon-sulttina. Kun Opaskoirakoulun tontin reunalla alet-tiin ratatöiden vuoksi räjäytellä, otti Juha sieltä pen-nut luokseen evakkoon. Hän jäi eläkkeelle 2014 ja muutti seuraavana vuonna pysyvästi Latviaan. Kym-menen talkoovuoden jälkeen Latvian opaskoiratoi-minnalle on saatu pieni valtion rahoitus, jolla kou-lutetaan kolme koiraa vuodessa. Juha kouluttaa op-paita, mutta kielitaito ei äkkililanteissa riitä latvia-laisten omistajien kurssittamiseen, sen hoitaa Zaiga. Liettuassa ei ole vielä opaskoirakoulua, mutta ihan joka paikkaan ei eläkeläisenkään ehdi, kun uutena projektina on lapsuuden kotisaaren historiikin kir-joittaminen.

Ei siinä vielä kaikki, Juha on myös mukana järjes-tämässä terapiakoiria sokeille lapsille. Koiran kans-sa touhuaminen itsenäistää lasta ja opettaa hänelle vastuuta, sillä lapsen tulee osallistua vuorollaan koi-ran hoitoon ja ulkoilutukseen. Koira on myös ystävä, niitä ei sokeilla lapsilla koskaan ole liikaa. Terapia-koiraa ei varsinaisesti kouluteta tehtävänsä, mut-ta katsotaan että se on ystävällinen ja suhteellisen rauhallinen, ja perheelle annetaan neuvoja koiranpi-dossa. Juha on ollut mukana järjestämässä terapia-koiraleirejä sokkolapsille Latviassa ja Suomessa.

Opaskoirakoulun uusimmissa tiloissa Suomessa Ju-ha ei ole käynyt, koiratalli on kuulemma tehty aiemp-paa pienemmäksi. Opaskoirien kysyntä saattaa jopa vähentyä, kun näkövammaisille on tullut omia na-vigaattoreita ja muita teknisiä apuvälineitä. Puheli-meltakin voi kysyä sijaintia, jos on sopiva sovellus. Ehkä tietokonesukupolvella ei ole niin suurta intoa koiraan ja sen ulkoiluttamiseen. Elämme ihmeellisiä aikoja.

Perhepotretti 2018, alla joulujuhla Latviassa 2019.

Juha ja Elvi Kurri Kerimäen kirkon edustalla.

Lounea

Lähellä sinua

www.oulunkamu.fi

hitsaus- ja metallitöiden ammattilainen

METALLIMIES

Sami Turkkila Oy

HAMINA p. 0400 491 638
www.metallimies.fi

KIRKKO HELSINGISSÄ

www.helsinginseurakunnat.fi

LABSYSTEMS

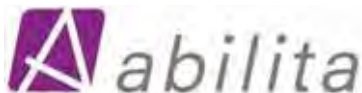
DIAGNOSTICS

speaking your language

www.labsystemsdx.com

Turun Värите

Sorvarinkatu 7, 20360 Turku
puh: 02 0794 0860
www.turunvarite.fi

Paul Hallvarin katu 1, 68600 PIETARSAARI
Vaihde 010 289 4440
www.abilita.fi

KABE

Kabe-Adria Oy
Meiramitie 3, 01510 Vantaa
www.kabe.se

LUMON

www.lumon.fi

AitoVet

SUOMALAISTA PALVELUJA

Aidosti paikallinen eläinlääkäri

www.aitovet.fi

MESVAC

Quality Doors • Top Service

HÖRMANN

EyeVision

Vetman

www.vetman.fi

Maorlantie 1
24800 Halikko
Asiakaspalvelu:
Puh. 02 722 1222
MA-PE klo 8:00 - 16:00
LA-SU suljettu

Suomalaista metsäosaamista 150 vuotta

storaensometsa.fi

THE RENEWABLE MATERIALS COMPANY

storaenso

Keravan
Keskusapteekki

Aukioloajat
ma-pe 8-19, la 10-18, su 12-16

Yhteystiedot
Nikonkatu 1, 04200 Kerava
Puh. 09 274 7930
keskusapteekki.kerava@apteekit.net
keravankeskusapteekki.fi

esse elektro-kraft

www.eekab.fi

MUUTAMAN MUTKAN KAUTTA FINNAIRILLE

Teksti: Marianne Tenhami

Kuvat: Kenneth Ekholmink arkisto

Viiden opaskoiran kanssa kulkeneella **Kenneth Ekholmilla** on kansainvälinen tausta. Muutaman mutkan kautta hän teki suurimman osan työurastaan Finnairilla varaillen matkoja ja hinnoitellen lippuja.

Helsingissä melkein koko elämänsä asunut Kenneth Ekholm, 61, kertoo tulleen landelaiseksi asuttuaan nyt Sipoon Nikkilässä runsaat kymmenen vuotta.

- Asuimme perheeni kanssa 25 vuoden ajan Paloheinässä, joka muuttaessamme sinne oli maaseutumaista asuinalue. Asuinalueellamme alettiin rakentaa ja kaupungin kohina lisääntyi. Aina ikkunan avatessa tai ulos mennessä kuului tasainen kohina. Ensin löysimme Sipoon Kitössä sijaitsevan mökkimme ja sitten muutimme omaan taloomme Nikkilään. Parasta siellä on, että se on pieni, hiljainen, 9000 asukkaan kylä, missä on vain vähän autoja. Kaikki tuntevat toisensa. Minut ja nykyisen opaskoirani Assarin tuntevat kaikki. Meitä tervehditään, mutta kukaan ei kiinnitä Assariin minkäänlaisia huomiota sen ollessa valjaissa, hän selittää. Nykyään Kenneth ja Assar asuvat kahdestaan Nikkilässä. Vanhin tytär työskentelee dramaturgina musiikkiteatterissa Ruoholahden Kaapelitehtaalla ja on koronaepidemian aikana lukenut valtavasti äänikirjoja. Toinen tytär asuu Norjassa norjalaisen miehensä kanssa ja työskentelee Norjan valtiolla. Poika seurasi isänsä jalanjälkiä Finnairille lentäen siellä perämiehenä ja pääsee seuraavalle kapteenikurssille.

Valkoisella kepillä tyttöjen perään

Ekholmien suku on jo vuosisatoja ollut kansainvälinen. Niinpä tammikuussa 1961 syntynyt perheen esikoinenkin sai kansainväliset nimet Kenneth Marcel. Lapsuutensa poika vietti Töölössä, Vartioharjussa ja Mellunmäessä.

- Lapsena minulla oli paljon kavereita. Olin tuolloin vielä heikkonäköinen. Ajoimme fillareilla rallia ja välillä menimme nurin. Ajoimme pyörillämme metsissä polkuja pitkin jopa yöllä. Yöllä ajoin myös moottoriveneellä. Olen aina rakastanut merta ja veneilyä. Olihan isoisäni Suomen nuorimpia merikapteenin valtakirjoja saaneita merikapteeneita purjehtien muun muassa Iso-Britanniasta Australiaan 104 vuorokaudessa. Perheemme on aina viihtynyt merellä: vietimme vapaa-aikaamme veneillen täällä Suomessa omalla veneellämme sekä rahtilaivoilla kaukomailla matkustellen, purjehtien Välimerellä, Atlantilla ja Punaisella merellä, hän muistelee. 13-vuotiaana nuoren pojan elämä kuitenkin muuttui kertaheitol-

la näön hävittyä kokonaan muutamassa tunnissa viikonlopun aikana, syynä verkkokalvojen irtoaminen sekä myöhemmin silmänpaine, jonka kanssa lääkärit tappelivat kuitenkin huonoin tuloksin.

- Oli helmikuu. Olimme poikien kanssa kelkkamässä ja oli kirkas talvisää. Näkökenttäni oikeassa reunassa alkoi näkyä pilviä, vaikka eihän siellä mitään pilviä ollut. Menin kotiin syömään. Illan mittaan tilanne vain paheni. Aamulla herätessäni sytytin valot, koska oli niin pimeää. Itse asiassa aurinko paistoi huoneeseeni. En vain enää nähnyt sitä, hän kuvailee.

Tämän jälkeen Kenneth vietti paljon aikaa Silmäklinikalla, mutta mitkään hoitotoimenpiteet eivät autaneet ja pojan koulunkäyntikin kärsi. Rakas pikkuveli Leif menehtyi näihin aikoihin myös tapaturmaisesti. Kennethin valveutuneet vanhemmat ottivat yhteyttä silloiseen Sokeain Keskusliittoon, mistä poika ohjattiin sopeutumisvalmennuskursseille silloiseen Jyväskylän Näkövammaisten kouluun 1970-luvun puolivälissä.

- Näitä mahtavia kursseja saan kiittää siitä, mitä minusta on tullut ja mitä tänä päivänä olen. Kaikkein tärkeintä kurssien antia minulle olivat liikkumistaito ja pistekirjoitus. Murrosiän alussa, näön jo lähdettyä, olin kiinnostunut työistä. Oman näkövammaisjärjestömme ansiota on, että murrosiän loppuvaihees-

sa olin valkoisine keppeineni ja hyvällä keppitekniikalla myös päässyt tyttöjen perään, hän nauraa.

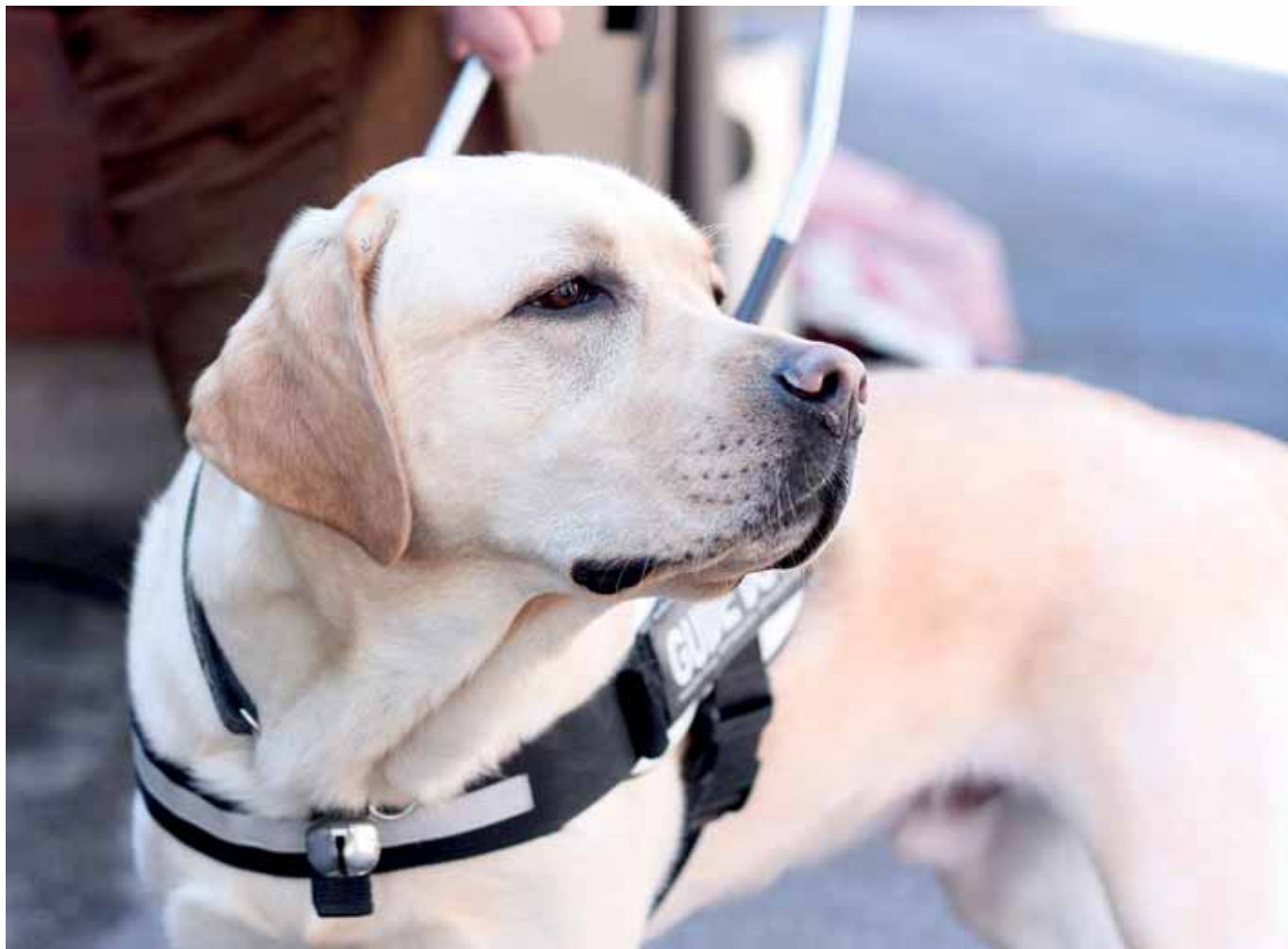
Haluatko allekirjoittaa työsopimuksen?

Sopeutumisvalmennuskurssien ohella Kenneth jatkoi koulunkäyntiään Helsingissä päättäen koulunsa silloisessa Näkövammaisten Ammattikoulussa Espoossa. Hetken hän mietti mitä tehdä ajautuen Suomen ruotsinkielisten näkövammaisten Förbundet Finlands Svenska Synskadaden toimistolle. Siellä ehdotettiin, josko hän lähtisi lehdistöalan peruskurssille Karjaalle. Kurssi kesti yhden lukuvuoden.

- Se oli mielenkiintoinen vuosi. Opin lehti-, radio- ja televisiotyön alkeet. Kävimme viikoittain eri tiedotusvälineiden toimituksissa. Lisäksi opiskelimme muun muassa psykologiaa ja sosiaalipoliittikkaa, hän kertoo. Kurssin loputtua mies toimitti neljä suomenkielisten näkövammaisten nuorten äänilehti Nyöriä, kunnes niiden toimittaja palasi virkavapaalta. Nyörin tekemisestä hän piti, koska siinä sai toteuttaa itseään. Seuraava työpaikka oli silloinen Näkövammaisten kirjasto, missä hän kopioi pistekirjoja. Nuori mies palasi takaisin Förbundet Finlands Svenska Synskadaden toimistolle äänitarkkailijan apulaiseksi C-kaseteilla ilmestyneitä yhdistyksen jäsenlehtiä ja Hufvudstadsbladetia kopioimaan sekä muita toimistotöitä tekemään. Se ei kuitenkaan tuntunut omalta jutulta.

Vuonna 1984 Kennethin silloinen tyttöystävä näki Hufvudstadsbladetissa ilmoituksen Suomen Matkatoimistoyhdistyksen kurssista.

- Sinnehän minä menin. Mellunmäestä matkustimme sinne bussilla, metrolla ja taas bussilla ensimmäisen opaskoirani Oran kanssa. Siellä opiskelimme kaikkea matkailuun liittyvää, mutta erikseen oli lipunkirjoituskurssi. Sillä opimme hinnoittelemaan matkoja. Siihen aikaan oli Helsingin puhelinluetteloa kaksi-kolme kertaa suurempi maailmanlaajuinen lentoreittiluettelo, mihin oli painettu kaikki maailmassa lennettävät reitit, niiden koodit ja miten ne hinnoiteltiin sekä miten ne hinnoiteltiin eri lentoyhtiöille. Olin kauhuissani, miten saan tämän kaiken itselleni pistekirjoitukselle, mutta sitten selvisi luettelon olevan tietokoneella. Lopulta sain silloisen Näkövammaisten Keskusliiton avulla luettelon saatuttavaan muotoon, mutta kului yli vuosi ennen kuin kattojärjestömme työllisyysosastolta oli saatu silloinen Finnairin toimitusjohtaja ja muu lentoyhtiön henkilökunta uskomaan, että sokean on mahdollista työskennellä Finnairilla, Kenneth valottaa. Tämän ajan mies käytti hyödykseen jälleen Näkövammaisten ammattikoulussa, missä opiskeli ICT-taitoja ja tarvittavien apuvälineiden käyttöä niin, että voi aloittaa työt lentoyhtiössä. Finnair ja Näkövammaisten Keskusliitto tekivät yhteistyötä niin, että hän voi

opiskella yhtiön paikkavaraamon silloisen ICT-järjestelmän käytön alkeita Näkövammaisten ammattikoulussa. Hän sai Kansaneläkelaitokselta tarvittavat apuvälineet ja niinpä mies aloitti neljän kuukauden mittaisen työkokeilun Finnairin paikkavaraamossa.

- Aloin jännittää neljän kuukauden lopun häämötäessä, miten minulle käy. Sitten lähin esimieheni kysyi minulta: "Haluatko allekirjoittaa työsopimuksen?"

Finnairin työyhteisössä näkövammaisen voi olla oma itsensä

Finnairilla Kennethin työ oli varata matkustajille lentoja ja hinnoitella niitä lentoyhtiön varaus- ja hinnoittelujärjestelmiä käyttäen.

- Oli hienoa olla sokeana avoimilla työmarkkinoilla. Kun ensimmäisen kerran ennen työkokeilun aloittamista menin tapaamaan tulevia esimiehiäni ensimmäisen opaskoirani Oran kanssa, ilmeni, että yksi heistä oli sormenpäitään myöten koiraihminen. Hänestä tuli ohjaajani työkokeilun ajaksi. Minulla oli Finnairilla työskennellessäni kolme opaskoiraa, Ora, Vallu ja Totti ja kaikki yhtä pilalle hemmoteltuja. Ei ollut huolta kynsien leikkaamisesta ja aina kerrottiin, jos näyttää siltä, että koira on vietävä lääkäriin, Kenneth iloitsee. Kyllä isännästäkin sentään huoleh-

dittiin.

- Olin menossa aamuvuoroon ja nukkunut pommiin. Kollegani tuli töihin ja istahti neljän hengen pöytäamme. Yleensä hän ensin tervehti koira ja sanoi vasta sitten minulle huomenta. Sinä aamuna ei tervehditty ketään ja oli toinen ääni kellossa: "Parta ajamatta ja likainen paita päällä!"

Kenneth ihastelee työyhteisönsä loistavaa ilmapiiriä. Hän kertoo alusta asti tunteneensa itsensä täysin tasa-arvoiseksi muiden kanssa.

- Matkailualan porukka ja varsinkin lentoporukka ei vähästä hätkähdä. Kaikki hyväksyvät kaikki ja kaikki ovat omia yksilöitään. Huomasin näkövammaisenkin voivan olla oma itsensä siinä porukassa, hän toteaa. 1980-luvun lopulla lentoliikenne lisääntyi valtavasti. Niin kasvoi myös Kennethin työyhteisön henkilökunnan määrä. 1990-luvulla mies valittiin Finnairin myyntiosaston luottamusmieheksi. Finnairilla järjestettiin matkustamohenkilökunnan pakko-tilannekoulutuksia, joihin Kenneth osallistui elävänä esimerkkinä näkövammaisesta matkustajasta.

- Kävimme työporukan kanssa kotimaan, Euroopan, Aasian ja Pohjois-Amerikan eri kohteissa tutustumassa hotellimyyntiimme ja selvittämässä paikan päällä, minkälaisia hotelleja myymme. Meillä oli hultattoman hauskaa, vaikka ne työmatkoja olivatkin, hän muistelee. Kenneth työskenteli Finnairilla vuosina 1986-2005 ja olisi halunnut työskennellä pidempäänkin. ICT-teknologia kehittyi 1990-luvulla huijaa vauhtia tuoden mukanaan sokean viholliset ICT-rintamalla: grafiikan ja kosketusnäytöt.

- Järjestelmässämme kolmekirjaimiset koodit muuttuivat niin, että kirjoittamisen sijaan oli hipaistava ja napautettava jotain kuviota. Eihän se sokeana onnistunut. Työ kävi minulle raskaaksi ja koska koodikoulutusta ei enää ollut, koodit vähitellen hävisivät. Yhä useammin jouduin pyytämään kollegoilta apua ja kaikki tuntui vielä vaikeammalta, hän pahoittelee. Toinen syy Kennethin töiden lopettamiseen oli Finnairin koko myyntiorganisaation ulkoistaminen Kajaaniin.

- Lapsemme olivat siinä iässä, että en voinut lähteä töiden perässä Kajaaniin, mies perustelee.

Vallu valitsi paikan lentokoneessa

Labradorinnoutajaurokset Ora, Vallu, Totti, Duffe ja Assar ovat olleet Kennethin opaskoiria. Ensimmäisensä Oran hän sai vuonna 1984.

- Lapsuudenkodissamme ei ollut lemmikkejä, joten koira oli minulle aivan vieras eläin. Tullessani mukaan näkövammaisten yhdistyksiin ja luottamustoihin tapasin konkariopaskoirankäyttäjän, jolta sain äärimmäisen paljon opaskoiratietoutta ja joka yllytti minua opaskoirankäyttäjäksi, hän kiittelee. Opaskoiran hakemiseen apuvälineeksi kului tästä vielä kauan aikaa ja vielä kauemmin Oran tullessa valjai-

siin, mutta päivääkään hän ei ole katunut.

- Vaikka olin aikoinani hyvä keppiliikkuja, esteitä tuli kuitenkin tielle. Opaskoira kiertää esteet. Lisäksi se tuo äärimmäisen paljon liikkumisvapautta. Tunteettomassa ympäristössä hyvillä ohjeilla pärjää paremmin opaskoiran kuin valkoisen kepin kanssa, hän hehkuttaa. Oraa hän kuvailee hauskaksi koiraksi. Kaikenlaista sattui ja tapahtui, kun sekä koirankäyttäjä että opaskoira olivat alussa yhtä noviseja. Vakavin tilanne sattui, kun kaksikko Helsingin keskustassa neljän ruuhkassa yritti juosta bussille ja päätyi alas Asematunnelin portaita.

- Kolme volttia ja kolmen viikon sairasloma. Onneksi koiralle ei sattunut mitään, mutta vasen jalkani murtui, koirankäyttäjä kiteyttää.

Oraa seuranneen Vallun kanssa Kenneth kertoo liikuneensa kaikkein eniten sekä Suomessa että ulkomailla. Koira teki töitä 13-vuotiaaksi asti.

- Lensin Vallun kanssa pääasiassa vapaa-ajalla. Tulimme kerran Rovaniemeltä kotiin. Siihen aikaan lentokentillä ei vielä ollut tuubeja, joten lentokoneeseen oli mentävä läpinäkyviä portaita pitkin. Vallu ei tähän suostunut. Otin valjaat pois ja käskin koiran ylös. Sinnehän se meni ja menin perässä. Lentoemännät tunsivat meidät ennestään. Toinen heistä totesi: "Vallu otti 3A-paikan. Sen, missä sinäkin tykkäät olla."

KOIRAMAINEN VIIKONLOPPU

Teksti ja kuva: Merja Helander

Vietimme huhtikuussa koiramaisen viikonlopun Sokeain lasten tuki ry:n järjestämällä leirillä Hotelli Nuuksiossa ja sen upeissa maisemissa liikkuen.

Mukana oli perheitä, joissa on näkövammaisen nuori sekä terapiakoira. Ulkoilimme koirien kanssa. Saimme tuoksujen tunnistamistehtävä-rastin ja leikimme lautapeleillä. Keskustelimme ryhmässä, saimme vertaistukea ja uusia ystäviä. Pienimmät pääsivät koiran vetämän kärryn kyytiin ja hauskaa oli. Puheen sorinaa, iloa ja naurua riitti pitkälle iltaan saakka.

Minä toimin viikonlopun valokuvaajana ja paras-ta oli, kun nuoret ja perheet tulivat mielellään kuvattaviksi ja nuorilla oli ihania pohdintoja sekä ideoita. Löysimme jokaiselle sopivat paikat, joissa kuvia otettiin, hassuteltiin ja naurettiin. Opin myös itse asioita enemmän valokuvaajana, miltä kannalta näkövammaisen kokee kuvaamisen ja valokuvien merkityksen.

Terapiakoirasta on moneksi

Terapiakoiran läsnäolo vaikuttaa näkövammaisen nuoren arkeen monella eri tavalla. Koira toimii mm. rauhoittajana levottomuuden, pelon tai kiukun yllättäessä sekä jännityksen helpottajana. Läksyjen teko sekä opiskelu luokassa sujuu leppoisammin koiran vain ollessa läsnä makaamalla pulpetin vieressä. Koira auttaa itsenäistymisessä, kun uskaltaa olla hetkiä yksin kotona koiran ollessa kainalossa. Tulee lähdettyä myös ulos useammin ja tehtyä pidempiä matkoja, sillä alkeellisemmälläkin opastuksella koira antaa tukea ja itsevarmuutta kulkea eteenpäin. Silloin so-

siaalistuminenkin tapahtuu kuin itsestään, sillä koiran kanssa tapaa helposti muita ihmisiä ja jää juttelemaan. Koira on myös kielimuurin rikkoja, ei edes tarvita sanoja. Se on paras kaveri, kuuntelija, lohduttaja, perheenjäsen ja työkaveri sekä hyvän mielen, itsetunnon ja onnellisuuden kohottaja. Terapeutti vailla vertaa.

(Merja on näkövammaisen Ompun ja terapiakoira Taatelin äippä.)

HÖNTTI JA IKINUKKUJA RUPATTELEVAT

*Teksti: Ronja Hampf ja Aletta Vuorela
Kuvat: Merja Helander*

Makaan kyllästyneenä hotellihuoneen lattialla. Omistajani syö, enkä minä saa liikkua tiimaakaan. Sadistista, jos minulta kysytään...

Onneksi huoneen ovelle koputetaan, ja omistaja nousee ylös. Jess! Saan liikkua! Ryntään ovelle, ja heilutan häntääni. Haistan heti, että oven takana on toinen koira, mutta sitäkin kiinnostavampia ovat omistajan taskusta löytyvät naksut. Rakastan naksuja, ne ovat niin ihania! Pidän kontaktin omistajaan

Leiriläisiä ryhmäkuvassa. Aletta ja Ikinukkuja Sheila vasemmalla.

samalla, kun hän avaa oven. Olin oikeassa! Oven takana on toinen punaruskea labradori, joka on vähintäänkin yhtä kiinnostunut minusta, kuin minä siitä. Ja naksuista omistajan kädessä tietysti...

"Moi, **Aletta** tässä", oven takaa tullut ihminen sanoo ja jää hieman hämmentyneenä seisomaan oven suuhun.

"Joo moi, **Ronja**", omistaja sanoo ja antaa vihdoinkin naksut minulle. "Hyvä Mango!" heilutan häntää ja nuolen hänen kättään innokkaasti. "Haluan lisää!" Toinen ihminen ja koira tulevat sisälle kunnolla, ja kohta olemmekin kaikki neljä sikin sokin lattialla. Mukavaa!

Voisin tässä aluksi kertoa itsestäni. Olen kuusi ja puolivuotias labradorinnoutaja Mango. Värini on fox red, eli ketun punainen. Tulin Suomeen puolitoistavuotiaana **Juha**-nimisen ihmisen kanssa. Hajusta tiedän, että toinenkin koira on tullut samaa reittiä kanssani. Kyselen sen nimeä, ja se kertoo nimekseen Sheila. Aika hieno nimi, jos minulta kysytään.

Minä ja Sheila olemme yhtä mieltä siitä, että on todella törkeää luokitella meidät koirat vain rodun mukaan. Me labradorit emme esimerkiksi kaikki ole sylikoiria. Esimerkiksi minä en pidä sylissä olemisesta. Tosin Sheila vaikuttaa sylikoiralta, mutta sekin on sitä mieltä, että meitä pitäisi kohdella persoonina ja yksilöinä eikä rodun edustajina. Joka tapauk-

sessä: minua kiinnostaisi todella paljon tietää, miksi ihmeessä olemme täällä hotellihuoneessa, emmekä omassa kotona. Lopulta omistajani heltyy tuijotukseeni ja kertoo, että olemme Sokeainlasten tukiry:n järjestämällä koiramaisella viikonlopulla. Siksi kai minäkin rönnötän nyt tässä lattialla, pää omistajan sylissä.

Minun ja Sheilan omistajat juttelevat päidemme yllä siitä, mikä meissä on parasta. He tulevat siihen tulokseen, että jos meitä pitäisi kuvailla kolmella sanalla ne olisivat: ihana, ymmärtäväinen ja höntti. Itse lisäisin tuohon myös söpön, fiksun ja karvaisen. Sheilan mielestä ikinukkuja, empaattinen ja urheilullinen pitäisi lisätä listaan. Okei, me koirat olemme hyvin tietoisia itsestämme. Kukaan ei noin vain saa haukkua meitä, eikä kukaan vahingossakaan unohda ruokaa, jos joku lajimme edustajista on paikalla. RUOKA ON PYHÄ!

Ihmisten mielestä meissä parasta on läheisyysemme. Me esimerkiksi Sheilan kanssa olemme autaneet omistajamme itsenäisyyden tien alkuun ja Sheila opastaakin paljon. Myöhemmin samana päivänä omistajani kertoo, että läsnäoloni on vaikuttanut hänen itseluottamuksensa ja itsetuntonsa kehittymiseen. Eli lyhyesti sanottuna: me koirat olemme aika mahtavia tyyppejä! Mutta nyt olisi tulossa sitä ruokaa, joten moikka!

ONNEKSI!

Teksti: Riitta-Kaisa Voipio

Sisällä saakka tuntuva tömäys jysähti juuri, kun isä oli vetämässä pitkävartisia saappaita jalkaan. Öinen myrsky oli rymisyttänyt jo tuntitolkulla peltikattoa, ja valo himmeässä yölampussa oli vilkkunut, kunnes aamuyöllä sammui kokonaan.

- Nyt iso puu kaatui! Menen katsomaan, isä ilmoitti ja painoi karvalakin syvälle päähän.

Äiti kömpi keittiöön, ja lapset ilmestyivät peräjälkeen huoneistaan. Ikkunanpielissä ujelsi, uuninpellien liepeillä vinkui ja moniääninen kalina ja kolina täytti äänimaiseman. Kaikki olivat harvinaisen heireillä, eikä kukaan haukotellut kuten tavallisesti.

- Minä käytän Ronskun, pysykää te sisällä, äiti sanoi ja pani koiran valjaisiin.

Lasikuistin ikkunat helisivät, kun hän kulki sen poikki. Hän yritti avata ulko-ovea, mutta se ei auennut. - Jo on tuuli, pääseekö tästä ulos ollenkaan? hän yritti vielä mutta turhaan. - Paras mennä takaovesta.

Koira opasti äidin talon nurkan ympäri, tuuli tarttui heihin ja juuri ja juuri he onnistuivat pysymään jaloillaan. - Kierretään etupuolelle ja mennään tielle, äiti puheli, ja pelko pusertui rinnasta huokauksena.

Nietoksia oli kertynyt ympäri pihaa, mutta Ronsku vei äidin suoraa reittiä tallin nurkalle. Siitä he pääsivät tielle. Lumi tuprusi valtoimenaan.

- Mitä nyt? äiti hämmästyti, kun koira seisahtui äkkiä. - Jatketaan vaan, niin päästään joskus takaisin, hän melkein huusi myrskyn yli. Eläin ei hievahtanutkaan. Sitten se otti suunnan kohti aittaa ja kääntyi rantaan päin. Äidin ei auttanut muu kuin kulkea perässä.

- Olen huutanut kurkku suorana! Isä raakkui, kun koira pysähtyi.

- Mitä on tapahtunut? äiti yritti kuulostella, mutta ei alkuun saanut isän sanoista selvää myräkältä. Ronsku tempoi äitiä lähemmäs, johdatti koivunriu'un viereen ja näytti, missä isä kyyhötti.

- Apua, oletko jäänyt alle? hän kauhistui ja alkoi tut-

kia puuta ja maassa makaavaa äijää.

Koira huolehti, ettei äiti astunut isän päälle, tuoppi isää kuonolla ja loikkasi sitten rungon yli kinokseen.

- Kyllä tämän tästä saa ylös. Oletko pahasti satuttanut?

- Jalka on jumissa enkä saa kammettua puuta pois. Muuten ei ole hätää. Onneksi tämä tapaus ei ollut vielä ehtinyt paksummaksi, isä yritti virnuilla.

- Luojan lykky, että otin rukkaset, äiti puheli haparoidessaan pitkin puunrunkoa löytääkseen sopivan nostokohdan.

- Yritä siirtää se rannan puolelle, isä neuvoi.

- Missä päin on ranta? Täällä ei kuule mitään, olen pyörinyt niin, että suunta on ihan sekaisin.

Kesti tovin, ennen kuin äiti hahmotti parhaan konstin nostaa runko varoen visusti isän jalkaa. Sitten hän tarttui puunpoikaseen, sai vyörytettyä sen syrjään ja pääsi tunnustelemaan miestä.

- Nyt varovasti, äiti sanoi tuulen viedessä sanat tiopotiehen. Isä nousi istumaan ojennellen jalkaa, joka tuntui ehjältä. Ronsku tuoppi vuoron perään kumpaakin ja alkoi myllätä lunta isän ympäriltä.

- Varovasti! äiti huusi, ja isä yritti ensin kontilleen ja siitä ylös. Se onnistui!

Ronsku lähti viemään takaovelle. - Ei sinne, etukuisin kautta! isä komensi, mutta äiti ja koira menivät päättäväisesti, eikä auttanut muu kuin seurata. Talon suojassa äiti ilmoitti, ettei etuovea saa auki ja että pihalle mentäisiin vasta, kun myrsky on tyyntynyt.

Sisällä vilkkuivat lasten ja isän otsalamput, ja äiti alkoi virittää valkeaa puuhellaan. Tuli syttyi ampaisemalla, vetoa ei tarvinnut houkutella.

- Miksi sinä menit sen puun alle? **Pinja** kysyi auttaessaan kattamaan aamiaispöytää.

- No en minä varsinaisesti mennyt, ajattelin siirtää sen pois joulukuusen tieltä ja kantaa kuusen tuupaan, isä selitti. - Puu vain kimposi päälle ja tuiskahdin maahan. Onneksi siinä oli lunta pehmikkeenä ja onneksi puu oli siitä kohdasta oksaton, isä puheli.

Vasta nyt hän alkoi taivastella, miten pahasti siinä

Unsplash / Josep Castells

olisi voinut käydä. - Kyllä me nyt vietetään ainakin aatto ilman kuusta, hänen oli myönnyttävä.

Ronsku tassutteli keittiöön, asettui isän viereen ja pani pään tämän syliin. Isä silitti sitä ja lupasi ylimääräistä herkkua. - Jos et olisi opastanut niin hienosti, huutaisin pihalla vieläkin.

Puurokattila puhisi liedellä ja muheva tuoksu levisi keittiöön. Äiti tarkasti myhäillen nätisti katettua pöytää. - Missä on luumukeittokulho? hän etsi.

Isä nousi varovasti seisomaan, kokeili varata jalkaa ja hiukan klenkaten meni ruokakomerolle. - Ei ainakaan täällä enkä näe sitä muuallakaan. Hän otti makkarapaketin ja irrotti siitä kaksi pötköä Ronskun kuppiin. Lapset olivat livahtaneet keittiöstä.

- Ahaa, taidan aavistaa, minne se on hävinnyt. Varmempaan talteen, äiti hymyili, huhuili lapset syö-

mään ja kehotti isää noutamaan kellarista ison purkin omenasosetta.

- Sinä onnut, äiti huomasi isän palattua kellarista.

- Enkä onnu.

Samassa lapset pelmahtivat keittiöön juuri, kun äiti halasi isää niin että luut rutsisivat. **Juuso** tunki vanhempien väliin, ja Ronsku teki samoin toiselta puolelta. - Huh, onneksi luumukeitosta ei seurannutkaan huutia. Eikä isällekään puun alle joutumisesta, poika hengähti.

Isosiskotkin tulivat samaan rykelmään, ja aikansa pimeässä halattuaan he istuivat joulupuuropöytään.

OPASKOIRAN KANSSA ARKISTOISSA

Tietokirjailija Timo Lehtosen uusin kirja Karjalan kadonneet kirkot ja tsasounat on sitkeän puurtamisen tulos. Lehtonen on kiertänyt opaskoiransa Laikan kanssa arkistot ja kolunnut kaikki mahdolliset lähteet, eivätkä vastoinkäymiset ole saaneet häntä antamaan periksi.

Teksti: Ali Kinnunen

Kuvat: Timo Lehtosen arkisto

Karjalan kadonneet kirkot ja tsasounat on uskomattoman upea kirja sekä ulkoisesti että sisäisesti. Kirjassa on esitelty 179 kirkkoa, 164 tsasounaa eli pientä puurakenteista rukoushuonetta ja 109 hautausmaata. Sisältö on keskittynyt ortodoksiin kirkkoihin, mutta myös luterilaiset kirkot on lueteltu.

Sivuja on 416, mustavalkoisia valokuvia 300 ja piirustuksia 60, osa ennestään Suomessa julkaisemattomia. Lisäksi on laaja henkilö- ja paikannimihakemisto.

Kirja käsittää Karjalan alueen, joka luovutettiin vuonna 1944. Alueella oli 16 seurakuntaa.

-Vanhimmat kirkkoja koskevat tiedot ovat vuodelta 1227. Kaikki kirkot eivät sodan jälkeen olleet kadonneet tai tuhoutuneet, mutta uusi isäntä tyhjensi kirkkoja, ja ne saattoivat sittemmin joutua uuteen käyttöön vaikkapa klubitaloiksi, elokuvateattereiksi, viljavarastoiksi tai jopa hevostalleiksi. Osa kirkoista on palautettu alkuperäiseen käyttöönsä.

Timon sukua on Karjalasta, mutta itse hän sanoo olevansa helsinkiläinen ortodoksi. Kirjan tekemiseen meni neljä vuotta ja noin 9000 työtuntia mutta vieläkin Timo on innostunut kirjansa sisällöstä.

Hän rakastaa kirkkoja ja erityisesti ortodoksikirkkoja ja kirkonkelloja, mutta antaa ihmisten uskoa mihin uskovat ja olla sellainen kuin on.

Timo on harras ortodoksi, joka osallistuu lähes kaikkiin lähialueensa kirkollisiin tapahtumiin ja aloittaa ja lopettaa päivän ristinmerkkiin. Hän käy kirkossa melkein joka sunnuntai ja elää ajatuksissaan kirkon hengessä.

Laika melkein aina mukana

Timo tunnetaan melkein kaikkialla kotimaassa ja monissa lähimaissakin. Hän on aina ollut aktiivinen järjestöihminen, joka on ollut vaikuttamassa monien yhdistysten elämään. Hän on työskennellyt mm. Glaukoomayhdistyksen ja Helsingin ja Uudenmaan näkövammaisten puheenjohtajana ja monissa muissa näkyvissä tehtävissä. Viime syksynä hänet nimitettiin Suomen Kuurosokeat ry:n puheenjohtajaksi ja niinpä hän ja Laika ovatkin tuttu näky Tampereen junassa.

Timo on niitä opaskoirankäyttäjiä, joilla opas on lähes aina mukana. Pisimmät erot ovat johtuneet jomankumman sairastelusta, viimeksi Laika oli pienessä operaatiossa ja Timo joutui olemaan ilman opasta melkein kaksi viikkoa. Se oli kovaa aikaa, joka teki molemmat surulliseksi, jälleennäkeminen oli juuri sellaista kuin arvata saattaa. Kesti pitkään ennen kuin Laika päästi Timon yksin mihinkään, se seurasi tätä kuin varjo.

Laikalla on ollut tärkeä tehtävä myös kirjaa kirjoitettaessa. Usein on käynyt niin, että Timo ei olisi malttanut ollenkaan lopettaa työskentelyä, mutta Laika on läpännyt tassullaan läppäriä tai näppäimistöä merkiksi, että nyt on mentävä nukkumaan.

Ja voi jos Timo on sairas, kuten koronassa keväällä, Laika on huolesta sekaisin ja yrittää auttaa kaikkialla tietämillään tavoilla.

Olen tavannut juttuja kirjoittaessani ja näkövammaisten kanssa touhutessani monia monia opaskoiria, mutta hienompaa opasta en vielä ole tavannut kuin mitä Laika on. Se tulee innoissaan minuakin tervehtimään, mutta vetäytyy sitten omiin oloihinsa kuin kuninkaallinen.

Timo on kuurosokea. Ensin meni näkö synnyntäisen glaukooman takia, sitten heikkeni myös kuulo. Kun näköä vielä oli jäljellä, Timo toimi vuosia ortodoksikirkon alidiakonina eli hänen tehtäviinsä on kuulunut mm. arkkipiispan avustaminen.

Ortodoksikirkko on ottanut ilolla vastaan Timon kirjat ja hänelle on myönnetty viime kesänä Pyhän Karitsan ritarikunnan 1. luokan ritarimerkki uraaurtavasta työstä ortodoksisen kirkon historian tutkimisessa ja sen kirjoittamisessa. Ritarimerkin jakoi arkipiispa Leo juhllallisessa tilaisuudessa Uspenskin katedraalissa, jossa palkittiin erityisen ansioituneita kirkon jäseniä seurakuntatarkastuksen päätösliturgiassa.

Uusi kirja jo tekeillä

Karjalaiset lukevat Timon kirjoja omanlaisensa lasit päässään, mutta ihan tavallisellekin lukijalle esimerkiksi Karjalan kadonneista kirkoista ja tsasounista selviää yksi koko Karjalan kansaa koskettava asia. Silloin kun itäraja on ollut vain metsään piirretty vii-

va eli hyvin kauan sitten, karjalaiset ovat joutuneet pakenemaan milloin millekin puolelle rajaa. Vuoroin heidän kirkkonsa ja tsasounansa ovat hävittäneet ruotsalaiset, vuoroin venäläiset. Mutta yhä uudelleen ja uudelleen ne on rakennettu ja jatkettu elämää. Rajan yli kulkeminen on ollut elinehto ja monen puolisoikin on löytynyt rajan toiselta puolelta.

Timo onnistui kokoamaan uusimman kirjansa aineiston ennen viime mullistusta, kun rajan tuolta puolen vielä sai arkistotietoja, piirustuksia ja monia muita tärkeitä tietoja. Ei se helppoa ollut, suomalainen pankki ei esimerkiksi pystynyt välittämään ruplia maksuksi tietyistä piirustuksista, mutta avuksi tuli yksityishenkilö, joka maksoi piirustukset omasta pussistaan ruplilla ja sai toki sitten saman summan euroina omalle tililleen.

Uusimman kirjansa julkistustilaisuudessa liris-keskuksessa Timo taisi yllättää meidät kaikki ilmoittamalla, että uusi kirja on jo suunnitteilla. Se koskee hyvin todennäköisesti Aunuksen suomalaisia kirkkoja ja tsasounia, mutta valmistumisen ajankohdasta ei ole vielä tietoa. Nykyisin naapurin arkistot ovat sulkeutuneet ja tietojen hankkiminen on vaikeampaa, tosin Suomen puolellakin on paljon löydettävää lähteitä, joten Laika pääsee taas opastustöihin!

Karjalan kadonneet kirkot ja tsasounat

Tilaukset www.timontieto.fi tai puhelimitse 0405203177 tai sähköpostitse timo.v.lehtonen@gmail.com.

Timo Lehtosen kirjoja

- Pyhän Nikolaoksen kirkko - Hyrylän varuskuntakirkon historia 1991
- 100 vuotta rukousta ja suitsutusta Hangossa (toim. 1995)
- Autonomisen ajan varuskuntakirkot Helsingin alueella 2002
- Vaienneet kellot 2015
- Viron apostoliset kirkot – August Kaljukosken matkassa 2017
- Karjalan kadonneet kirkot ja tsasounat 2022

Lisätietoja: www.timontieto.fi

PARRANPÄRINÄÄ

Koonnut: Juha Herttuainen

Opaskoiran Joulu ry – toimintakertomus 2021

Vuosi 2021 oli yhdistyksen yhdeksäs toimintavuosi. Hallituksessa ovat toimineet: **Juha Herttuainen** puheenjohtajana ja jäseninä **Merja Helander** ja **Tiina Ihalainen** sekä varajäseninä **Taina Ansela** ja **Katja Arvonen**. Toiminnantarkastajana toimi **Erkki Virtanen**.

Hallitus kokoontui tilikauden aikana kolme kertaa. Vuoden lopussa yhdistyksessä oli 11 jäsentä.

Yhdistyksen taloudenhoitajana toimi **Aleksanteri Herttuainen**. Mediatuotteiden ulkoasuista vastasi **Rauno Kinnunen**.

Yhdistyksen varainhankintatuotteena julkaiseman Opaskoiran Joulu 2021 -kirjan toimitti Juha Herttuainen. Kirjan painosmäärä oli 900 kappaletta. Sen ilmoitusmyynnin suoritti PrintMix Oy ja irtonumeromyynnin Aleksanteri Herttuainen.

Yhdistys tuki Latvian palvelukoirayhdistyksen (Servisa sūņu bietriņa TEODORS) toimintaa. Tuki ohjattiin Latvian opaskoirien ruokinta- ja lääkintärahoitukseen.

Yhdistys toimi muiden suomalaisten lahjoittajien yhteistyötahona ohjaten rahalahjoitukset Latvian opaskoiratyön hyväksi.

Yhdistyksen toimesta välitettiin Baltian näkövammaisille Suomessa käytöstä poistettuja näkövammaisten apuvälineitä sekä sokkonuorisolle hyväkuntoisia käytettyjä ulkoiluvaatteita ja kenkiä.

Yhdistys oli varautunut tukemaan myös vuotuista Baltia-Suomi -opaskoiramaaottelua, mutta se jouduttiin perumaan koronaepidemian vuoksi.

Yhdistyksen taloudellinen tulos osoitti tappiota -2907,53 euroa.

Juha Herttuainen päässään vuonna 1976 Amerikasta ostettu stetson.

Opaskoiran Joulu ry:n hallitus toimikaudella 2022-23

Erkki Virtanen, puheenjohtaja
Juha Herttuainen, jäsen
Matti Syrjälä, jäsen
Tiina Ihalainen, jäsen
Merja Helander, jäsen
Katja Arvonen, varajäsen
Taina Ansela, varajäsen
Sanna Hurri, toiminnantarkastaja
Toni Helander, varatoiminnantarkastaja

Opaskoiran Joulu ry kiittää Opaskoiran Joulu -kirjan lukijoita ja muita kumppaneitaan erinomaisesta yhteistyöstä ja mielenkiinnosta seurata myös Baltian opas- ja muuta vammaiskoiratyötä.

Opaskoiran Joulu ry, hallitus

Opaskoirakokeet Latvian Carnikavassa

Järjestäjä: Latvian Palvelukoirayhdistys TEODOR, tuomarit: Zaiga Kļaviņa ja Egils Vinogradovs

Tulokset:

1. Lienīte Neitāle/Lbu Sebastian, Latvia	281,5 pistettä
2. Mārtiņš Vizulis/Lbu Romeo, Latvia	274,5 pistettä
3. Beāte Bringule/Lbn Dara, Latvia	273,5 pistettä
4. Erkki Virtanen/Lbn Ressu, Suomi	269,0 pistettä
5. Esko Karmala/Spn Redi, Suomi	266,5 pistettä
6. Rinalds Krēgers/Lbu Dambo, Latvia	252,0 pistettä
7. Deniss Ovsjaņņikovs/Lbu Hugo, Latvia	226,5 pistettä

Tulosten keskiarvot:

Suomi 267,75 pistettä, Latvia 261,60 pistettä

Zaiga ja Egils

Carnikavan opaskoirakokeiden toimitsijat ja osallistajat oppaineen ryhmäkuvassa.

Opastuskokeet järjestettiin Carnikavan ydinkeskustassa, keskivaikealla radalla. Kaikki arvosteluun liittyvät elementit (suojatiet, ylitykset, portaat, kohteiden ilmaisut, jne. sisältyivät 1,2 kilometrin mittaiseen koeraan. Kaksi suomalaista koirakkoa osallistui yhdistyksen vieraina kokeisiin. Latvian ja Suomen välinen koetus oli "tasaväkinen" ja kaikki osallistujat olivat tyytyväisiä.

KIRKONKYLÄN RAITILLA

Kerimäki ja Latvian Carnikava ovat asukasluvultaan suunnilleen yhtä suuria kuntia. Kuntia yhdistää lisäksi pari muutakin asiaa: Niiden alueilla ovat laajat vesistöalueet, Carnikavassa Riianlahti ja Gauja-joki, Kerimäellä Puruvesi. Gauja-jokeen ja Carnikavan seudulle on asettunut kala nimeltään nahkiainen eli nēģis. Kuten Suomessa Puraveden muikku, on Riianlahden nahkiainen saanut Euroopan unionin suojaaman maantieteellisen merkinnän eli nimisuojan.

Gauja on 450 kilometrin mittainen joki. Matalassa maassa melkein ympyrän muotoisena se virtaa osittain myös Viron rajalla Koivujokena.

Carnikavassa on kotiseutumuseo, jonka näyttely on pitkälle kalastusaiheinen. Kerimäelläkin oli vastaava museo, mutta valitettavasti se on nyt lopettanut toimintansa.

Carnikavassa kymmenen vuotta asuneena olen miettinyt, että pitäisi kutsua kerimäkeläisiä kylään ja puolestaan sitten carnikavalaisia Kerimäelle. Vieraat varmasti viihtyisivät kalastus- ja vesistöaiheisten asioiden parissa.

Kummassakin kylässä olen koulutellut opaskoiria ja tullut tutuksi paikallisten ihmisten kanssa. Tyytyväisenä olen pistänyt merkille Kerimäen koirien hienon käytöksen, kun niitä tulee vastaan. Savonlinnan Palveluskoirayhdistys on tehnyt hyvää työtä koirakan- san valistamisessa ja nyt on hienosti käyttäytyvien koirien kanssa hieno liikkua.

Pääsyöllinen koirien käytökoulutuksen toteuttamiseen on varmasti **Hannu Myöhänen**, entinen koirapoliisi. Hän on ehkä jo vuosikymmeniä kokoontunut Kerimäen sirkuskentälle tai talvisin taimitarhan halliin opettamaan kerimäkeläisiä ja muitakin koiranomistajia hallitsemaan koiriaan. Hannu kertoi paikallisessa avisissa kouluttavansa koiria joka päivä. Suosittelin, että antaisi nyt eläinparolle edes pyhinä vapaata...

Hannu on kehittänyt hienon menetelmän koirien haltijoiden ja heidän koiriensa opettamiseen. Yksinkertainen on kaunista ja niin tässäkin – alle tunnissa homma on ryhmäkoulutuksena hoidettu ja lauhkeita naamaltaan olevat koirakot voivat poistua sir-

Hannu vetämässä koiraharjoituksia Kerimäen sirkuskentällä.

kuskentältä tullakseen taas seuraavana maanantaina takaisin.

Kuluneena kesänä olen aamuisin jonkun verran käynyt kouluttamassa koiria Kerimäen kirkolla. Siellä on sen verran suojateitä ja eri muotoisia risteyskiä, että voi pienimuotoista koulutusta suorittaa. Kaupassa antavat välillä huilata, kun on pitkät kadunvälit.

Toinen huilauspaikka on ollut R-kioskin vieressä oleva pieni ulkoilmakahvila. Siellä juttukaverina taas poikkeuksetta **Marjukka Petsola**, joka havanna-koiransa Danielan kanssa saapuu paikalle kellontarkasti heti seitsemältä. Marjukka on juuriltaan kerimäkeläinen ja hän on tutustunut koira-asioihin mm. Konnunsuon vankilassa missä palveli talouspuolella yli 30 vuotta. Virka- ja hyötykoirista on riittänyt puhumista. Marjukka aktiivisena eläkeläisenä on ollut mukana kirkonkylän kaunistamisesta kukka-asetelmilla. Kahvilan vieressä olevan kukkakaupan pitäjä **Aija Mehtonen** on hankkeen varsinainen työmyyrä. Hänen vastuullaan taitavat olla melkein kaikki järjestelyt kukka-asetelmien toteuttamisessa: taimien ja tarvikkeiden hankinnat, istutukset, kastelut ja muut tehtävät. Kyläläiset ovat tukeneet kukkien hankintaa rahalahjoituksilla. Todella kaunista katseltavaa on kirkonkylän kukkaloisto. – Aija on latvialainen naisen nimi. Onkohan meidän Aijamme mahdollisesti Olavinlinnan rakentajien sukua?

Pitäkäähän nyt ne Hytermän juhlat, niin kuin ennen vanhaan heinäkuun viimeisenä sunnuntaina. Laituri sinne on tehty ja tuulimyllykin nostettu pystyyn.

Marjukka ja Daniela kahvilla.

Marjukka ja Aija.

Carnikavan kukkaloistoa.

Zaigan Koirakoulu

Koirien koulutusta ja täysihoitoa Latviassa Riian lähellä. Koulutamme myös opas- ja avustajakoiria sekä tuemme terapiakoira-toimintaa

Zaigan Koirakoulu: Apiņu iela 14, Carnikava, LV-2163

Zaiga Kļaviņa: +371 2946 2975, zaigak@inbox.lv

Juha Herttuainen (tiedustelut suomeksi): +358 40 353 1979, juha@opaskoiranjoulu.fi

Voimme huolehtia koirasi hyvinvoinnista esimerkiksi lomamatkasi aikana

KOLJONVIRTA
ORIGINAL BY SOKOS HOTELS

**AUTOTALO
HARTIKAINEN**
TEITÄ VARTEN

HARTIKAINEN.COM

ABLOY

WWW.ABLOY.FI

Salofa oy

Örninkatu 15, 24100 Salo
044 5544702 | www.salofa.com

**ASIANAJOTOIMISTO
BERGHOLM OY**

Kutojantie 7, 02630 Espoo
puh. 09 6898 8760 | www.bergholm.fi

Lehtovaara

Ravintola vuodesta 1916

Mechelininkatu 39, 00250 Helsinki
Puh. 09-440 833, 09-493 408 www.lehtovaararavintola.fi

vet112.fi

Päijät-Hämeen
ELÄINLÄÄKÄRIASEMA

SAIMAANKATU 18, LAHTI

Sisärakennustekniikka
SRT Oy
Vantaa | Tampere
www.srt-oy.fi

HARTMAN
1862

A-KONSULTIT | arkkitehtitoimisto

Ratakatu 19, 00120 Helsinki
Puh. +358 9 6844 510 | Fax +358 9 6801201
www.a-konsultit.fi

Mäntsälän
LEMMIKKILEHTO

Tuhkauspalvelut pieneläimille ja hevosille
Hautauspalvelut, uurnat ja muistolaatat

Soita 0400 496 819, päivystys 24h/7

email: intergate@kolumbus.fi www.lemmikkilehto.fi

Hiskinmäen Eläinsairaala
Akselinkatu 1, 44100 Äänekoski
www.hiskinmaki.fi

**Satakunnan
Eläinlääkäriasema**

Kalevanpuisto 54, 28120 Pori
MA-TO 9-17, PE 9-16 Ajanvaraus 02 633 1811
info@skelas.fi

ELÄINKLINIKKA
VIKSU

Marttilankatu 44, 38200 Sastamala, Vammala
Puh. (03) 511 2288 | www.viksu.net

Kajaanin kaupunki

Luontokaupunki Kajaani - kasvun kärjessä 2022

AALLON AUTO

KORJAA KAIKEN - JO VUODESTA 1988.

HERTTONIEMI

Mekaanikonkatu 25
00880 Helsinki
010 423 9550
helsinki@aallonauto.com

TAMMISTO

Arinatie 4
01520 Vantaa
09 7555 550
vantaa@aallonauto.com

Aallon Auto Oy | www.aallonauto.com

Kiitos kirjan
ilmoittajille!

Pispalan Valtatie 23, 33250 Tampere
p. 050 452 3465
www.pispalanpulteri.fi

Aukioloajat:
ma-to 11-23 pe 11-23 la 12-23 su 12-20

Hyvää Joulua!

ASOMA
MUOVISTA MUOVATEN

Kutomotie 18, 3.krs
00380 Helsinki
Puhelin: 046 878 2511
www.asoma.fi

**KUUSANKOSKEN
YKKÖSAPTEEKKI**

Kauppakatu 3
45700 Kuusankoski
Puh. 05 742 9200

www.kuusankoskenykkosapteekki.fi

Viitaniemen
Eläinlääkäriasema

Eeronkatu 10, 40720 Jyväskylä
Puh. 010 271 5010

www.viitaellit.fi

AUTOMAATTISORVAAMO
A. LEHTOLA Ky
AUTOMATSVARVERI
Malmikuja 5 10300 Karjaa

Ota yhteyttä:
019 231 713, 040 718 3895
www.lehtolansorvaamo.fi

**PUIJONLAAKSON
LÄÄKÄRIKESKUS**

Tarjoaa terveyspalveluita lähellä
Kuopion keskustaa

Kiekkotie 2, 70200 Kuopio
044 582 8244 tai 017 282 8244
www.puijonlaaksonlaakarikeskus.fi

**neorem
magnets**

RAUMACATA
YOUR RELIABLE PARTNER AT SEA

puh. 02 822 7900
Lounaisväylä 3, 26820 RAUMA
www.raumacata.fi

folkhälsan

ILVESKOTI
KUNTOUTTAA JA HOITAA

Veteraanipolku 3, 13600 Hämeenlinna
www.ilveskoti.fi

KAUHAVA

JT Parkettityöt

SUONENJOKI
Puh. 040 715 5625

Porokylänkatu 24
75530 NURMES
Puh. (013) 480 186
www.rklmustonon.fi

Sorpointie 6, 21600 Parainen
puh. 040 563 1950 portintelakka.fi

Wenni Oy

Turkistie 6 A 14,
13220 Hämeenlinna
puh. 050 590 6767

www.kone-ketonen.fi

Sysmän kunta

www.sysma.fi

RAKENTAJAN TALO CENTER

Turuntie 8, 13130 Hämeenlinna
puh. 040-514 9393

www.talocenter.fi

NESTE

NESTE JOENSUU
SORTAVALANKATU

Sortavalankatu 2, 80100 JOENSUU
(013) 223 363
info@nestesortavalankatu.com
www.nestesortavalankatu.com

Vantaan Luonnonkivi Oy

Nauharinne 13
01260 Vantaa
puh. 040 513 8419

M MANNLINES

Konttikatu 16
20200 Turku
puh. 02 275 0000
www.mannlines.info

HEIKIUS HUS-TALO

Vasavägen 674, 66710 Kaitsor
Puh. 010 320 6080
www.heikius.com

P Procons

Teollisuustie 4, 66100 Maalahti
Puh. 06 315 8800

www.procons.fi

TYLLIS

Niittykatu 4, 67100 Kokkola
puh. 06 832 34 00
www.tyllis.fi

PORIN YH-ASUNNOT

Annankatu 8, Pori
puh. 02 623 4450

www.porinyhasunnot.fi

hattula.fi

Elämää varten.

SALON[†] SEURAKUNTA

www.salonseurakunta.fi

AJ Eurolämpö Oy

Koivupuistontie 6 D
01510 VANTAA
puh. 09 3507 700
www.eurolampo.fi

Katterla Oy

Vedeneristystyöt sekä katto- ja
siltaeristykset ammattitaidolla!

Posanlenkki 12, 90620 Oulu
puh. 0207 291 400
www.katterla.fi

PetMart

SALON AKVAARIOLIIKE

Vilhonkatu 11-13, 24240 Salo
puh. 02 731 6950
www.salonakvaario.fi

SALON[†] ELÄINTUHKAUUS.FI

umacon

KONE- JA KÄKKEHUSPUNKTIYÖT

Jäserverintie 7, 46800 Myllykoski
puh. 050 302 4771
www.umacon.fi

KULJETUSPALVELU JARI SIEKKINEN OY

Perälänkuja 66, 85800 Haapajärvi
Jari Siekkinen: 0400 294 012
Mika Siekkinen: 040 847 7560
kuljetussiekkinen.fi

Hyxo Oy

Palokorvenkatu 2, PL 16
04261 KERAVA
Puh. 010 417 4500
www.hyxo.fi

Moisio & Muuronen Oy

KONEPAJATEOLLISUUS
METALLISORVAAMOT

03 348 3999 | +358 40 543 8465

Satarehu

Anttilantie 160, 32610 VAMPULA
www.satarehu.fi

KAUHAVA

Liikunta ja ulkoilu

www.kauhava.fi

Kauppatori 3, 64100 Kristiinankaupunki
(06) 221 1007 | www.krs1apotek-apteekki.fi

SIPOO SIBBO

Sipoon kunta

www.sipoo.fi

Lapuan Energia Oy

Makasiinintie 7
62100 Lapua
puh. 06 433 6600

www.lapuanenergia.fi

VAASAN VANHA APTEEKKI

GAMLA APOTEKET I VASA

Vaasanpuistikko 13, 65100 Vaasa
www.vanha-apteekki.fi
Aukioloajat: ark. 8-20, la 10-18, su 12-18
puh. 06 357 5300

Palvelemme myös etänä

APTEEKKI

PRISMA Länsikeskus

Turun Keskus-Apteekki
Viilarinkatu 3, 20320 Turku
puh. 02-8800860
www.turunkeskusapteekki.fi

Verovl

Verovirkailijain Liitto ry

www.verovl.fi

LASIHEMMO

Vernonrinne 14
00370 Helsinki
0400 575 025

www.lasihemmo.fi

FINNSEMENTTI
A CRH COMPANY

Skräbbölenie 18
21600 Parainen
Puh. 020 120 6200
www.finnsementti.fi

www.binzel-abicor.com

ITAVET
PIENELÄINKLINIKKA

Hiihtomajantie 5, 11120 Riihimäki
Puh. 040 678 2229 www.itavet.fi

PEDERSÖRE
SKOGSENTREPRENAD AB

Näpevägen 394, 66900 Nykarleby
puh. 050 308 8041

Suupohjan
Kaivupalvelu Oy

0400 669 784

Uudenkaupungin
1. apteekki

Alinenkatu 28
23500 Uusikaupunki
Puh: 02 842 6200
www.uginvanhaapteekki.fi

Jave-Asennus Oy

Metallityöt- ja asennukset

puh. 050 593 3207

64200 Närpes, FINLAND
Phone: +358 40 8617316

www.enqvistbygg.fi

Eläinlääkäriasema
EuroMediVet Oy
Kemintie 25, 95420 Tornio
www.euromedivet.fi

HIEKKARANTA
BED & BREAKFAST

Aurinkorannantie 9
63100 Kuortane
gsm 0400-630 684
www.hiekkaranta.info

Kyrönrannankatu 2, 75500 Nurmes
p. 013 316 940 | www.porokylanleipomo.fi

Palveleva apuväline-liike
www.turuntukikohta.fi

Calcurium
PALVELEVA TILITOIMISTO
Luostarinkatu 4, 26100 Rauma
puh. 045 356 5800 www.calcurium.fi

Hummeldal

Vuokrattavat mökit Tammisaarella

Hummeldalintie 588
10600 TAMMISAARI
Puh. 040 546 2945
www.hummeldal.fi

Sähkö-Wathén Oy

Vanajantie 13-15 C 9
00510 Helsinki
puh. 040 030 5414

www.sahko-wathen.fi

Tervetuloa ratsastamaan!
www.ratsastus.fi

Specsavers Optikko

Kasarmikatu 7, Hämeenlinna
Puh. 03 656 5485
www.specsavers.fi

Suomen Teollisuustyökälät Oy

Hallimestarinkatu 21, 20780 Kaarina
Puh. 020 730 3000
www.teollisuustyokalut.fi

Haltia Kiinteistöt Oy

Vanha Kaarelantie 5
01610 Vantaa

puh. 0500 404 520

ETRA

Etra Megacentre Kajaani

Puh. 020 765 3246
www.etra.fi

VÖRÅ GRANIT AB

hautakivet, gravstenar

puh. 06 383 2109,
0500 362 109,
041 433 1074

www.ewona.fi

Kaikenkarvaiset

www.kaikenkarvaiset.com

puh. 0500 463 544

www.tilikarppa.fi

STEK

PORVOON
PERUNA

PAIKKAKUNNAN ELINTARVIKETUKKU

Maalarinkuja 2 06150 Porvoo
puh. 019 5219 900
www.porvoonperuna.fi

NEUfrau Oy

NEU -koiranruuat

Virtasentie 12, 28760 Pori
www.neufrau.fi

www.kupittaaankeilahalli.fi

Vieskankatu 4, 84100 Ylivieska
Keskuskatu 3, 86300 Oulainen
hiihtolankukkatalo.fi

Haarlantie 21, 25500 Perniö

Puh. 02 735 7313

www.pernionapteekki.fi

Loimaan
TILIPISTE KY

Myrskylinnankatu 2 C A1
32200 Loimaa
Puh. 02 762 2123
www.loimaanlipiste.fi

Kolarin VPK
www.lapinpelastuslaitos.fi

S.O. Strömberg

Hyrylänkatu 8, 04300 Tuusula
Puh. 09 838 6020
www.sostromberg.fi

vasemmisto
Vasemmistoliiton
Euran yhdistys ry
www.vasemmisto.fi

Pensionärshemmet Hagaro
Tolarivägen 2, 00400 Helsingfors
www.hagaro.net

Petri Hautala T:mi

Maalaustyöt
Helsinki

puh. 040 832 6555

Rautakatu 2, 21600 Parainen
puh. +358 2 458 2244
fax. +358 2 458 2245

www.fjader-group.fi

www.abyfoods.fi

Forssan seurakunta

martinlaakson huolto oy

Kiinteistöhuoltoa ja isännöintiä
jo yli 40 vuoden ajan
www.martinlaaksonhuolto.fi

Jahthovi
SUOMI

Snellmaninkatu 23
70100 KUOPIO
P: 017-2644 400
www.jahthovi.fi

camtek
www.camtek.fi

KMarket

K-Market Karpalo

Pertuntie 21, 19430 PERTUNMAA

JopiArvio Oy

Kotirinne 16, 02420 Jorvas
puh. 044 4400 514

www.jopiarvio.fi

Alf Lökström Oy

Vannekuja 7
01450 VANTAA

Puhelin 0400 531708

teampac
HEALTHCARE | COSMETICS | HYGIENE

www.teampac.fi

Suomalaistentie 102, 29250 Nakkila
Puh. 050 059 1625 | www.npp.fi

Mikkolantie 32, 28130 PORI
puh. 040 483 6402, 02 633 7544

www.mecatrade.fi

JT J-TRADING

Kuriiritie 15
01510 Vantaa
Puh. 020 745 8600
www.j-trading.fi

**KULJETUS
HARRI ONATSU OY**

Puh. 040 466 9515

Magnus Nyman
Arkadiantie 2, 25700 Kemiö
Puh. 02 423 755 | www.nymanlkv.fi

NESTE
NESTE JOENSUU
SORTAVALANKATU

Sortavalankatu 2, 80100 JOENSUU
(013) 223 363
info@nestesortavalankatu.com
www.nestesortavalankatu.com

otakon

Terminaalitie 6, 90400 Oulu
Puh. 050 365 4305

www.otakon.fi

**NIIRALAN APTEEKKI
PRISSASSA**

Palvelemme joka päivä klo 8-22
www.niiralanapteekki.fi

Varattu

KSF Media Ab

Mannerheimintie 18, 4 krs.
Helsinki
puh 09 125 31 (vaihde)
www.ksfmedia.fi

Godby Apotek

Von Knorringsväg 1
AX-22 410 Godby
tel 018-41 600
www.godbyapotek.ax

Tiltoimisto Sorvoja Oy

Viirretie 100
68240 ALA-VIIRRE

Puh. 06 876544

www.tiltoimistosorvoja.fi

**Keski-Savon
Eläinklinikka**

Petäikönkatu 4 - 6, 78200 Varkaus
Puh. 010 321 2880

www.keskisavonelainklinikka.fi

A	Coronaria Fysioterapia Oy JYVÄSKYLÄ	Euromaski Oy Niemeläntie 4 C 20780 Kaarina Puh. 050 025 3553	Herttoniemen LVI-Huolto Oy Sahaajankatu 49 Puh. 09 755 3648	Johans Byggtjänst Ab Kaitsor Puh. 050 590 1861	Kone-Tuomi Oy Vahdontie 9 20360 Turku Puh. 044 027 4422
Abaton Oy Töröntie 3 82600 Tohmajärvi Puh. 040 522 8008	D	F	Hiekkapuhallus Yhtymä H & H Oy Jämsänkoski Puh. 040 034 3747	JPS Maalaus Oy Varstantie 5 A 04310 Tuusula Puh. 040 756 6335	Korja-Kumi Oy Rekkakatu 5 33840 Tampere Puh. 03 275 0400
Akkutalo Esko Markuksela Tukkitie 9, Oulu Puh. 08 564 5400	Dilana Kebab Pizzeria Virtaintie 25 34800 Virrat Puh. 03 475 3476	Ferag Nordic Oy Melkonkatu 24 00210 HELSINKI Puh. 044 539 0180	Hieroja Merja Hyvönen Joensuu Puh. 050 597 2771	JR Tuontihevosest Ky Leiritie 26 32100 Ypäjä as Puh. 040 048 1274	Korsu Oy Ollinkalliontie 10 92100 Raahe Puh. 050 590 5294
AK-Remontit A. Kiljunen Savonlinna Puh. 050 323 3338	E	Fimar Group Oy Tikantie 27 04320 Tuusula Puh. 044 373 7377	HM-Mekano Oy Korkeentie 41 A 19110 Vierumäki Puh. 040 506 1586	Jussin pyöräpiste Valtatie 49 90500 Oulu Puh. 040 578 7521	Kuljetus GF-Trans Oy Ab Siuntio Puh. 040 044 1910
Alajärven apteekki Keskuskatu 14 62900 Alajärvi Puh. 06 557 2249	Editext Oy Ab Lähteenkaari 3 03400 Vihti Puh. 050 031 8996	Finnvette Rastikaari 3 14200 TURENKI Puh. 03 687 0427	HR-Tilipalvelu Oy Vellamonkatu 30 A 302, Helsinki Puh. 040 411 8934	Järvenpään seurakunta Kirkkotie 1, Järvenpää Puh. 050 562 6069	Kuljetus S. Mäkelä Kuusitie 30 01840 KLAUKKALA Puh. 040 010 0809
Alcea Ab Södersidsvägen 74 65730 Jungsund Puh. 040 903 3904	Eflow Oy Friisiläntie 30 B 02240 Espoo Puh. 040 849 8579	FMS-Service Oy Rastaantaival 7 60200 Seinäjoki Puh. 050 349 0067	Hämeen Mera-Tilit Ky Järvensivuntie 9 A 33100 Tampere Puh. 03 212 6111	K	Kuljetusliike Olli-Heikki Haavisto Paimio Puh. 040 012 3234
Arbonaut Oy Ltd Kaislakatu 2 80130 Joensuu Puh. 040 530 0622	Eläinlääkäri Anu Kyllönen Sonkajärvi Puh. 040 843 4803	Freeway Oy Mustanmäenkuja 8 00760 Helsinki Puh. 040 513 5133	I	Karkkilan Eläintarvike Mäntylänkatu 1 03600 KARKKILA Puh. 09 565 3767	Kuljetuspalvelu Noutajat Ky Siltatie 6, Rusko Puh. 040 738 1022
Arkadia Accounting Oy Helsinki Puh. 040 580 4865	Eläinlääkäri Christel Boy Halkia Puh. 040 572 5511	Fristads Finland Oy Olavinkatu 54 57100 Savonlinna Puh. 040 531 8467	Ilmaristen Peltipalvelu Harviaistenkuja 7 Puh. 044 052 1846	Katoksi Oy Merventie 58 E 13720 Parola Puh. 045 162 0064	Kulttuuritalo Telakka Tullikamarin aukio 3 33100 TAMPERE Puh. 050 438 4985
Arkkitehti- suunnittelu Oy Espoo Puh. 045 277 2622	Eläinlääkäri Elina Rintala Ilmajoki Puh. 040 036 2232	Fysioterapeutti Tiina Hupli-Rooke HYVINKÄÄ Puh. 040 553 7039	Ilomantsin Betonituote Kautto Oy Mustalammentie 6 A Puh. 040 595 9191	Kaunisto-Yhtiöt Seinäjoki Oy kaunisto-yhtiöt.fi	Kuntohoitaja Merja Korhonen Muhniemi Puh. 040 719 7169
Arkkitehtitoimisto Hanna Lyytinen Oy Tampere Puh. 010 439 9494	Eläinlääkäri Leena Oksanen Oy Nuutintie 13, Oulu Puh. 044 337 1971	G	Ingman Consulting Ab Oy KARIS Puh. 044 024 0032	Kebab Punjab Kirkkokatu 10 33200 Tampere Puh. 03 222 0091	KuonoKonttori
AX Hiss Ab Dragsviksvägen 12 22160 MARIEHAMN Puh. 040 482 6500	Eläinlääkäri Pirkko Rautjoki Ylämylly Puh. 040 076 0193	GoodFix Oy Teuvo Pakkalan tie 7 00400 HELSINKI Puh. 040 505 0077	Isännöinti Taipale Oy Asematie 4 52700 Mäntyharju Puh. 040 065 5061	Hyvää Joulua!	Kuunsirpin Kennelpalvelut Siuntion kk Puh. 041 545 2715
B	Eläinpalvelu Aesa Bra Saarijärvi Puh. 040 743 8784	Grilli Seventy Seven Kauppakuja 3 55120 Imatra Puh. 044 981 6433	Ivalon apteekki Ivalontie 10 99880 Ivalo Puh. 010 281 7215	KGB-Rakennus Oy Linnavuorentie 28 C 00950 HELSINKI Puh. 040 035 9505	L
B. Braun Medical Oy	Erikoislääkintä- voimistelija Jouni Varis T:mi Puh. 040 839 4183	H	J	Kiinteistö- ja Hautausoimisto Strandvall Puh. 040 086 2261	Lakiasiantoimisto Janne Forss Oy Kokkola Puh. 050 325 2571
Varattu	Erä-Ohto Oy Oksanperäntie 364 93280 Syöte Puh. 050 528 6441	Haarnio Oy Rataskuja 2 03100 Nummela Puh. 040 085 2024	Opaskoiria tukemissa	Kiinteistö Oy Eiran Koulu Laivurinkatu 3, HKI Puh. 050 567 6203	Laskentakulma Ky Leväsentie 21 70780 Kuopio Puh. 050 093 1272
Björklund Båtslib Kb Bruddalen 42 23390 Inö Puh. 050 331 6952	Esla Lasi Oy Alaniementie 2 02970 Espoo Puh. 020 741 8428	Hammashoitola Intakti Oy Tornio Puh. 040 018 6800	Jeppo Kraft Andelslag Kiitolavägen 1, Jepua Puh. 040 026 6318	Kiteen Moottori- koneistamo Ky Tolosenmäki Puh. 040 025 7505	Lasses Fisk Kb Horsholma 22710 Föglö Puh. 018 512 75
C	ET Sähkö Oy Pehtorintie 1 A 1 02940 Espoo Puh. 040 524 7147	Heinolan Palvelutaksit Oy Länsikaari 22 Puh. 040 043 6700	JiHaa Oy Sysikuja 2 01400 Vantaa Puh. 040 077 8226	Kohtala Sports Oy Kattilarinne 27 B ESPOO Puh. 040 086 8289	Lastbiltrafikant Fröjdö Yngve F:ma Kronoby Puh. 040 036 8373
CMH-Koti Oy Vänrikki Stoolin katu 2 A 1, Helsinki Puh. 050 445 0990	Eupart Oy Herralantie 4 27400 Kiukainen Puh. 050 386 7001	Helsingin Pala-Puoti Oy Sahaajankatu 35 Puh. 09 755 5181	JNR-Tilikonnttori Ky Keskustie 74 51600 Haukivuori Puh. 040 067 7488	Varattu	Lemmikkipalvelu Turrimurri Kotka Puh. 040 768 5510

Limitec Oy Mannerheimintie 21-23 A 11, HELSINKI Puh. 044 343 3456	Penan Raudoitus Oy Pikkaraistentie 4 91910 Tupos Puh. 040 016 6066	Reijo Erkkilä Oy Umpiaidankuja 25 B 29570 Söörmarkku Puh. 040 032 1581	T	V	Varattu
Lomakylä Atimo T:mi Kemijärventie 547 93600 Kuusamo Puh. 040 032 3961	Pertti Rantala	RemKym Oy Nauhantie 11 45740 Kuusankoski Puh. 040 573 1446	T:mi Joel Puranen Lahdentie 13 04250 Kerava Puh. 041 464 7565	Viialan Vesi ja Lämpö Oy Pihlajatie 1, Akaa Puh. 044 567 9219	Wi-Box Bageri Västanbyvägen 11 10600 Tammisaari Puh. 040 519 3273
LVIS-Projektit Oy Muovikuja 2 55120 Imatra Puh. 040 057 9420	Pieneläintuhkaamo Usva Oy Jyväskylä Puh. 040 733 3590	Rågårds Lax Ab Oy Skaftungvägen 765 64480 Skaftung Puh. 040 820 3665	Tactical Design and Testing Services Oy ROVANIEMI Puh. 040 847 1999	Viinijärven Monitori Viinijärventie 19 83400 Viinijärvi Puh. 040 530 8209	Y
M	Pietarsaaren Autohajottamo Oy Launikaarre 2 Puh. 050 066 9671	Rolate Oy Salmitie 8 02430 Masala Puh. 040 723 9312	Taksiliikenne Laurila Oy Rajamäki Puh. 045 136 5900	ViskoTeepak Oy Ab Viskontie 38 10900 Hanko Puh. 040 830 3231	Ykkösmuovi Oy Kustaantie 2 25410 Suomensjärvi Puh. 02 738 2650
Maanrakennusliike Vähätalo Oy Autoilijantie 2, Lieto Puh. 050 514 9277	Pirkanmaan Kattajat Oy Kivirinne 1, Akaa Puh. 040 085 1335	R-tilipalvelu Oy Satamakatu 4 33200 Tampere Puh. 050 046 4851	Taxus baccata Tmi Someronantie 8 K 109 00500 Helsinki Puh. 045 270 9175	W	Ympäristöpalvelu Pasi Nissinen Tampere Puh. 050 598 7865
Malax Fysio Arne Huhtaoja T:mi Urheilutie 2, Maalahti Puh. 06 365 1767	PizzaPojat Vantaanrinne 14 01730 Vantaa Puh. 09 878 7505	S	Hyvää Joulua		
Maria Katramo Tmi Kap Horninkatu 4 B 37, Helsinki Puh. 044 337 1498	Probitas Oy Kauppakeskus Viiri 01800 KLAUKKALA Puh. 040 840 4858	Safe-Team Oy Hirvastianie 27 A 01450 Vantaa Puh. 050 045 1249	Tilausliikenne Saarela Oy LAIHIA Puh. 050 066 1787		
Hyvää Joulua	Puutoimi Tapio Outinen Oy YLÖJÄRVI Puh. 044 314 4031	Savisillan Eläinklinikka Savisilta 1, Ylivieska Puh. 08 428 811	Tili-Tenhovalo Ky Hommaksenkujan 4 C 02430 Masala Puh. 050 539 1476		
Opaskoiria tukemassa	Päiväkoti Kulkunen Oy Turuntie 15, Kauttua Puh. 040 027 3297	Servemediä Oy Paimenenkallio 9 C 02300 ESPOO Puh. 040 533 9757	Tilitoimisto Inscrire Oy Hyvinkää Puh. 019 687 7666		
Millin Talo Oy Välkatie 4 45910 Voikkaa Puh. 044 581 3804	R	Sinervön Kauppa Oy Suodenniementie 7 38510 SASTAMALA Puh. 040 077 3012	Tilitoimisto Tase-Tarja Inkeroinen Puh. 040 552 1497		
Varattu	R. Laurens Service Heimbackavägen 8 68410 NEDERVETIL Puh. 040 077 2365	Varattu	Tilitoimisto Yritysterapia Oy Savonlinna Puh. 015 514 075		
O	Rakennus Jari Kupiainen Oy Tampere Puh. 040 062 5921	SP Teollisuuspalvelu Oy Rauma Puh. 044 986 5449	TK DIGI-SOUND OY Marjanientie 74 00030 HELSINKI www.digi-sound.fi		
Oiva apteekki Jumalniementie 8 48600 Kotka Puh. 05 262 447	Hyvää Joulua	SPM Instrument Oy Kutojantie 7 02630 ESPOO Puh. 09 539 133	Tuovirengas Ritva Tuovila Oy KEMIJÄRVI Puh. 016 821 506		
Opti-Silmä Pakkahuoneenkatu 18 90100 Oulu Puh. 040 038 8850	Rakennuspelti Etsalo & Etsalo Ky Perniö Puh. 040 042 6588	Sähkö Ja Kodinkonehuolto K.Tiihonen Puh. 040 730 0077	Turun Teräsasennus Oy Teollisuustie 7, Masku Puh. 040 078 0902		
Osteopaatti Timo Suhonen Koskentie 2, Joroinen Puh. 017 572 198	RangsBygg Norrnäsvägen 436 64550 Rangsby Puh. 040 562 8950	Säätölaitehuolto Oy Rälssintie 4 A 00720 Helsinki Puh. 09 350 5760	Tv Infraconsulting Service Oy Sepänkatu 20, Oulu Puh. 040 595 7440		
P	Rauta-Järn Österholm Oy Ab Lapträsk Puh. 020 798 1290	Hyvää Joulua!	U		
Pedihealth Oy Svaanintie 4 90230 Oulu Puh. 040 515 0744	Realmar Oy Ukonpolku 1-3 A 04600 Mäntsälä Puh. 050 573 8222	Söderhagen Camping och Gästhem Eckerö Puh. 018 385 96	Uudenmaan Teleapu Oy Pahnantie 250, Halkia Puh. 040 044 2440		

Opaskoirien matkassa mukana

AC & Heating System Oy
A-Eristys Oy
All-Group Oy
Automaalaamo Värikaksikko Oy

Bros. Raita Avoin yhtiö

Cubesta Oy

Eläinlääkäri Meelis Reimaa
Varattu

Finn Sokung Oy

Haapajärven Yrityspalvelut Oy
Haaranen Kari Oy
Harri Heiskanen
HM-Louhinta Oy
Hoivakoti Anna ja Aapeli Oy
Holmik Oy Ab

Kaivinkoneurakoitsija Risto Siren
Kauppakeskus Veturin Apteekki
Kimmo Alanko Tmi
Kinex Oy
K-Market Mustikka
K-Market Pornainen
Koneurakointi Pasi Kilpeläinen
Koneurakoitsija Pekka Manninen
Koneurakoitsija T. Lindström Oy
K-Rauta Hämeenlinna
Kuljetusliike Kari Polvela Oy
Kuljetusliike E Kärkkäinen Ky
Kuorma-autoilija Juha Oikkonen
Kvhell Oy Ab

Lapeco
Lappeenrannan Ravitalli
Lerto S. Tmi
Lestijärven Hakeosuuskunta
Lovenin Puutarha Ky
LS-Clean T:mi

M.R. Partners Oy
Maanrakennus Huuskonen

Meriturva Merenkulun
turvallisuuskoulutuskeskus
Minikonevuokraus J. Vääntinen Oy

N3M Power Oy
Nva-Service Oy Ab

Oriveden Taimi- ja Pihapalvelu T:mi
Oulun Ykkösrakennus Oy

Pedro Oy
Pieksämäen helluntaiseurakunta
PurtiFlora

Rakennus ja Saneeraus L&T Oy
Rakentajapalvelu Aho Oy
Rastal Mainoslasit
Rengasliike Esspart
Rita Lindqvist
Roger-GPS Oy
Ronsson Oy Ab
Ruusan Kahvila Tmi
Rämäkkä Oy

Sora Tukku Kakko Oy
Suomen LaatuLiha Oy
Sähköasennus Petrimäki
Tahko Golf Club Oy

Taksipalvelu JK & Son Oy
Taksiässät Oy
Tietosähkö Oy
Tilipalvelu Siltanen
Tilitoimisto Mandaatti Oulu Oy
Tilitoimisto Scandia Oy
Toijalan Raskaskone Oy
Top-Osa Oy
Tornion Apteekki

Valin Juha Tmi
Verman Oy Ab

WSB Rakennus Oy

Eikö ole jännää miten monet eläimet tulevat tonttujen joulu-puurolle, vaikka ne yleensä puuroa syö...

Ottis Osa 4

OPASTUS! ME UNOHDETTIIN OPASKOIRAKISAT! NE OVAT JO ALKANEET!

Labrikset syövät.

Maha on nyt täynnä, mutta mihua kolvaa tunne, että unohdimme jotain

Mitä ihmiset nyt sanoo? Voimme unohtaa joululahjaloukumme!

Ehdottomasti

Saanen tarjota opastustani siihen asiaan?

Rauhaa Hukkaa. Joulun täynnä salaisuuksia. Jos jossain on puurokautta, jolla voidaan saada syötävää kaikille metsien ja kielten isoille ja pienille eläimille...

"Niin olisiko niin kummallista, että sillä voisi lähettää teidät hetkessä täältä lähtöviivalle..."

"Eivät ihmiset ole vihaisia. Tämähan on jouluhisa. Ei haittaa jos lähtee vähän myöhässä..."

"Ja kun kisa ei ole niin vakava, niin eikö voimme hankkia teille tasaitusta kumantilan Sannisista..."

"Voitte itse päättää kerrotteko muille mistä saa maan parasta puuroa..."

"Ja vielä ennen kun menette Ottis ja Albert, hyvää joulua teille. Ja hyvää joulua aivan kaikille!"

Loppu

Hyvää joulua kaikille lukijoille ja ilmoittajille!

Pentukoulussa